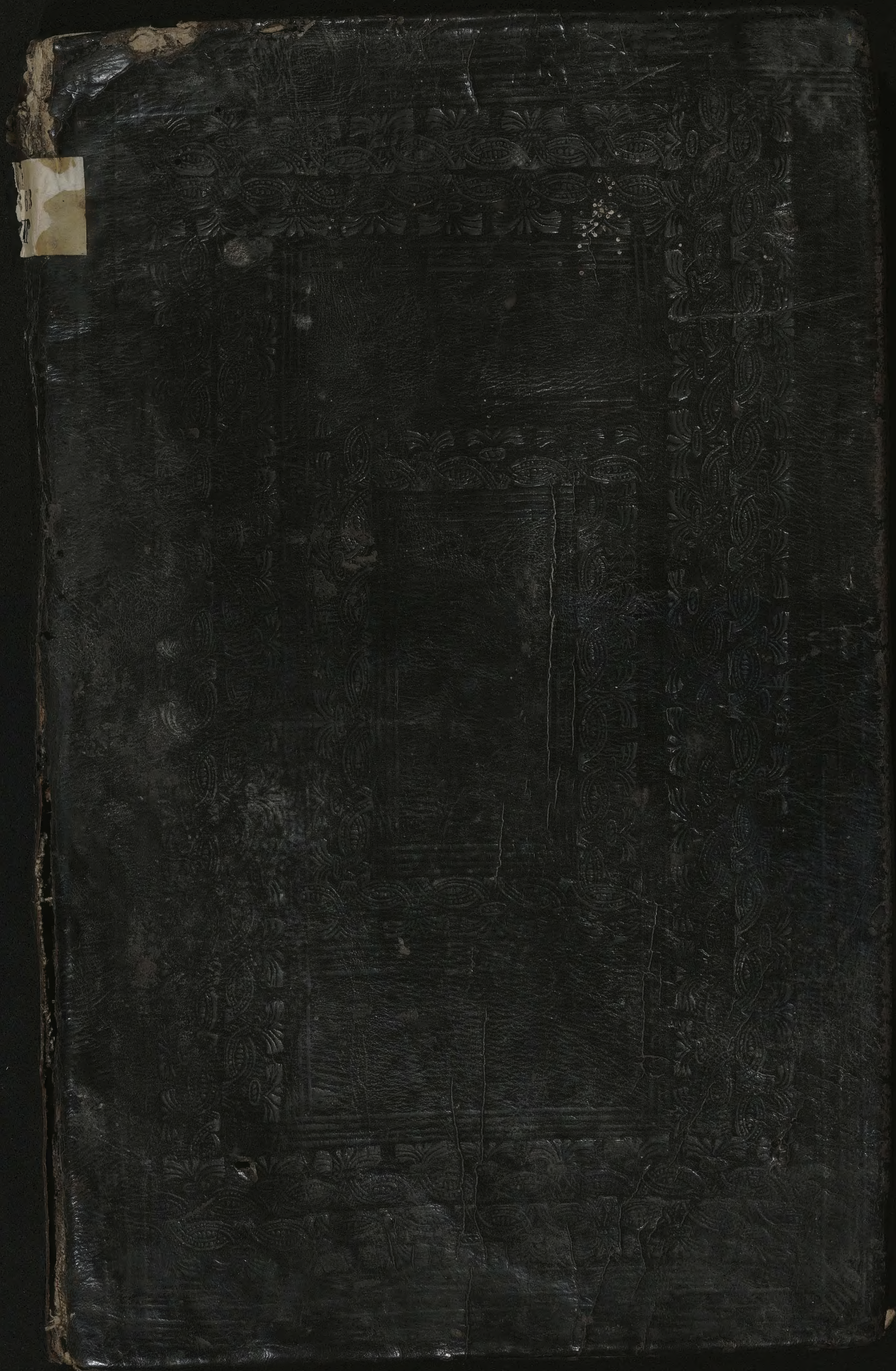

Ad M D G B V M Honorem

Ad M D G B V M Honorem

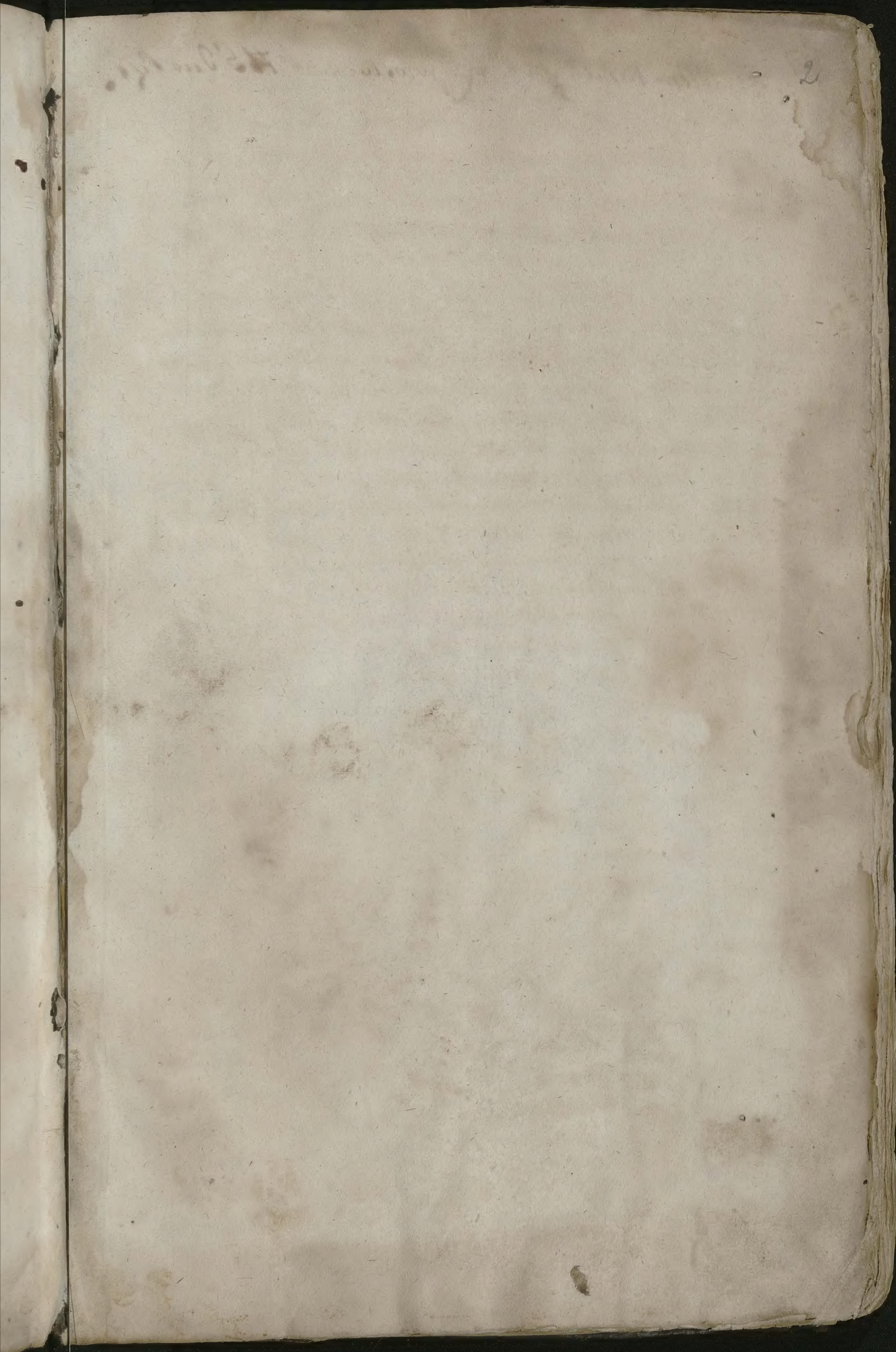
Omnia Quae facio fiant in Nomine Jesu
Is mihi Principium finis et Ille mihi

Ad M D G B V M Honorem

Omnia Quae facio fiant in Nomine Jesu
Is mihi Principium finis et Ille mihi

Mowy

37

NB. Zostałem winien JmP^ni Rzachowskiemu fl 5. dw. Rzy.

Mowa Xiążęcia Jmści Kardynała de Rohan miana do Królewny Jeymści Curki Króla Stanisława idącey do Szlubu per procurationem z Królem Jmcią Francuskim w Strasburku d. 15 Aug: 1725.

Kiedy cię w tym świętym oględam Kościele, y widzę że się zbliżasz do Ołtarzów naszych abyś na nich złożyła ofiarę Serca przez Szluby y Małżeńskie Kontrakty, które się złączyć y ziednoczyć maią z Monarchą większym, y pierwszym z między Królów, z milszym y Ukochańszym z między Królewskich Synów, czczę y uwielbiam wyroki Boskie nad tobą, zapominam się w zadumieniu przez iakie drogi prowadzi opatrzność Boska do Tronu na który masz wstąpić. Jesteś z Przeswietnego Domu przez Starożytność iego przez Koligacye przez wysokie Urzędy y Funkcye od wielkich Ludzi Przodków twoich którzy ten Dom który dał Polszcze z sławą zawsze piastowaną y dopełnioną (niekt. [illegible]) Jesteś Curką Oyca tego który w róznych powodzeniach życia swego dobrą y złą Fortuną przeplatanego, umiał zawsze uiednać y ziednoczyć sobie wszelki Charakter Podściwego Walecznego, y Chrześciańskiego Człowieka, masz za Matkę y Babkę Xiężne które będąc podobne do Judyth y do tey mocney niewiasty w Piśmie Bożym odmalowaney przyciągnęły sobie weneracyę y Respekt całego Swiata przez wierność swoię, z którą zawsze chodziły w boiaźni Bożey, w twoiey zaś osobie widzieć wszytko to, co iedną ręką łaskawość szczęśliwey Natury, drugą ręką pracowitość Cudowney edukacyi uformować mogły do miary doskonałości; w tobie dobroć łagodność Królewską, y te gracye które każą kochać, to co należy szanować, Rzetelność Serca której się nieoprze wysokość Rozumu y rozeznania która gdy przeciwko twoiey chęci przez wrodzoną Skromność, y Szlachetną niby prostotę ukryć się nie może, tym milszym z niechcenia zalecasz popisem. Nayozdobnieyszy iednak tym wszytkim przymiotom pięknym wierzch zakłada y uwieńcza,

gust

Gust pobożności, y affekt z usilnością łączący do prawdziwych Bogobojności porządkow, ktore są Duszą Spraw twoich, ustawą y Regułą Rządzenia się. Takiemi ozdobiona Cnotami do ktorey ktorymy podniość myśli swoich godnych niemiałabyś Prawa y ktorey Korony niebyłabyś godna, bez tego Zwyczaiu ktory niejakim kształtem wciągnął wsto y zniewolił Krolow aby nie brali y nie szukali tylko koło Tronu Żona, z ktoremi chcą Serca y Scepta swe dzielić; Ten ktory Krolow czym, Korony wkłada; daie Bertę Polskie w Ręce tego z ktorego masz żyć, y gdy tak Oyca zdobi, prowadzi Stryie Corkę do wysokich wyrokow y przeznaczenia tey dostoynośći, ktorą przedwiecznym swoim iey gotuie Zrządzeniem: Ale o moy Boże! iak sprawy twoie są modre, iak drogi! ktorych zażywa do wykonania Rad mądrości swoiey odbiegaiące uchodzą od poiętności dowcipu Ludzkiego. Ledwo co ten zasiadł na Tronie osadzony wyborem y zezwoleniem wszystkich affektem y Usilowaniem wszystkich, zaraz się widzi do ustąpienia zniego przymuszonym, opuszczonym, Przesladowanym. I gdy na koniec fatalnym uderzeniem traci Przyiaciela Zastępce swego y Bohatyra Pryncypalny fundament nadziei swoich, ustępuie sam Czasowi, nic nieustępuiące z heroicznego swego umysłu, y Serca, Szuka przed tą burzą ochrony y przytulenia w pospolitey Krolow nieszczęśliwych Oyczyznie, Idzie do Francyi idziesz y Ty zanim, wszystko zas to co cię tu widzi, zastąpi twego nieszczęścia dziwi się nad twoią Cnotą, rozchodzi się Zapach iey aż do Tronu młodego Monarchy, ktory przez Lustr y Sławę Korony swoiey, przez rozległość Siły, mocy, a bardziey ieszcze przez wdzięki y wdzięczności rozwijaiące z gosię wieku swego mogł zbratkiem wybierać ze wszystkich Swiata Xiężniczek, maiąc zas za Przewodnika uważne y Rozsądne Rady, iuż wybor swoy w osobie twoiey stanowi, y terminuie. A tu to Palec Ręki Boskiey Ciebie Iemu ukazuiący, manifestuie się. Tu Bog zażywa samego nieszczęścia, aby zniego wykierował y wyrobił wasze Szczęście, oddzielał od Podelanych swoich aby go Zła[?] Krola Oyca twego, od Rodelanych swoich aby go Zła Przeciwnego wał y zkrewniła z tuteyszey Monarchij Panem, odbiera cię Pannę, y Corkę Polszcze Oyczyznie twoiey, aby cię Panią y Matkę dał Francyi, nam zas za Krolową, ktora będzie Sławą Rodzicow swoich, w niey wszytkie Konsolacye y Pociechy swoie

swoie zatapiaiących, Za Krolową, ktora uczyni Narod ten szczę-
sliwy, y godzien tego aby był dla Rzpolitu y wiernosci ku Mo-
narchom swoim Rozumnie zaprzątniona wtym tylko Iey
mieże gruntowną czynić fortunę przywołu tu y przywrocić
owe czasy Cesarzowey Flawilli, o ktorey nas Hystorya
uczy; Iż nigdy nie straciwszy z Oczu Przykazań Prawa
Bozego, ustawicznie niemi Zabawiała Wielkiey Rodzyuszka
y z takim Sukcessem że rozmowami y słowami iey, iak
y deszczem żywym skropione zasilały się Cnoty, ktore Bog
był wsiał w serce iego. Więc przydź już przydź do Ołtarza
aby te Kontrakty w ktore masz wchodzić, przez się swięte
były iescze poswięcone przez Dyspozycyą serca twego,
Przeniknięona tym, cos winna Bogu, uczyń mu Possessyą
y zato czym iestes, y zato czym masz być, uyznay Iż Koro-
nuięc Cnoty twoie, koronuie swoie dary. Wy zas Chrześcia-
nie ktorzy mię tu Słuchaćie, widząc tak wielkie nadgrody,
ktore tu na Ziemi są dane Prawdziwey Cnocie, naucżcie się
one Szanować y Kochać.

Kopia Responsu JO Xiążęcia Jmci Potockiego Prymasa Korony Polskiey y WXL na List JOKnia Jmci Dołhorukiego Pełnomocnego Posła Moskiewskiego z Łowicza 7. Aprilis 1725. po smierci Cara Jmci Piotra Alexiejewicza

Jako Heroiczne wielkich Monarchow Dzieła, tak y Smierć
ich prędkiemi nowinami Sława zwykła roznosić, sława
niby na pobudkę do nieodżałowanych, y tym większego żalu
im znakomitsza iest Strata. Doszło y do nas niemieszka-
nie nieodżałowane z tego Swiata zeyscie Nayiasnieyszego
Cara Jmci, ktore u tych tylko może być nie żałosne, ktorzy
nieporownanie iego do Tronu y do rządzenia na nim obszer-
nych Panstw swoich, wrodzoney Sposobnosci albo szacować
nieumieli, albo Fortunie iego zazdrosni byli. Naturę albowiem
samę ktora mu we krwi panuiącey niemogła dać, tylko wiel-
kie y rożne iego Wielkiezeństwu Myśli, przewyższył
iescze własną Ciekawoscią, experyencyą, y cudzych Kraiow
widzeniem, z ktorych wybrawszy potrzebnieysze maxymy, wpro-
wadził Pokor z ozdobami w Kray Rossyiski, uczynił sobie
do nieśmiertelney Sławy drogę na morzu, ktorą miał
na lądzie, y znowu na Morskie Wichry odwagą wprowa-
dziwszy

wprowadziwszy niebywałe Okręty swoie, nauczył wodnymi
utarczkami Lud swoy Woyny y Tryumfow, uspokoił nieprzy
iacioł dawszy im Prawa, ktore od Zwyciężcy przyiąć musieli;
Rozszerzył Panstwa swego Granice, zaniosł Woyska aż
do Persyi y w podbitym podległ Kraiu, uczynił tam Panowa
nia swego Zaciątki; gdzie Narod ktory przedtym chyba tylko
bywał w Gościnie, słowem to wykonał, czego żaden z pano
iących przed nim ani pomyślił ani podobne były dokazać;
bez to Szczęście ktore mu służyło, y bez tę biegłość w ktorą
się wstawił w Dziele Rycerskim, godzien by był długo niewzie
rał ktory tak siła odważnych Dzieł czynił, w potomnym wieku
swego po sobie zostawił, y imieniem Swiat cały z podziwszcze
niem sławy Pańsko swoich napełnił. Ale nasza, y całey Rzpltey
w tym iest naywiększa strata, iż dłużey ieszcze ten Monarcha
nie pożył. Bo iako był Sprawiedliwości pełen, przyiaźni z sobą
naszey, y niewzruszoney nigdy niwczym obudził Narodów
Subtelności wdzięczen tak pewnie Nam stateczny Soiuszni z
kiem swoim, ktorzy w ciężkich z nim przeto wspolnem Nie
przyiacielem bywszy Woynach, bez żadnego z Tryumfow
Zysku y korzyści; w Ruinach Kraiu y popiołach niepa
mięci zostaliśmy Zagrzebieni. Byłby stateczney przyiaźni
y uczyniłby zadosyć (: od ktorego mu inney Woyny rozpoczęciem
Zabawnemu nieprzyszło:) ostatnim Ligom y Traktatom, przez
ktore byliśmy do spolnych woiennych Prac y Kosztow pewnymi
Kondycyami wciągnieni. Przydałby się był teraz z Zarliwym swoim
przy Czci Matki Bozey y Swiętych Iego, Rossyiskim Panstwem
przeciwko z Uchwałościom y Postrachom następujących nalegaię
Swiętą y Swiątnice Panskie Krolestwo Inszey Religii, ktore lubo
pochlebowały sobie Iż ten Monarcha z krzywdą błahoczesty
wey Wiary swoiey miał dopomagać Luterskim y Kalwinskim
Zatrzystom, zawsze iednak za wymysły to mając, bardziey rozu
mieliśmy y wierzyliśmy, iż w Prawo wierności swoiey, nie tylko
na takie Spoleczności (: choćby była publicznym Interessem
przydatna:) nigdy by nie zezwolił, ale owszem by Nas to w Ar
tykułach wiary daleko bliższych w wierności dotrzymywaniu
Sąsiedzkiey Przyiaźni nieposzlakowanych, sam posiłkował, y
bronił przeciwko tym, ktorzy pod płaszczem Religiey, y pozorem
niesłuszney w Sprawie Torunskiey pretensyey, insze skryt
szo swoie chcą wyrabiać Interessa; Ale kiedy wolą Boską
y Prawem Natury oddać musiał co powinien Smiertel
ności; z tegoś się przynamniey w publicznych cieszemy Zalach
Iz

Pomyslne ad vota Populorum pod szczęsliwym JKMP N
Mo Panowaniem suppeditando Consilia całey Rzplitey spo
dziewasię expectatio. Ja zas przy powinney odemnie
magnis nominibus UmumPanu adoracyi, życzę azeby
Naywyższy legum Conditor, do zgodnych y zdrowych De
bru Pospolitemu Obrad det unum cor et animum unum.
A Iako dzien dzisieyszy brać poczinien swoie Inchoacye
od Obserwacyi Praw Rzplitey Zwyczaiem do nominacyi
JmPana Marszałka Koła Rycerskiego insistendo dawnym
Seymom przystąpić nam należy.

Natymże Seymie obranemu Marszałkowi JWo
JmPanu Ossolinskiemu Podskarbiemu N. K. Ly. Obra
oddawał laskę JmPan Wolski Pisarz Grodz. Wielun. Seymi seymij
Elektoralnie UmumPan. a Ia vicariam zakonczy z
tem functionem, ktora iezeli wczym indignitate muneris
niewystarczyła, nadgrodzi wybrany ex millibus natak wy
sokę, praeeminencyę JWo Jmo Pa Podsk. N K mem P. dosta
toczniey szą bono publico usługą wrodzoną in rebus arduis
dzielnością, y gdy villicationis reddo rationem, oraz functio
nem, ktorey manutenencya taliey wyciąga rąki; azeby ien
dnym reguem, y laski tey zwincta extremitatem, y wolnych
animuszow wita Serca, iednym ruszeniem et virgam
moverat et animum; z koncentrowała bowiem pulchro ordi
ne wrodzona zacnosci doskonałość wszelkiemi godnosciami
wyniosły talenta, in summo lokowały merito tak dobro
że wewszytkich Rzplitey negocyacyach non flexit humores
immensus labor, modiusq coelo sedit Herculos Polus.
Azatym gdy Suprema Virtus Authoritatem quaerit ex
silentio, krotkiemi słowy ktorego wonerowaliśmy mię
dzy nami, witamy nad nami. Odbieray tedy UmPan
tę Wolnego Narodu laskę, a z nią laską bierz Bozy
Szczęsliwych Rzplitey Sukcessow, et adij manturam
in secula familiae

Nowa JWo Jmo Pa Ierzego Lubomirskiego Marszałka
Wo y Hetmana Polnego Kornn: oddaiąc Pieczęć
Naiasz. Krolowi Jmsci Ianowi Kazimierzowi
po zmarłym JO. Xiązęciu Albrychcie Radziwille
Kanclerzu W. W. X. L.

Wypiastowany Trzydziestu y kilku lat pracą in Domi
cilio Cnoty Wiary Żarliwey Iey Krolom Panom swoim
y Rzpltey miłością, wychowany Tryumfalnych Dzieł Przod
kow WKM, Swiadek y poznym odgłos wiekom Dobro
czynney Zasłużonym szczodrobliwości y słuszney występ
nym Sprawiedliwości widok y Instrument powraca
dziś do Rąk y dyspozycyi WKMści znaczny Kleynot
y depozyt Wielkiey Prowincyi WXL[o] po wiekuiey pamięci
wielkim Pieczętarzu WKMści Xiążęciu Albrychcie Ra
dziwiłło wakuiący, ten to iest WKMści depozyt, ktory
Pana Oyca, WKM Zygmunta Trzeciego Krola y Pana N[o].
mądra dobroczynna waleczna y sprawiedliwa oddała
ręka na wszystkie sławna y pamiętna wieki, z ktorey
zak wiele Oyczyznie naszey Praw swobod y ozdob przy
było, ktora żadnych nieprzyiaciot walecznie swawolnych
y S[t] powolnych Poddanych zwyciężyła łaskawie, ktora two
rzyła sławę Maiestatowi y Rzpltey potrzebne kreatury Sadziła
Tryumfalne po wszystkich Panstwach swoie Lawry, y naygruntow
nieyszą wszystkich ozdob Koronę oliwny pożądaney Pokoiu
Wiecznie szczęśliwie nam uwiła; Oddała ten wielki Depo
zyt w Ręce pomienionego tey Wielkiey WKM[ści] Pieczę
tarza, u ktorego komu ustawiczna Przodkow y Samego
WKMści łaska y Dobroczynność heroicas premians virtu
tes, Lasok, Pieczęci Buław, y wszystkich większych w tey
Oyczyznie Ozdob, praeeminencyi; Dziedziczny iż tak rzekę
skład uczyniła, na ktorego złożyła oraz tak daleko konti
denncyi swoie Panskiey, że Władysławowi Swiętey wiel
kiey y Słodkiey Pamięci Krolowi potym y P[n] naszemu (
ktorego co kosztek miały mądrości dzielność, grzeczność szczę
ście y sława, tak hoynie nadały, iakoby wszystkie wszystkim
Panuiącym na ten czas na ten czas Monarchom pobrawszy
Ozdoby, w nim iednym nieoszacowany chciały mieć doskonał
(Władysławowi obcych Kraiow wie
łości swoiey depozyt:) Władysławowi obcych Kraiow wie
dzącemu obyczaie, charaktere wielkie Oycowskie insignitum
niekogo inszego przydała, a przetho potym Testamentem Oyco
wskim tym zapisała; pod ktorego tayemną władzą y szczę
śliwym Panowaniem łaski y konfidencyi aż do śmierci za
żywał. Ten tedy Kleynot z tak święto bliwych Rąk Oyca
WKMści wzięty, niewinnymi piastowany Rękami oddawan

Oddawam WKM PMM. A kiedy uwidzie in Sacro WKM pochopale chcięy WKM accuratius przypatrzyć się onemu Jozefa potaże dłuższey Kilka dziesiąt lat Gościnie powraca do WKM. iż tak rzekę według Inwentarza, w ktory ten sam Informuje WKMści, iż złoki insze tam w nim Siedlisko, tylko ciany, cnoty, Królom Panom swoim, miłości ku Zachowaniu Praw y żarliwości zostanie. Nie znaydziesz tam WKMść szpetnego onego Prochu Pychy, w promocyach Zasłużonych obłudy, nie uznasz Rady Zawaśnionego Sena nay lepsze uczynki y Dzieła Szpec cącey y zło tłumaczącey, nie skropiłe tego Klejnotu łzy odrodney chciwości y plugawego wydzierstwa, nie zmazała krew nienasyconego Promocyj Pragnienia, y albo kupney fawera mi albo po przysięgłoney Zawziętością, y przy ostrzoney Sprawiedliwości. Obaczysz tam WKMść Zasłużonych premia, policzysz WKM publiczne y prywatne ozdoby. Pokaże się wam tak sławna y na wypędzonym Koniu z wyciągnioną Ręką y Broniącą Pogonią, że do niczinnego tu ugaminatu Krzyżu tylko Winnoy ku Bogu y Posadom swoim, konserwacyj Królom y Panom swoim Dostoionstwa y całey Rzplitey. Ten Kiedy oddawszy Żadną nie zeszpecony zmazą, czystym już przed Bogiem Summiemem powierzony Dopożyt. Zaleca tych wszystkich WKM ktorzy mu Prac Pieczętarskich godnie y życzliwie pomagali; Naprzod JmXBiskupa Wileńskiego, ktorego Wielkie cnoty y merita, lubo już WKM tak kościołem w kościele Bożym y w RP. Honorem nagrodzić raczył, Te jed, nak powinną Jmści przez WKMść oddaię ręką wdzięczną pokornie proszę, żeby na tak wielkim Fortuny wystawiony Szczęściu, zasłużonej łaski y konfidencyj WKM codzienne brał Accessy y Incrementa. Zaleca JmPa Naruszewicza Pisarza WXL, Zaleca JmPa Brzostowskiego Referendarza WXL, Zaleca JmPana Mikołaiego Starostę Ruskiego, ktorych że non dispar w usługach WKMści ustawiczna Praca cnota y Industria emittit zawsze aby szczodrobliwey WKMści łaski par fortuna ozdobiła ich zasługi; O co tym więcey y gorcey prosi WKM, im nigdy nieodpoczywaiąca w ich rękach ustawiczność, niezłożona nigdy do Tabula Prac Pieczętarskich Ręka, więcey na nim wyciąga wdzięczności; Zaleca na ostatek Dom swoy łasce y Dobroczynności WKM. PNM. ktorego kiedy fovebis łaskawie WKMść munificencyą

munificencya; Znaydziesz WKMć ten de Dzieł wielkich Impet y pochop, ktory z Wielkiemi y Sławnemi zrowna Jeh przodkami Dziadami y naddziadami. Oddaiąc już ostatnie życzliwe WKMći pożegnanie powtornie dziękuię za nieodmienny rzadkim zaprawdę przykładem z Oyca y z Brata spływaiący Fawor y Affekt, za poufałą tak w publicznych iako y Krolewskiego Swego Domu prywatnych Interessach konfidencyą, za osobliwy długich Zasług, y na usłudze Domu WKMći Strawiony Respekt y Honor. A on in Consortio Sanctorum (iako nam tak rzadka widana obiecuie integritas :) positus, to co mu iuż tuo unicum restat błagać Maiestat Boski nieprzestanie abyś WKMść iako na Maiestat Boski nieprzestanie abyś WKMść iako na Oycowskim y Braterskim zasiadasz Thronie tak na Oycowskim y Braterskim zasiadasz Thronie tak y onych za długim Panowaniem Szczęsciem y Sławą nietylko doszedł ale y przewyższył.

Mowa JmPana Modrzeiewskiego Pułkownika JKMci Posła Wdztwa Krakowskiego miana w Warszawie do JKMści.

Na coż się ma daley NMKu złota niegdy uprzywilegowana wolnosci! ważniey teraz ięcząca niewoli zapatrywać Polsko! kiedy nad ostatnią Stanowszy ruiną ponosić musi bella imbellia nullos habitura triumphos, y iuż by cało desperować należało w samym naturalnym prawie wszytkie położywszy nadzieie na wzor y przykład przeszłego wieku Niemieckiego, Imperium desolatur, Germania amat desolari in spem libertatis; gdyby nas nie cieszyło tot Diplomatibus et Juramentis dane wolnosciom naszym bespieczeństwo. Zabiesię iednak omni vanera terne musiemy za obszerne obietnicami colligimus wrzeczy samey inania nomina do tego czasu były się ex praktatywą Harmiie, że Lat nasz aut Salvotur aut Solvot. Niechmi się nie godzi Naysiaś. Miłł. Krolu spytać co ta Oyczyzna, co Stan Szlachecki winien że prędko similes insultandis iaciemus, że Factorum Conventorum vincula albo mało co ważą, albo in coelo rem wzięto fatalney dotąd narobiwszy Woyny, tak nas maią za niksczemnych iakoby nizerniey szego na Swiecie narodu niebyło, y według upodobania Swego zostat

ma

Z ostatnią wolnosci; z ostatnią Fortuny Szlacheckiey Zgubą, stali:
smy się obłowem Sąsiedzkim Potencyom, narzekać nainnc słuszne
mamy racye, mało iednak komparacyą. bo tam tyż Monar
chowie, albo niechcieli, albo niepowinni byli widzieć co iest
za stan tey Rzpltey, albo daiąc zaszczyt Partyom swoim doska
nałey praetendebant obligacyi czyniącesię Custodes Legum
Praeclaros, y z tąd podchodzącey szukali wdzięczności, rzetelnie
wylewaiąc krew swoią, y rozpuszczaiąc po Polszcze victrices
Aquilas, et pila minantia pilis. Bog miłosierny nie spo:
dziana, ani oczekiwana rewolucyą wyrwał nas ex ore Leonis
y otworzył WKM Libera accepłone Civium, a kniaziami
tryumfalnemi wielkiego Piotra walecżney Regii dominandi
Portam, wyzwolił Franzuskiey nad Prutem, y z tey ktora nas
z drugiey vindicavit, sama pono chcąc wielkiego włodzi
mierza renovare granice pełnomocney Potencyey, Iego to
swiętey pokornym sercem przyznaiemy opatrznosci a nie zad
ney Ludzkiey radzie y Staraniu; Iże pokazał dobrotliwy Bog
że ma w osobliwey Polskę Obronie, bo nam nikt nie wyprowa
dził Septemtrionis validas manus ieno pierwszych Pułtaw
skie Trophaeum, drugich Orientis Tractatus, tak kiedy ex abysso
miseriarum zdalismy się in sublime extollari, kiedy Rossia
wstąpiemy wystawiem aemuli sydoris accessum Braci naszych, ustąpiemy
niesłuszney pretensyi Ukrainy tylko krwie wyprawionemi do
WKmsci Poselstwami omni penitus amoto motu y Deklaro
waną wielkiemu Posłowi naszemu audyencyą, finalną zdasię
optatam propinare Salutem, nowa zaczynasię tempestas
fatalne nad wszytkie wiodące za sobą konsequencye y blaz
skiem naturalnego Prawa pokryta, daie non vanum motum
żeby nas Practicato exemplo w nową niewprowadziła Woynę
albo od Pułnocy ratione Status, albo specie Religionis od Wschodu;
a żeby tym sposobem y w tym odmiane podobną, Rzymskiey
Wolnosci wystawiła scenę, per invalida auxilia Equitum,
albo rowną Węgierskim Panstwom motu similis belli
niewprowadziła Sukcessyey, ktoraby włożyła in aeternum Li
bertati Compedes. Czyliż niebywali Monarchowie Polscy
bez Woysk Auxiliarnych bespiecznymi gdy szli za Bug
Maxymą ut ameris ama. Gdy dufali Cnocie Staropolskiey
Fidelitatem si putaveris facies lubo nigdy Przodkowie Nasi
większych niedali życzliwosci ku Krolom swoim dowodow
Iako My. Lubo niemieli Sanctiorem Catenem tak Przychil
niey szego Maiestatowi, tak pro libertate Zelantem Iaka dzis
wielki

wielki Prytaeus redivivus Leo flos Illibatus Populi Sejumq̃ medulla, lubo niebyły tak concatenatae Interessow maxymy wiednym zostaiąc (: utrzymanie siebie :) Terminie iako teraz Buław cum suo mobili primo, y nigdy większej adhesyej in prosperis adversisq̃ nieczynili dawnieysi Krolom swoim iako dziś laudabili ad posteritatem exemplo. Wielcy y Godni Hetmani, lubo nigdy niegruntowali Antecessorowie Nasi, Continuis Sanctitis legum Securitatem Maiestatis, y nawet Konfederacyey nexu, ktora zawiesić in proposito bespieczeń stwa WKM nie może. Ale co y powstanie Szlacheckim WKMSci adversi uznałeś. Princeps Provinciarū Domina Gentium facta est sub tributo, co iedno wymyślić mogła Speciosa necessitas Belli wszystko cierpliwie znosilismy rozumieiąc że dabit Deus his quoq̃ finem, ktore in universum Woiewodztwo pokazało dobrowolnie WKMSci aver sum animum, y lubo niektorzy ex Concivibus gratantes u WKMSci posili, czyli prywatną excitati ambicyą, czyli co lore libertatis et legum amore poszli za zdaniem zwyciężay niemoże tota inculpari socictas, y chyba wtenczas zdała się praebere assensum kiedy niemogli inaczey Victoris Ensi declinare minas; Ale iako predko zaiasnieli sublimes WKMSci Aquilae, bieżli do Oyca Synowie do Pana Poddani audientes vocem quasi Tubae excelsae. Silisię wielkiego Grocyusza zdanie co w podobnych zostaiące bez zaszczytu maią czynie terminach kraie, czyli puki favillas stawszy się merore obducti, admiratione suspensi; czyli też mogąc się odważyć pallium vento dare, byle o przyrodzonym y włas nym swoim opportuno in tempore pamiętali Monarsze; ale nacoż Iarmam tak dawno sięgać, azali WKMSci niedo znałeś fidelitatem Immotam Populi, kiedy byłeś sam y z Woyskami swemi w Pomaranij, videbatur miles ori entalis belli, y niętak zostawały attritae vires Szwedzkiey Potencyey, że się nikt z Szlachty, pogotowiu Woiewodztwo niemieszał do przeciwney weszły in viscera Regni Partye y nietak by łatwo poszła chwalebna Krotoszynska Akcya y to iest co WKMSci utrzymuie życzliwość y wierność Poddanych, nieporuszony Woysk Obeyga Narodow statek Procerum Fides a nie żadna moc Cudzoziemska, iaka ktora złączoney Polszcze, że straszna niebyła, świadczą Wrocławskie y Grunowałskie Pola, a choć tam omnium niema Circulorum udała się assystencya, Daymy ied

nak

Iednak żebysię kto mogł niesprawiedliwy znaleść coby,
chciał novam erigere machinam Czyli WKMć in majori
dejectione fati, niedoznałeś solidam Ichmćw PP. Hetmanow
y całego Woyska Constantiam. Czyli to za stem mil Dziedzi:
czne WKMći położenie Państwo: Czyli niemasz o Granice
Terray manu Victorem, Lecz gdy każdemu pożądany
Pokoy, aby w nim mogł pod Szczęśliwym WKMći Pano:
waniem zbierać mites Pacis Oleas, tom może inaczey
tłumaczyć stkiego Ludzkie, który albo iest nowy in lumine
lubo chcąc się iako nay potężniey in publica Calamitate
pokazać postuszne, albo iest malignus Interpretator Vir:
tutum. Idzie tedy Urzędo Krakowskie Imieniem niemal
całey Polskiey do WKMći krotkiemi słowami ingentes
explicando calamitates, niewidane dotąd repraesentando
Cicatrices, ktory exotica Militiae licentia niemało Podda
nych, a co większa za Wołoską uszło Granicę, a nadto om:
nium malorum accedit extremum alimentorum egestas,
przez nigdy niepraktykowany tak bardzo nieurodzay. Mości
zatym WKMći o wyprowadzenie niepotrzebnych posiłkow, y
lubo do tego czasu iest Fidelis Regi adusque peram nie bierze się
do podobney ani brać myśli rozkuwy, bo nie innatam WKMści
Clementiam et Pietatem, nie wchodzi w żadną ani może po:
winny kapitulacyi, Niemoże ex natura egestatis, niepowinno
ex natura libertatis y owszem się manifestuie tendens su:
plices do WKMći Palmas: miserere tuae Pater Optime Gentis,
Co za Polity Niderlandski. (Jako strada poszę) Łomien, ieżeli
nie podobne tributa, y Lubosmy exhausti ze wszystkiego, iednak
nie z siebie samych, nondum vires et Arma perdidimus, ktore
intuitionem Majestatis WKM salva libertate łożyć gotowi smy.
Szczęśliwsze dałoby lubo Dziedziczne WKM Saxony Status
o sie Ich WKM spytasz co dać mogą, y częstokroć uprosię
założony żywotę, Woyska Moskiewskie miewali speciosos zbo:
iewod zwami Tractatus, lubo mniey obligabant pytać się Oto, Co
tak Surrepta volumina legum. Konczę zatym NMKrolu że iako
iest Unica libertatis Pupilla Belli vel Pacis, poleg gaiąca
za sobą materias contributionis ratio, tak powtarzam supplici
ces non contumaces voces, tu consule cunctis, ani do osoby WKMći,
bo u Nas panuiącego sacrum et venerabile nomen, ale do
Woyska Saskich owego Tatarskiego Posła Wielkiemu Alexan:
drowi.

Alexandrowi stosuie powiedziane słowa: Firmissima inter Pares Amicitia, et videntur pares, qui n[on] fecerunt secum peri culum Virium; dlaczego aby kiedyż kołuchła nieprzyszła, niechwo potray innata WKMsci bonitas. Ktora słodszą pamięć sprawi sobie, niżeli August Rzymski marmorea Roma, bo vindicis et Conservatoris Patriae; a tym samym pokażesz WKMść co Pli niusz swemu Traianowi powiedział: czym y ia mowę moią za wieram: Civibus non Servulis datus es Imperator.

Dziękowanie za Jllustrissimą Pannę Zofią Sieniawską Kasz: telankę Krakowską Hetm: Wk[o]: od Jllustrissimo Imć p[an]a Stanisława Denhoffa Wdy Połockiego Hetmana Polnego W[ielkiego] X[ięstwa] L[ite]w[skie]go przez Jllustrissimo Imć p[an]a Jabłonowskiego Woiewodę Ruskiego D. 30 July A[nn]o 1724 we Lwowie.

Tak należało tak a nieinaczey być musiało: JO: Kasztelanie Krakowski; sic erat in fatis, żeby naytrwalszy Statek, nayozdo bnieyszy Wiennice, naypięknieysza miłość nayurodziwszą pozy skała Pannę, żeby Syn nieoszacowany ani nieopłakaney dosyć nigdy Konstancyey, ordtium Constantis Amoris, z Rąk waszych miłosciwych odebrał, żeby walecznego wielkiego Hetmana Koronnego Corkę waleczny Hetman Litewski poiął. Ale naybar dziey tak Bog łaskawie chciał, tak mądrze zordynował, że kiedy was wielcy Rodzice privatione Syna zasmucić chciał, aby wam tego Syna w tym Zięciu wskrzesił, aby przeswietny y przestarzały Dom Sieniawskich, Genus alto a Sanguine Ducum z koncentro wane a niezliczone ozdoby y perfekcye w to Centrum w ten punkt szczęśliwey Koniunkcyi zebrał, na ktorą wszyscy wesoło patrzemy, ktoż mi tały nie przyzna, że zupełne wesele Oyczyznie mieć, Polszcze, Domem Sieniawskiemu Lubomirskiemu, y Denhoff fowskiemu, Wam miłościwi Rodzice, Wam z krewnionym Kolli gatom Boska cudowna sprawuie Ręka, kiedy ten do nog waszych w podziękowaniu wdzięczne składa serce y słowa. O ktorym smiele mowić się może: In caput hoc grandi [illegible] Calum: a tym ochotniey y słuszniey ie składa, kiedy zebrano wszyt kie nad Dziadow decora z koncentrowane Luczniey natury ozdoby, Opera Maiorum, Dona Dearum w ieyney tym Pannie Kra kowskiey z łaski waszey odbiera. O Puella Virago tantorum Ti tulis insignis Avorum.

Roku szczęśliwy, sławnieyszy od innych y od tego szczęśliwszy Ktory Iam Limina Claudit; otworzyłeś bowiem Kościoł miłości y Kosa[rt]

y Kosart Sławy Panstwom Dworum, y tym się wielki potomnie dłużey y wdzięczniey wspominać będą, ześ miłość zacność y sławę zobopólną Domom związał, niż te Polski którę obfitość Kraiów, y Polsey narodom przynoszą, bo świeże prezenta Saturna Kosa nie podsiekła, a tamtych Roków dary te tempestatum, to bellorum rewolucye zrywaią, y wydzieraią, tamtych Szczęśliwość od Wiatrow, Susz, Powodzi, y trwałość Zawisła albo a furore Martis, Twoiey zas roboty trwałość Splendor y Zacność nullus eripiet dies. Więc gdy tak wielkich Szczęśliwości zebranie podziękowania od nas wyciąga ofiarę małą y nader wielką daiesz Komissyą Kochany Bracie Mści Panie Woiewodo Potocki, gdy za Jejmść Pannę Krakowską dziękować mi każesz, coż bowiem większego y mnieyszego iest dziękować mi każesz jako Obowiązanego za wielkie Dobro y wdzięcznego Serca expressye dziękuię, a coż znowu większego y trudnieyszego, iako za tak wielkie Urody y Fortuny Dobro rownie y godnie dziękuię. Więc O tym chwalony y chwalebny dopiero Roku. O consanguineus Solis authoribus Anne! Ty będz za mnie Oratorem. Tyś w Rewolucyi Wiekow był od Boga naznaczonym tak wspaniałey z obudwu Stron pary, niżeli daną uczynić konjunkcyą. Tys Hacc dawną miłością Serca Swiętego Szlubu pochodnią otworzył y zapalił. Tys Iuszos Słodzeniż miłości y zastarzały w Europie y Polszcze Sieniawskich Lubomirskich y Denhofow zacności otworzył. Ty trzy nas wesołe, gdy chcesz, y na tę Rozkosz et rutilantia Sacra Himeney zbiegaiących się do tegoż wspominaiąc Kosarta y tam winnego podziękowania godną Rodzicom uczyniwszy ofiarę. Otwieraiąc teraz Swiętą y niewinney miłości Wraz y Sławy Domow Sacrarium.

Pierwsze które się Oczom naszym prezentuie. Kosarta tego Astriu niestępey y zakazaney miłości iest Sacrum, amigotego Boszka Zwycięzcy Bogow y Bohatyrow Kupidyna adoruię wymyślne Trophea. Niechaj widzę tam złożone Jowiszow u Nog niezliczonych Nimph y Dryadow Pioruny, Marsow u Wenery Zbroie, nieporuszoney Proserpiny Rupty, mnożących Herculesow u Iolki Kądzieli, nieprzegrane złotem Atlanty, y daremnie Phebusa za Daphną Zawody, ale sławny prezent wystawiwszy Meleagra straszny nieprzyiacielom zwierzyna, Dzika głowa Caput Apri. Ut excusis etisus de nubibus Ignis. To to niezwyciężone tak srogimi woynami ucałałę w bataliach nieprzełamano, wrzeciono Status rewolucyi głowę Nobile nec victum fatis Caput, niebajeczną Mythiologią ale oczewistą sławy Boskiey ewolucyą, te moię ofiaruię Ci Herbowną Denhofowską głowę Mści Panno Krakowska, y nieustraszenie od ogniow y żelaza Serce, prawdziwey y Skuteczniey twoich Kupidyna Urody, y trwałey więzo, niż labyrinthowe Sznurusza od Aryiany nici, y niż niewidome Umbr Kupidynowych Rąk, które sławny

nosiła

nosi y Życie. Ten ożywiony skład pięknych oczu y twarzy, ta osobliwa natury pędzlem wywyższona farba. Purpureus Luna Sanguine vultus erat. Ja mowię zacna Twarzy y piętna bezprzecznej y szczery Brata mego przez Nurty Chwiejącej się Fortuny do gruntownego Zamysłu sędu przeprowadziła, niż owego Nocnego Pływadża przez Helespont Leandra do swojej Hero, ktorego to wzdychania wyraża Owidyusz. Parcito dum propero, mergito dum redeo.

Takiey to tedy miłosci czystey niewinney y świętey, a dla tego Statecznej trwałey y wieczney Ławicie Zarania Scintillantes Hymenoe faces na wiecznym Ołtarzu Stałku goraiąco wzniecaią Pochodnie, a miłość tuka złotom na Marmurze Architektury Rysuie, gwiazdę z napisem, aeterna quia pura Rysuie y świętny zawsze także Xiężyc y lubo w Łunacyach Swoich odmienny, a to tym samym od Nieba rowno powraca: iącym ad Classes Łunacyi Swoich porządkiem aliusque idem Stateczny y Sublunaribus patrzony ominater Ojczyźnie, Domom y Swiatu, fortunę sławę y wieczność donec totum impleat Orbem. Agdy tu ozdobiona y niezliczonemi przymiotami Okrasami uwieńczona sława para pierwsza a serdeczna taż sama wdzięczna miłość Wam JO Rodzice wtym Kościele czym y wypełnia ofiarę przy schylonej in gratias Głowie krotko a le wiecznie dziękuię. Ing. meum Caput sic fulmina Vibra, si non gratus ero..

A tak pierwszą miłość wypełniwszy Ofiarę Rok ten szczęśliwy otwiera blisko złączoney Sławy y nieśmiertelności Domu Denhoffowskiego Kościół, ktory trzy nieskarytelney roboty wspieraią Vestibula. W Pierwszym wszelkich Historyi Mistra, a Wiekow wieczności Custos et Magistra Chronologia, złączone Imienia Denhofowskiego Genealogie, wystawuie z dawnym Patres Gentium napisem. Numera Stellas si potes. Zaraz w niedoyrzaney Ludzkim Okiem perspektywie, y ledwie Ludzkim dowcipem, y myślą doścignony wydaie się tegoż zacnego Imienia poczętek ktorem to iedni z kronikarzow od Aragonskich Dworow źrzodło wyprowadzaią: drudzy non affectato nec aculoso termino w Zamku Denhoff nazwanym in Ragunia, a zas vicinia Dzielnego y wolnego Miasta S.R.I. Nurembergu non fingunt Demu Jego Sedem. Ci ktorzy Ciekawe eruditionis Oko wiązali w kronikach w Historiach y w starodawnych monumentach Nowe od nawiaią Domów splendory. Ci mowię nie tylko sami też oku swoie wtey utopią perspektywie. My zas za powodem Lewonskich Aktow y publicznych Skryptow złotem żelaznego Miecza wyrysowane y krwią Denhofow wymalowane Swiecezo znaydziemy monumenta

monumenta. Już bowiem lat pułczwartasta iako miedzy Ma:
gistrami Ordinis Theutonici ktorzy z Udzielnemi paragonowali
Xiążęty, bo nayzacnieyszych Rzpltey, Niemieckiey y Europy Pa:
now Suffragiys, tych Kawalerow y Prowincyi Inflantskiey assu:
mebant Imperium. Trzech mowię Denhoffow Magistrami
Liwonskiemi podaią nam Archiwa, a iedynego Arcybiskupa
Regios ferrum nunc purpura dat Sacros Honores. Tak prze
niesiony z Niemiec Dom zawsze wielki zostawał z Dzie:
nosci Rycerskiey y Rządow rostropnosci y pobożnosci Bisku:
piey trophea Genti; nec numina desint, ale naypięknieyszy
a Rzpltey naywożytecznieysze Sidus et lumen. Tu wstaie
Otto, Theotonici Ordinis Supremus Camerarius nad Dziad: Ina Pa:
Urzędy Rycerskiey, ktory sto trzydziesci lat żyięc miał czas y spo
sob aestuantem prawie a Saeculis comprimendo Martem, y
Stać się Stator Patrarius Pacis Zakonu Krzyżackiego z Krolewstwem
Polskim. Nestoriis iam dignior Annis, ten to zacny Starzec Zas
starzałe Woyny zakończył, y Accessum tak piękney z Miastami
y Fortecami Prowincyi Inflantskiey do Korony Polskiey prowa:
dził Krolom Polskim poddaiąc (czego tak długie niedokazały
wieki y Woyny) y Prawom naszym Consilio prudens et ad dicta
negotia Status, kiedy przez to do Korony y Stanu Rzpltey
incorporacyą Inflanty na Woiewodztwa podzielone były, trzech
zaraz Denhoffow Woiewodami, Derpskim, Parnawskim, Wendenskim
zostali: Pierwszy Syn Ottona, a Pradziad Brata mego Woiewoda
Dernski, Zonę wziął Xiężne de Holsztein tegoż individuum Do:
mu, ktorego są Regnantes Krolowie Dunscy y praesumptivus
vus Korony Szwedzkiey Holsztein Gottorb żyiący, Karola XVII
Krola Szwedzkiego Siestrzeniec, z tey to tedy Xiężney miał
Synow 4. Kaspra, Gerarda, Ernesta, y Hermanna tot Nato:
rum quod Patres Herorum ktorzy magnalia Domu swego
w Polsce z Zygmuntem III. Krolem Polskim wnieśli; a
tych generationes talie układa verifica Geneologia.
Pierwszy Syn Ottona y Xiężney Olsztynskiey Gaspar Denhoff
Woiewoda Sieradzki rectitudinis honestae et prudentiae
Vir consummatae otrzymał od Sławney et Saeculis memo
rando Koniecpolskiego Kasztelana Krakowskiego Hetmana
et nomina WK rodzoną Siostrę temu Gasparowi; Ferdynand
Trzeci semper Augustus dał na niego y Dom cały Denho:
ffow Xięstwo Rzymskiego Państwa, iuż go mianuiąc Zdaw:
na Comitem Romani Imperii natum, a tą Miłość chciał
mu y godnosci personalium meritorum unim nadgrodzić
y oddać mu ią za Koronę Polską ktorą Renacie Cecylii
Siestrze

Siestrze Cesarskiey procuravit biorąc Szlub plenipotento
Dextrâ za Władysława Króla Polskiego, iako wielki Poseł iego
y z tey zas Komicz Polskiey powadził sobie Stanisław Denhoff
Starosta Wielunski ktory miał Xiężniczkę Radziwiłłowne
Rodzoną Cecylij Radziwiłłowny Xiężney Woiewodziney Wołynskiey
Hetmanowey Polney Koronney, Matki JmPana Krakowskiego
H. W. K. y siostr zacnych iego; Drugi Syn Kaspra Zygmunt
Denhoff Sta Sokalski, za ktorym była Ossolinska owego Kan:
clerza Wielkiego Corka, ktory tę Superem Europy nasię obro:
cił; Corka zas Kaspra z Komiec polskiey za Leszczynskim
Podkanclerzem Koronnym, a Matka Rafała Zmarłego Pod
skarbiego W. K. Szwagra mego, ktorego Dzieci y Styma
Linguas nostras et Corda premit. Sta Wielunski z Radzi:
wiłłowny Syn godny, Zygmunt Podskarbi N. K. ktorego Corka
z Działynskiey urodzona żyie y Swieci u JmSci Pani Denho:
ffowey Starosciney Parczewskiey, ktora Potockich y Zału:
skich wielkie Domy Corkami swemi w kolligacyą y ozdoby
Domu Denhoffowskiego wprowadziła. Starosty zas Sokal
skiego z Ossolinskiey Syn Jerzy Biskup Krakowski, Przemyski
y Kanclerz W. K. Na ostatek Biskup Krakowski Ingenior
Phænix omnibus Titulis absolutus Polski Krasomowca
Tegoz Zygmunta Synowiec Franciszek Denhoff Kaszte:
lan Sieradzki ktorego z Mieckieski Syn Kanonik Krakowski
pierwszy Infułat w Polszcze merito primus expectans,
y Karol Kasztelan Konarski, y ta to iest Kaspra Ottona
naypierwszego Syna dotąd Generacya.
Tegoz Ottona drugi Syn Gierard Denhoff Wda Pomorski
Prusk. przeciw Szwedom y Gustawowi wielkiemu unus —
Achilles, y Thorunia murus Achæneus. Ten wielki Człowiek
a Rodzony Pradziad Brata mego, miał za sobą primo voto
Opalinską Woiewodziankę Poznanską, a Babkę Cioteczną
JeymSci Pani Krakowskiey, z nią dwie Corki spłodzone
były Zonami iedna Malborskie, druga
Poznanskie Woiewod: 2do Voto obrał sobie phœnicem
prawie Krolewskiego Piastow Domu Herodem Sybillę Xiężnę
Brzeską we Sląsku, ktorey Matka z Xiążąt Brandeburskich
a Babka z Xiążąt Saskich była; Com sam miał honor
in Facie Pana y Krola mego Naiasnieyszego Augusta
proclamare, Kiedym Siostrę moią a Rodzoną JmPana
Woiewody Xiężeciu JmSci Czartoryskiemu Xiężęciu WXL:
oddawał. Z Tey tedy Piastowskiey y całey Europy Zdrowie
mioney.

z Krewniony Matki Urodziłsię Władysław Donhoff Wda Pomorski
także y Podskarbi Ziem Pruskich Delicium Regum et hominum
który miał za sobą Konstancyą z Sławnego Domu Słuszków
Ciotkę moią Rodzoną, na którey Cnoty y wielkość Rozumu
niedawno patrzyliśmy, a długo y zawsze opłakiwać będziemy,
Ten Władysław in memoria nostra memoriam Hominum
perennaturo glorioso fato położył głowę pod Szablą Otto-
mańską pod Parkaniami wprzód uderzony wpierśi z Mozdir
ni, Królewską Osobę Hetmanów y całego Wojska Męczeńs-
ką swoią głową zakładaiąc Patriam sua morte revixit
A ta Krew iako Clamans in Coelum exoriare aliquis nostris
ex Ossibus Ultor ożyła w Synu iego Stanisławie Donhoffie
Hetmanie Polnym Litewskim, y Sprawiła przed Bogiem nie-
oszacowane Gemina, Praemia, Sławę Woienną w Buławie
y miłości skutek z naygodnieyszą Damą z Rąk y Łaski
waszey J.O. Rodzice, z Żony pierwszey iego Ioanny Donho-
fowny z Zastarzałey krwie Oleśnickich pochodzącey, ledwo
Świecić poczynaiące, pogaszone we dwóch dziwnych Synach
Luminarze opłakiwiemy, a z iedney tylko Córki cieszemy się
Tegoż Władysława Wdy Pomorskiego Teressa Córka in vida
Alterum Serie erepta Xięciu Imści Czartoryskiemu Chorąże-
mu W.X.L. Syna y Córkę Xiężniczkę Magdalenę in Solatium
Domowi naszych Zostawiła.
Trzeciego Brata pomienionych Ernesta Wdy Parnawskiego
Generacyja taka, miał za sobą Grafowną de Dohna, który to
Xiążęcym antiquitate rownaiącyśię, ma hereditario Tytule
Burgrabi Sa-
cri R.I. z tey Dohna miał Gerarda Podstolego Litewskiego
a Oyca Imć Pana Bogusława Donhoffa Podkomorzego W.X.L.
y Generała tamże Piechoty y Magnusa Donhoffa Generała
w Holenderskich y Brandeburskich Woyskach, Drugi Syn
Ernesta był także Ernest Donhoff Wda Malborski Gene-
rał wszystkich Woysk Cudzoziemskich Koronnych, y
całey Woyny Tureckiey od wzięcia Kamieńca we wszyst-
kich Akcyach sławnie nim Kommendujący, którego z Ole-
śnickiey urodzona Córka Joanna Donhoffówna pierwszą
Żoną była Imć Pana Wdy Potockiego, Żdo zas Voti tenże
miał Ciotkę moią, a Matkę Brata mego Konstancyą Słusz-
czankę. Trzeci Syn Ernesta Fryderyk Donhoff nayWyższy
Podkomorzy Elektorów Brandeburskich, ten Szweryniuną
Grafową miał

Grafownę miał za sobą, a Matkę Feltmarszałka Denhoffa
zasłużonego y iad pacificationem Europy Plenipotentia:
rium na Traktat Utrechtski. Bracia iego Ernest Denhoff
Generał Leytnant y Alexander także Generał y Bogusław
po całey Europie Domy Denhofowskie rozpisuią, że umieią
factis non dictis extendere famam. Czwarty na końcu Syn
Wdy Derpskiego Hetman Denhoff Generał Wielki pod wielkim
Litewskim Hetmanem z którym walecznie woiuiąc y
szczęśliwie, nie chciał tandem tego Hetmana y przyiaciela
odstąpić, bo na Cecorze fugam nesciens, mortem in vulnere
reperit gloriosam; iako o nim Kronika pisze.
Pokazuiesie Collateralis Ottona pierwszego Braterska Linia
którey głową Theodor Denhoff Wda Wendenski, a iego recte
linea Potomek Krzysztof Denhoff Podkomorzy Koronny
Władysława y Kazimierza Królów Intimus et delitiæ.
Ten z Zacney Grafówny de Bossen gloriosa prole beatus,
był Oycem Kazimierza Denhoffa Kardynała S.R.E. kto:
rego bez żadney Ludzkiey promocyi sama Cnota u S.
Innocentego Iedynastego Vaticano murice odziała, był
Oycem y Denhoffa Starosty Wiskiego, który miał żonę Po:
tocką Rodzoną JmPana Wdy Kijowskiego, y z niey ex
sinctos zakse Boże Synow, Cudzie y Starostę Urzędowskiego
Corki Krzysztofa Podkomorzego Koronnego, urody y Cnoty
humanum ne credo decus, Starszą miał za sobą Xiąże:
Stanisław Lubomirski Marszałek Wielki Koronny
Oyciec Jeymci Pani Krakowskiey, y z niey JmP Starosty
Spiskiego y Józefa Lubomirskiego, drugą Urszulę miał
Wielki y Godny Rycerz przez lat 46, y kilka Generał
Artyleryi Koronney, a Kasztelanem Krakowskim umarły,
primum wszystkich batalii wygranych monumentum
A Ociec Zacnego Mieczmika Koronnego y Cnot godnych
wszelkiemi Cnotami słynących, Jeymci Pani Referen:
darzowey Koronney Potockiey, y Starosciney Trembowel:
skiey Xiężnę Potockiey; Idzie obok także Braterska
Woiewody Parnawskiego Generacya która od niego longo
meritorum et gloriæ ordine, na Stanisławie Denhoffie
Staroscie Starogardskim stawa, który miał za sobą Sobieską
Jana Króla III. pokrewną, a z tey miał Syna omni ge:
nere Grzecznego Kawalera Łowczego Litewskiego, y sło

sławę iego

y Siostrę iego Ieymść Panią Starościnę Oświecimską. Tegoż
Wdy Parnawskiego dopiero wspomnionego Syn drugi Fry-
deryk Denhoff Marszałek Status Curlandiae, a iego Syn pojąwszy
miał za sobą Kettlerowne Domu y Familij Xiążąt Kurlant-
skich, a z niego crudeli fato et communi dolore przez
śmierć wydarty niedawno Denhoff Podczaszy Litewski, który
miał za sobą Xiężniczkę Radziwiłłownę, a ille voto Kossowską
rodzoną JmPana Kasztelana Podlaskiego, Brata iego y wtó-
rszize y u Brandeburczyka implent virtutibum Orbem,
Tę y niezliczone inne maiorum Ceras Denhoffowskiego
Imienia pierwsze vestibulum w sobie zachowuie. Drugie
zas Kościoła nieśmiertelności atrium Zamkła Starożytnego
Domu Służków Macierzyńskiego y Domowo z koligowanych
obom Domom Genealogie. Tey Służkowo Familie Paprocki
y Okolski Antiquarze Polscy gentem antiquissimam Her-
bu Sławnego Ostoia, wywodzą y zowią ten Zacny Dom do
W. X. L. godności probant gdzie wszystkiemi honorami et
florentissima fortuna słynęli. z Pierwszych zas coście do
tknął mogę pamięcią Janusz Służka wielki Woiownik,
który za Zygmunta Xiążęcia Litewskiego przeciw Rusi Woio-
wał y Hetmanił, Za co wielkiemi Starostwami praemiatus[4]
Syn iego Rafał Służka za Zygmunta Króla Augusta rozszerze
większymi czynami inclaruit, a od Batorego Stefana Króla
Woiewodztwem Wendenskim praemiatus. Z Chodkiewiczówny
Syna zostawił Sławy swoiey Dziedzica Wdę Trockiego, a ten
Senatus decus, Wda miał z Zacney Zienowiczówny Woie-
wodzianki Połockiey Dwoch Synow, a iednę Curkę Bogusława
Podskarbiego Nad. Litt. belli et pacis artibus instructissimum
Męża odważnego y poważnego a ten miał za sobą Annę
Potocką Wdowę po Kazanowskim Wdzie Bracławskim
z niey dał mu Pan
Dziadu moim babkę moię Rodzoną, y
Bog Bogusława Służkę Kasztelana Wileńskiego Hetmana
Polnego Litt. którego w pamięci naszey y Sercach Stat ma-
gis quam in lingva Elogium Dominika Służkę Wdę Po-
lockiego, y na kamień ozdoby Polskiey desiderium, Domów
naszych ostatnią iuż tego Imienia sławnego y wszyst-
kich godności Dziedziczkę et Phaenicem renascentem
w Synu Konstancyą Woiewodzinę wprzod Pomorską
potym Malborską Matkę Jmci Pana Wdy Potockiego Siostrę Matki
mieyi, y Ciotkę moię Rodzoną, drugi Syn Woiewody Trockiego,
a Brat Podskarbiego był Zygmunt Służka Chorąży W. X. L.
godny Butany, Contemptor Honorum Sterilis, Siostra

tych dwoch

Tych dwoch była za Kazanowskim Marszałkiem Koronnym
Stryiecznym Dziadem moim, ale Sterilis poszła za Radzi-
wiłłowskiego po Smierci tamtego Ostatniego Kardynała Oyca;
ale y tu Sterilis umarła; Nadtym tedy sławnym Słuszkowo
mężem piszę Inskrypcyą pro foedere prog Iustitia est Consis-
tentią ferri è Sanguine Laudes. W tym że drugim Kościoła
Sacrarium z Kolligowane Domy zastempują mieysca, co
kolwiek w Europie, a osobliwie w Rzeszy Niemieckiey cuncta
tenet queis fasces titulis fremunt. Holsztynska Xiężna
tak wielu Denhoffow Matka, Duńskiey y Szwedzkiey Korony
Xiężna, Brzyska Babka z Oyca JmPana Wdy Potockiego –
Kilka set Lat panuiących Xiążąt Piastow Elektorskie y in-
ne wprowadza Kolligacye, Cokolwiek Kietlerowski Xiążęt
Kurlantskich Dom ma z Xiążęcymi Domami pokrewień-
stwa, są iuż wspomnione zacnosci. I w tym to Denhoffow
Domie residet Babka nasza Rodzona Potocka Xiężney Mol-
dawskiey Corka Xiężney Siedmiogrodzkiey Batorowny Wnuka
Xiężney Brandeburskiey Ioachima Elektora Prawnuka
Siostra Rodzona Pawła Potockiego Polskiego Tacyta, a Oyca
bardziey Cnotami nauką y Swiątobliwością generositate
Celsissimi, niż Tytułem Xiążęcia Jmści Prymasa Korony Pol-
skiey y WXL° Theodora Potockiego y Jmści Pana Referendarza
Koronnego, y JmPana Wdy Czerniechowskiego, Taż sama
Siostra JmPana Wdy Bracławskiego Oyca JmPana Wo-
iewody Bełskiego, taż sama rodzona Xiężney Radziwi-
łowey Babki Xięcia Elektora Karola Palatini Rheni Zoz-
tey Żony Stanisława Potockiego Hetmana Wielk. Koron.
Rewery Pradziada JmPana Krakowskiego Stryieczna Rodzona
niezliczone z Domami Xiążąt Wiszniowieckich z ktorego
Ieremiasza Wdy Ruskiego Oyca Krola Michała Mohilanka
Ciotka tey Rodzona wodziła, z Xiążęty Koreckiemi Czarto-
ryskiemi Sanguszkami, Ostrogskiemi, y z Czarnkowskiemi
Przerębskiemi, Myszkowskiemi Lubomirskiemi Zamoyskiemi,
Kaćkiemi, Kazanowskiemi Sołtykami, Humieckiemi, Kali-
nowskiemi, Tarłami, sine numero et ordine y Domkiem
moim Iabłonowskich wystawuią gloriosa alba, albo
Capillo notanda. Car nawet Moskiewski wielki Monar-
cha implet tez decora, kiedy Sołtykowna Xięcia Jmści
Prymasa Siostra Wuieczna Rodzona, y Cara Iwana Żona
Matką była Xiężney Kurlantskiey y Meklemburskiey)
tuz naszą że Słuszkami Kolligowane Domy Mnisz-

kow

Mniszkow Kmitow, Koszkow, Ziemowieczow, Gąsiowskich, Chod=
kiewiczow, Sapiechow, Tyszkiewiczow Ogińskich Woynow,
Zawiszow, Pacow, Zarankow, Paliczow Szemiotow, Wołowiczow,
Chreptowiczow Massalskich, a nad tych wszystkich osobami Imion
Sława na Architrakcie rysuie Inskrypcyą Elinguis pictura
Viros sic culta profatur, Marmore Scripta Duces.

Trzecie tegoż Kościoła nieśmiertelności Atrium samemi
zarysowane na wieczność Domu Denhoffowskiego Dziejami
et magnis pro Patria factis ktorymi, ktoremi lubo całe
zapełnione są Biblioteki, iednak nie chce się godzi choć
w krotkie Epithoma zebrać. y tak długie wielkich czy=
now Bohatyrskich Historyę in nuce zamknąć hiadem
kiedy zas na te krwią zbroczone Sciany y nieśmiertelne
Smierci Denhoffow pozabianych w Bataliach obracamy
Oko: ktoż nie przyzna że haec gens est Bello nata.
Pod Batowem w Batalii samemu Kalinowskiemu Hetmanowi
fatalnie zginął Denhoff Jenerał; Jeden za Zygmunta III.
Krola z Kommenduiącym Actu Koniecpolskim Hetma=
nem pod Kamerszynem dwoch Rodzonych Braci Denhof=
fow testimonio Listu tegoż Hetmana zginęło opieraiąc
się owemu Gustawowi Wielkiemu ktory flagellum Per=
maniae dici meruit. Hetman Denhoff wielki Generał na
Cecorze odstąpił Hetmana Zołkiewskiego iako z innemi
mogł niechciał od Szabli Bisurmanskiey połozył Głowę.
Gierard Denhoff Dziad JmPana Wdy Potockiego samsię prze=
ciw temu Gustawowi fulmen belli w Toruniu Zamkności
y z małym barzo Garnizonem obronił. Tenże Gierard
z Ernestem Bratem swoim pod Chocimem za Krolewicza
Władysława utrzymał Wały, przeciwko Osmanowi we
4. kroć Sto Tysięcy Woyska attakuiącego, iako wielki sam
praesens na ten czas swiadczy Sobieski. Zygmunta Denhoffa
Starostę Sokolskiego pod Beresteczkiem zabito w czasie
Krola Kazimierza, Bernard Denhoff Rygi y Inflant Gu=
bernator za Zygmunta Augusta pierwszy wprowadził
cudzoziemskiego Woyska Authoramenta do Polskiey, y hoc
robor militiae w Regulamen dobry reduxit. Ktorego to
Cudzoziemskiego Woyska Generałem został pro Praemio
virtutis Bellica, te wszystkie in Patriam merita, y owo
dulce pro Patria mori zapieczętować zdasię, wielki twoy
JWci Panie Wdo Potocki, zdasię mowię zapieczętować krwią

męczenską

Męczeński za wiarę y Oyczyznę gdybysmy na kocie żyiąc ku
Oyczyznie miłości niepatrzyli. Samżeś na serwis wylamie y
śmierć ultimum finem rerum odważyłeś. Ty w młodym wieku
żyiąc y na śmierć y na spalenie opuszczonej Substancyi
odważyłeś się y patrzyłeś, Gdyś Sandomirskiey Generalney Kon=
federacyi Vota Regis votaq Gentium adimplens Marszałkiem onę
być chciał. Miecznik potym Koronny Marszałek Semie
żalny Hetman Polny Litewski. Dostąpiłeś potym słusznie tych
stopniów quos pauci meruere Senes, Pod walecznym Hor
manem W.K. Sieniawskim, a teraz kochanym Oycem twoim
w którym magnum monumentum, Statkiem zaś twoim nie
przełamanym major popularitas restitutæ fortunæ Augusta y
Rzplitey Stałość Argumentum. Wybacz że mało mowię, y
mniey dosyć natym, Więcey bym mowił gdybym twoim niebył
Bratem.

Odprawił ten Rok Szczęśliwy swą funkcyą otworzył y poka:
zał kościoły miłości, y Sławy nieśmiertelności, Już tedy czas
zamknąć te perennitatis Atria, ale y mnie niepodobno
Usta zamyka nieporownana Xiężna Jmci Wdy Krakowskie
facundia, y rowna y zdolna na wyrzeczenie tak wielkich
Sieniawskich y Lubomirskich Domow iako ieden Apelles
był do wymalowania wielkiego Alexandra, ale barziey ieszcze
też mnie zamyka usta nieporownana y niewyrażona do
syc twoia dobroć J.O. Mci Panie Krakowski Hetmanie W.K.
ku Bratu memu, Ta Oycowska plusquam Oycowska ku mnie
estimativa Charitas, że kiedy Bog wielkich Sieniawskich,
Sieniawskich Perfekcye w tobie zkoncentrował, omnis
in hoc undesit ingenio. Uznałeś że ich lepiey w żadnym
Synie lokować niemogł iako w nim stawszy się Externorum
et Patriæ Stator, zatrzymuiący clades publicas, Stator mowię
Augusti, Fortunæ, et Patriæ. Chciałeś w tym pokazać JOMci
Panie Krakowski ku Oyczyźnie miłość, ześ się stał Pater
Hetmana Wac twoich w boiu y w pokoiu Kompana, czyniąc
mu dobrze uczyniłeś nam krewnym swoim y iego, uczy
niłeś dobrze oręża Narodow woysku; Na koniec bene
ficio hominum stałeś się Oycem iego, a gdzież na takie
Dobrodzieystwo Sław szukam. Do ciebie JO. Mcia Pani
Krakowska ku nieprzerachowanych Bohatyrow wielkich
Lubomirskich, Opalinskich, Tęczynskich, Zebrzydowskich.

Jartow

Tartow, wiary Chrześciańskiey Praw y swobod Polakom Fundatorow wszystkie perfekcye w iak w iakim Obrazie, ale iako w Zwierciadle Polszcze y Całey Europie reprezentuiesz. Tyś wysokim rozumem Dziwną ku Mężowi miłoscią wspaniałym twoim Afektem, to Dobrodzieystwo Bratu memu dokonczyłaś y przyczyniłaś, a gdzież mowu słowu na takie Dobrodzieystwo. Odbieray cie tedy u Nog swoich J.O. Rodzice zatłumioną łaską Waszą iedną słowo dziękuię Coż słowo do was posyła Brat moy Rodzony Imć Pana Krakowskiego Siostry, a wybrano we wszystkich Cnot y Rozumu Panie! Jeymość Pani Woiewodzina Bełska y Jemość P. Chorążyna W.K.: wiecie same lepiey co wam powinien. Składam do ciebie Mća Panno Krakowska, dos posłuszeństwem Rodzicow, swiętey miłości wzaiemnoscią, wszytkie miłosne Zapały y troski Brata mego skrocił, Przedłużże ci Boże y z Mężem Lat szczęśliwych a doznasz że choć krotkie ale długie do smierci wdzięcznością odbierać będziesz. Dziękuię y za tak długi Regestr Urody, Cnot, Fortuny Jeden punkt od Brata mego, iedne ale wieczno Iota odbieray dziękuię.

Vivite Felices quibus en fortuna peracta.

Mowa J.O. Xiążęcia Imści Michała Wisniowieckiego Kanclerza W. W. X. L. miana in Senatus Consilio po Zakonczonym Seymie Grodzienskim in A

1726. glńo.

Niechże iuż idą N.M. Panie inter nefastos. te dni nie szczęśliwe na ktorych się w rozoszłych przeszłych Trzech Seymach publicznie Rozbijali nadzieie; a niechten Nie vero signandus lapillo w ktorym publica vota do pożądaney przybiły się termine, wchodzi w komput nieśmiertelney sławy swoiey Zacnym nie wystawionych tak y Dobrodzieystw Językiem, Liczyć Ich N.M. Panie, a nie czas Aeternitas Dowsaipu niedozwala, y lubo tu quisque sua voce canit, lubo powinną zapalone Serca wdzięcznością komputuię komputuię dni y lata liczą, dobroci twoiey Titulos; wyliczyć ich iednak niezdołaią. Si Titulos annosque tuos numerare liceebit, facta premant Annos. Niech wsp

Niech wspomnię iednak recentiora beneficia, ktoremi WKMść w krotkim czasie, bo in spatio Zalimitowanego y Szczęśliwie Zakonczonego Seymu Cumulasti Oyczyznę Swieże tak Panskich niedozwalaią dowody, kiedy naprzod Wyndykowałes WKM Honor Boski na czym publiczna Panstw y Monarchij zawisła szczęśliwość, oddawałeś od Oyczyzny przez uczyniony Sprawiedliwość ultricem à celo manum, Ieżeli komu ob vindicata delubra przypisano, dignum ut Dijs proximus haberetur, per quem Decrum Ma: Iestas vindicata, WKMść zato u nieśmiertelnego Pana Krola Krolow nagroda u prawdziwie katolickiego swiata Sławę, u Rzplitey infidis Civium potentias, niekopomna manebit gratitudo, oddaliłes nastempuiące przez to na Rzplitę zamachy. Pokazałeś za wolny narod Iednemu tylo wolnym głosami Panu parere przyzwyczaiony, absolut: nych Panstw y Potencyi pati nieumie Imperia. A na Koniec iakoś WKMść na poczętkach szczęśliwego Panu: wania swego odięte od Rzplitey Prowincye Podole y Ukrainę Wdztwa walecznę y tryumfalnę przyięczy dla niey ręką. Iakoś w zamieszanych y nieszczęśliwych Oyczyzny Czasiech Oycowskim potrafił w to staraniem żeśmy się przy dawnych zostali granicach, że od nich nil vi tempestatis avulsum, tak y teraz przy tezasi y inker pierwiej Kurlandię, y zaczęto od pierwszego Augusta opus drugi wielki perfekcyonaliej Augusie, y że tak rzeble ten nieposledni Koronny klejnot wiszący tylo do tąd przy koronie, wpaiasz teraz ad Regale Diadema. Zatu tedy z mieysca mego nieuyborem słow ale praw: dziwym Sercem iako nayniższe u Maiestatu twoiego składam podziękowanie. Dziękuię przytym y Xięciu Imsci Prymasowi MMm Panu. Etc. Etc.

2. Kopia Listu JO Xiążęcia Imsci Prymasa Potockiego Korony Polskiey y WXL° pisanego do JW Imsci Pana Rzewuskiego Wdy Podlaskiego Hetmana W.K°. z Skierniewic d. 5. Februarij. A° 1723.

Ciężko lubo obliquis Ictibus concuti, y z tego inquietari,

Czegom

Czegom nie wiedział, y co mi dopiero teraz constat z Listu Imści Xiędza Nuncyusza, iż są zesłani Ludzie z Ordynansu Umści Pana do Oświecenia Rzeczypospolitey, znaiąc Geniusz iego w deliberacyach swoich nie zrównany, y ad extrema niebezpieczeństwo porywczy, zadziwiłem się; że w tym razie factum praecurrit famam manus Consilium, miałem przed tym tak assignationes Imści Pana, iż sztukatos zdania mego w niektórych Materyach tyczących się Statum Politicum, lubo ad ambiguitates et perplexitates onych mogłes sam u siebie znaleść Oracula et Responsa; Teraz gdy przyszło do rzeczy et Iura Ecclesiae, do których mię alligat mój Charakter Duchowny, uminąłeś mię konfidencyi swoiey, y nie raczyłeś się Ecclesiastykiem do Ecclesiasticis.

(Te prawda że Umści Pan mi allegabis Konstytucyą Ostatnią pro Regula, przez którą Injunctum Hetmanom etiam Forti manu Iura Patronatus Regii bronić, ale gdy taż sama Konstytucya in medium doyściać Seymu z Imści Nuncyuszem naszym stawała po Seymie, na którym Civium ardori zupełnie cadendum erat; Na kończenie skończonym iuż rebus metu et motu Solutis, Executia iey mogła admittere moras et deliberationes. Ile gdy à latere O. S. zieżdżał Imć X. Nuncyusz Extraordynaryjny do traktowania z Rzplitą, z którego conveniebat wprzód zrozumieć raczey, co miał in mandatis Instrukcyi swoiey, a niżeli go witać post descensu in Arenam Collutationum, pozwolno à Statu Ecclesia, która zawsze iest instar Matris Aprum wiecznie nam gratias których się My nie zawodziewamy, a taka Rada może ieszcze nie zagrasować, przynamniey zatrudnić nay gorsze dyspozycye, tak zawsze bezpieczniey lenis passibus itur. Teraz co wyższe Imć X. Nuncyusz zrozumieć y zważyć Umści Pan możesz ex annexa Copia, nie mogąc nic mówić contra Zelum et fervorem iego circa Authoritatem Sedis Pontificiae, którą sam adoro, a on to czyni co diligens et exactum requirit po nim Ministerium. To mię tylko afficit iż niższe do mnie rozumie Potestatem meam tak extensam iż dla mnie lubo o Intencyach Umści Pana nie wiedzącego mogą praevenire eventura, mogą revocari eventus, choć exercitio Ministerii Sui, mógłby się nauczyć, iż tu reges omnes regum Imperium, reges singulos obsequium, y chyba ieden drugiemu in pari Rzeplica persuadować może, non imponere, ale wracaiąc się od niego, do Umści Pana, pisząc nie mogę co go praeter Praeceptum Konstytucyi novis motivis compulit do tak nagłego tam Żołnierzy zesłania, ponieważ zwykłeś zawsze prawie more in naturam translato na przykład drugim, chwalebnie evitare fervidas festinationes, y zawsze miarkuiąc Summo Iudicio raro festivas festinationes, y zawsze byłeś Religiosissimus w obserwowaniu Praw Ecclesiae DEI, Za

którey

Za ktorey Błogosławienstwem iąc Prosperationes Ansktho Familij y ich generationum, nadczym y Umści Panu samemu piękne Potomstwo cum tantis naturae et fortunae donis, maiącemu godzi się pomyślić. Insuper racz zważyć y to, że rzecz daleko mnieysza, bo tylko ieden Wniosek o Kurlandyi, ktorego in ordine ad effectum nulla była certitudo podany ad rumorem publicum tak poruszył y adarmował O. Stcą iż dominico bravo zaraz przyszło w osobliwych boiaźni o Wiarę y Swiątobliwey troskliwości expostulacie. Dopieroż quis sensus dolenti est, post ex attentato same iego nayuższą w Kosciele Bożym władzę, ddento iż gdy oddawszy na Instancyą Naszą Opactwo Mogilskie Imc Xiędzu Podkanclerzemu sobie zaraz ante concordata z Rzplitą concludenda zostawił. Opactwo Potrzymanie y takie gdzie nigdy nie byli commendarij, ale zawsze Abbates Claustrales, które potym ad Canonicam Erectionem Contulit Imści Xiędzu Sapieże, ktoremu natalium splendor et Religiosorum Amor commendat: Disputare zas albo choćiec negare Authoritati iego, co zawsze przy nim było, y czego żadnym dowodem zbić nie możemy byłoby aggredi et mutilare Iustitiam ex communicec et posfundare obedientiam w tym pobożnym Katolickim Kroleśtwie Sacro Sancto habitam, y obawiać by się trzeba, aby albo Imci Xiędza Nuncyusza Extraordynaryinego ad transigendum z Rzplitą de Sortibus et Iuribus drugich Opactw zostanego nie rewokował, albo in indignatione iusta czego zatosmieyszego nie uczynił in hac rerum statu, ktorą tey głowie Bog dał solvendi et ligandi quid voluerit et necessitas cogeret, iemiey zas mature remtengeić, abhac procella, y zostawić mieysce benevolentijs iego Paternis, iż kiedy mamy oco więcey traktować y prosić, niż o iedne tylko przywilie Opactwo Kościelne. Co oddawszy diligenti et sedule Considerationi UmMm Pana zostam.

Copia Responsu JWo Imc Pana Rzewuskiego Udy Podlaskie na List JOXiążęcia Imści Prymasa Ktr. Hetmana W.Ko. Polskiey y Wo X.Lo. z Lwowa d. 16. Febr. 1728:

Niespodziewalem się aże by przed czułym, y przezornym WXMcią okiem nietylko we wszelkie całey Rzplitey Sprawy chwalebnie y pożytecznie wglądaiącym, ale też u wod Daci, u wod Thraces agant, przemikaiącym miały być Contenta Listu, ktorego kopię annecto od Ichmów PP. Ministrow Mmców Panów do mnie 21. 8bris z Warszawy ex Urbe Omnium gnara do mnie pisanego ukryte, y dotych czas iżeli non ab eodem ministerio, to przynamniey ab intimori, bo Paterna manu Imc Pana Marszałka Nadwornego Mmc Pana nie komunikowane, ale pieroż zali ciż się przed samymże WXMcią Sensibilis

sensibilius muszę ze utrzymania y wypełnienia postanowionego na Seymie Grodzienskim Prawa wyraznie Ministerium Status et Belli ad executionem Sui obliguiącego ięzie u WXMći ad grosam et indignationem; lubo iaz Sama Konstytucya iako iest przez wszystkich za powszechną Duchownego y Swieckiego Stanu zgodą in volumen legum wprowadzona, tak od wszystkich powinna by być pari zelo et animositate utrzymana: Do czego że Skłonna cunctationes meas, omnio et natura insitas, teraznieysza oświeczność iż na tak wiele prozb naszych, mianowicie dawniey do Rzymu zaniesionych, ale y teraz swieżo przez Imć Pana Puszeta Rezydenta Jchmci ad Pontificium pedes OS. złożonych, niemożemy nic emendicare nec exagitare Sprawiedliwego wzgiędu; Więc po tak długim oczekiwaniu, impressamque diuturnioribus patientiae mensuram musiałem podług zgodnego Jchmć PP. Ministrow zdania w utrzymaniu Praw y wolności nieporuszoney, y wczesnie z uchwalenia dura servicis żołnierzow uporowi zabiegaiącego, etiam militaria zażyć subsidia y niezgrzeszyłem rozumiem że czego po mnie wyciągało powierzone Urzędowi memu munus, adimplevit manus, nie iestem tak daleco porywczy, owszem omissis ordinariis zwykłem zawsze tutiora et magis salutaria obierać; a do powoz sprzeciwiać się w czym kolwiek Naywyższey Chrzescianstwa Głowie et Sacrosancta vibrare Jovi, ani moia zmiesiały Natura, ani prawowierna z Synowskim Posłuszenstwem złączona pozwoliłby moia obligacya, Jestem dobrym Katolikiem y wiem co dla tey Ortodoxae Religionis należy; Est Deus in nobis. Ale też nic uspełnie tego quod Regum et Regionis, y owszem każdego Szlachcica wrodzoney z naywyższym Swobodzie y wolności wychowanego urodzona ku Oyczyznie pociąga miłość, a Senatora wykonana in Saue Rzeczpltey obowiązuie przysięga iako iest conscientiosum, tak by sposoby na potomne czasy i candidatum, iże kiedy nieużywaiące antiquiora Praw y Statutow auxilia na utrzymanie upadłych prawie Jurium Patronatus propinquiora za wiekow naszych pokazac możem exempla w zacney natalibus Godnego Prałata Osobie Jmci Xiędza Referendarza Koronnego Opata na ow czas Pokrzywnickiego, munere Principis pomienione Opactwo Spokoynie trzymaiącego, a do tego niech mi się godzi wspomnieć dawniey wyrażoną, y ad perennitatem temporum chwalebną Samego WXMći przestrogę, że kiedy domost ma diversos niektorych Jchmć PP. Senatorow Sensus respektem zatrzymania Ordynansu naznaczoney Seymem do Kurlandij Wyjścia

Party

Partyi; Życzyłoby WXMści zostaiącym in bivio stosowaćsię do Prawa z tym wyraznym dokładem, że zawsze iest laudabilius, etiam errare cum lege quam sapere contra legem ktore to zdanie tanquam sacro oraculum vatis, że prospero na Stronę Rzplitey udałosię eventu, so zumiałem iż na iednym ze Seymie Grodzieńskim postanowione Prawo, a od nas Hetmanow do rowney tak w Kurlandskim iako y Koprzywnickim interessie przywiedzione skutku, rowno wspaniałemu WXMści Sercu podaćsię miały, iżkiedy zostany do Opactwa Koprzywnickiego Officyer Zachował zupełnie wszystkie w Liście Iehmc XX Ministrow MMWMPPanow wyrażone civilitatis et modestiae praecepta. Ozwawszysię wprzod Loci Ordinario Xięciu Imści Biskupowi Krakowskiemu MMWMPanu o danym sobie ordynansie donosząc, apotym o przybyciu swoim Konwent Koprzywnicki uwiadomiaiąc, gdzie do proprio lubo przy chodzących Kraju żyć musi poczuiąc bez nayminieyszey tak prowentow Opackich iako y ubogich Ludzi szkody y ucisku, ktorego to Officyera sprowadzenie, y uczynienie retrogradi passus a rectofactis nieuiem iakoby się zgodzie mogło cum dignitate Reipublicae iubentis, et legis sic exponentis, a iescze po uczynioney przez Iaśnie mego Imści Pana Woie Mazowieckiego chwalebney in serendis et expediendis negotiis przezornośc maiącego, ponieważ Konwentowi propozycyi, azeby te Dobra Opackie Zostawały in statu quo, y ten niewstaiący Spor zatrzymany był do przybycia nowego Imści X. Nuncyusza, u ktorym żadney iustitiam potrzebuiącey niedobrał rezolucyi, praeter speciosa dogmata loco aenigmata. Co wszystko złożywszy ad staturam alti et boni fundi WXM. Iudicij; z tego naLonie z strony mey oświadczam łatwością, iż gotow będę implere iussa WXMści bylesztylko uczynkim swoim konwentom raczył ziednać acclinę Iehmć MMW ad proposita moiem tudziesz zniosszysię z Imści Pany Ministrami MMWPany rezydenryi swoiey polliszymi chcąc mię rezolwować in proposito od Iehmc Gordio; a Ia mnięsze tak praestandi dla Imienia WXMści obsequij, szukać będę dalszey ad quaevis officia okkazyey. Iakożas miałem w ostatnie Dni Zapustne z Listu Imści Pana Kostkowskiego Posła Rzplitey wiadomość respektem schronionych w Kray nasz Budziackich Murzow, ktorum kuwatem iuż in anno xis WXMści, teraz tylko przydaię że będąc tu przytomny Imść Pan Kalitynski Regimentarz Partyi Ukraińskiey Doniost mi że cisnących się w Granicę Rzplitey agmina toto Rebellizantow Tatarskich

Tatarskich nietylko ukrytymi ściezkami, ale y otwartymi Go-
ścińcami niepodobna zatrzymać, ktorych iuz na kilka Tysięcy
w Kraju naszym może znaydować z Zonami y Dziecmi dlatego
czyniąc im dalszy wstręt, a przytym pokazuiąc dowod niena-
ruszoney z Strony naszey przyiazni, y obwarowanego Trakta-
tem przymierza wydatkiem Ordynans, ktorego kopią a mocto
do Partyi nas Straży Publiczney bespieczeństwa strzegącey, azeby
po Zaszłey przez Posła naszego requizycyi Hanskiey, żadnego
w Kray nasz z teraznieyszych nie puszczano Rebellizan-
tow z biega; Tych zas przyprowadzonych do mnie Murzow
in assistentia dziesiąt kilku prostych Tatarow życia Tenser-
wacyi proszących y na moie propozycyą dalszego onych
przyięcia zabraniaiącą ta odpowiedź ciągnących ze nie po-
winien się wzruszać y niedać zaszły z Portą Traktat, przez tą
sławę Rzpltey osob naszych konsequencyą, iako niczyt naru-
szony przez dawnieyszą waszych Ludzi w Kraiu naszym
Sustentacyą, czy powinien będę wydać za powtorną Hana
requizycyą, czyli tez do Powrotu Panskiego zatrzymać
pisałem do Dworu o nieodwłoczną w tym Punkcie rezolucyą,
ale y samego WXMści excessum ac profundum oczekiwać
będę sensum pisząc się nazawsze vero ac plenissimo Cultu
WXMści :/.

Copia Listu JWo Jmści Pana Wey Wiszniowskiego
Hetmana WWo XLo do JO. Xiędza Jmści Prymasa
Korony Polskiey y WXLo Potockiego. Z Pilicy
d. 21. Febr. Ao. 1728.

Jako wyperswadowany iestem, byłoby to iść w kontr
słuszności y nie dotrzymać własney Obligacyi, zwzdarza-
nych okkurrencyach, gwałcących Prawa zwyczaie, et inter
nam secum tacem Zamilczeć y niedomieść Prymacyalney
WXMści Godności, ktoro patimur abusus, tak per omnia
unikaiąc takowey Censury, a bardziey idąc trito tramite
Zeli et amoris Publici, wyrazam te, cum demississima
veneratione WXMści reporta, iakie mię w podrozy
będącego, et cum voto do Częstochowy na Jasną Gorę
dązącego dogoniły. A to JKMć PMM maiąc słusz-
nie,

słusznie przypadło w Prowincyi WXL^o w Powiecie Orszańskim ad Suam dispositionem Dobra po Xiążęciu Mężyka Horki, w to y inne gdy zlecił JmPanu Podskarbiemu WWXL^o kazał zaięchać y destynował swego Komissarza JKm JmPana Pieszczyckiego Ciwuna Korszewskiego dla Dysponowania pomienionych Possiadłości, mnie zaś particulariter obowiązał swoim Ordynansem abym militarem assistentiam dodał, y w tym dyspozycyi y woli JKmSMKM zadosyć stało, po kilku niedzielnej Posessyi że Zygramiczni upadszy Ludzie Moskiewscy in quantitate Konnych Szwadronów pietnaście a pieszych Ludzi Osmset, nie tylko Komissarza JKmści usiłowali poymać który przestrzeżony uszedł, lecz y w małey Liczbie będących Ludzi Kompuku Litewskiego przymusili ustąpić z Posessyi JKmści, o czym submissie doniosł JKmSMKM y wyglądam dalszych rozkazów, chcę iednak y WXM mieć explorata to mentem w tym iako raz na zawsze ordynowałem moie Conatus, aby adhaereant Mu tibus WXMści y dependowały od woli iego uniżenie upraszam, abyś mię raczył konformuiąc cum Mayestate et Senatu rozkazami quid sim facturus providere, czego iestem pewien piszącę WXMści

Kopia Responsu JOXcia Jmci Prymasa na List Jmci Pa Sapiehy Woiewody Wileńskiego Hetmana WWXL^o in amno eodem ut supra

Na List Umum Pana D. 21. Februarij z Pilicy do mnie ordynowany odpisuię ordior tedy od powinszowania podroży ad montem Sanctum, życząc abyś prócz innych benedykcyi votis mortalium pożądanych powrócił z niego Numinis afflatu plenus, tu iak naylepszym y iak naypożądańszym bono publico Radom, do których pro tranquillitate Oyczyzny wybierania obliguie UmPana munus Togatum gorętszym według wa[?] kczności wielkiey iego Ducalis Imperij exekucyom opportuny albo opportune adjunctum naco co w których evenit tak zdanie moie differo, lubo go UmPan nie potrzebował wprzód niżeli tam Ludzi Rzpltey posłał, y dopiero post Saguntum quaeris consilium, Skoromsię dowiedział o przeieździe pierwszym przez Warszawę JmPanu Pieszczyckim y ogłaszaiącym vix non per tubam Kommissyi Swoiej z którą biegł z Saxonij nazaiazd Dobr pomienionych, zaraz miłę to

Extremum

extremum nieżdało, sine praemissis mediis et gradibus do niesienia. wsrzod otym Dworowi Carskiemu et post revolutionem Tragicam Męzyka ad Ius Maiestaticum JKMści przypadać by powinno, to iest chcąć per vim exturbare et depulsi dere Moskwę, ktora tez chętna na swe dysgracią wzgardzoną sancito Iure tenuit, ponieważ tak y od tak wielu Lat dissimulatio nostra volvit, owszem milczące y nie mówiące Robur Possessioni alienenarum iussit, nie dowłoczywszy zas pisaniem do Imsci Xiędza Podkanclerzego koronnego de Drezna, admirando praecipitantiam takiej expedycyey y tego detestando ktory JKMści tę gwałtowną instillavit Radę bo za nią tychże konsequencyi, ktorych mię w ow czas terrebat strach a teraz iuż sentimus in Acta, obawiałem się przeszłego wybuchnienia, to przydawszy, iz nie podobna aby w tak dumnym y wyniosłym prosperis narodzie, znaiącym ieszcze słabość y niegotowość sił naszych violenta nie miały sięgnąć vim et acriora represalia, wszedł tam zaiazd cum Copijs militanibus z Ordynansu Umst Pana contra vetitum legis ktorego dispensatio ad universam należy Rempublicam nec ulli ratio habetur et redditur w takowych iakie iest o Exekucyach Zołnierskich Prawa postanowieniu, etiam in minimis, dopiero w materyi ktora deliberationem et resolutionem wszytkiche stanow requirebat; Potwierdził to niedawny Przykład nie wiem zaco przepomniany u Umsci Pana w sprawie Sominskiey, że dla ubespieczenia iey, y Exekucyi nasprowadzenie tam militaris Brachij, stangę musiała Konstytucyą, Prawie unicum Prae Zalimitowanego Seymu, Objectum et Odium a tenże sam zaiazd lubo na razie successit żadnym skutkiem nie zaszczyciwszy ad eventura possitiviem, y prawie cum pugna pugnans, et arma provocans, honor JKMści y całey Rzplitey exposuit daremnie luic Vilificationi, a otym co subsecutum, y na co się Umsci Pan skarżysz, y czego Ja sam bardzo żałuię, że takie in populo głosy, że gaiąc Moskwie, co infundis Reipublicae prawo dziwie impune y z Zuchwałością otymi idem dilecti reprehensor et Auctor. A Imsci Pan Pierszyński nowy Starysta nie wspomniał sobie na stare in Iure axioma, że nec proprium mantellum vi repetere licet, czy od swoich czy od

obeych

od obcych, ubi non est hostis cum bo że Moskwa tam czy słusznie czy niesłusznie siedziała z dawnieyszych Mężyku dyspozycyi; a nie post casum iego wprowadzona, należało uczas non tangere crude, y traktowaćsię nu Potencyą, która wypchnięta garść ich ludzi z tamtąd, zechce znowu totis fulcire lacertis, y czy nie szpetnieyszy rzecz dalszey niebyła expulsya, widocznie zas natosię zamości, że ut in referant pedem, insistent ungvib[us] et Rostro, przybędzie ztąd nowa na Seymie querulandi materia, et ecrum quod dabit indignatio, tako tedy non injuria malum nobis accidit, któregośmy sami sobie czekali, pierwsi bywszy krokiem y Ręką do violenta. Jak ponieważ nie iesteśmy in Statu iakby należało vim vi protrudere, maiąc y nader mało, bardziey denominatione niż legionum Ostentatione Woyska, y na to oraz oko, aby z tych wzaiemnych y nierownych Colluktacyi nie uczyniła się formalna Ruptura Pokoju, co byłoby daleko gorzey, niż gorzkość nie mnieyszą, którą dały Horski; prudentia svadet zostawić cosię stało ut cinerem Dolosum nie rozgrzebaiąc w nim, y do czasu uteryć krzywdy nasze tuto patientiae, Ręcznie ponieważ nam iako sam Unum Pan przyznasz choćby przy nayiększey naszey odwadze y Sercu deesset aliud Fortitudinis. Interea gdy fatalnym iakimsi się nie pewiętym w Interessach naszych opuszczeniem niemamy nadziei w Cudzoziemskich Dworach własnych naszych Rezydentow, zdałobym się prosić Imści PMM aby swoiemu tam Ministrowi mowić oto z Dworem Carskim roskazał, y co nam odpowiedzą, dopiero z tego metiri animum ich, y dalsze nasze formować Consilia (zawsze iednak rozumiem: cum universis communicanda ordinib[us]. Co wyraziwszy iniungenie, albo też zostawiwszy felicioribus iego cogitationib[us] Seccem.

Kopia Listu JO Xiązęcia Imści Podkanclerzego WXL z Warszawy d. 3. Marty 1728. do JW: Imci Pisarza Polnego Koronnego.

W Liście Umi[ło]wanego Pana d. 21. elapsi z wielkim zadumieniem odbieram wiadomości o istotnym iuż JKMści PMM pozwoleniu, aby Seym mogł być z Grodna do Warszawy przeniesionym

niesionym

Przemiessionym, iż że za odebraniem od kilku czasow uięcu
z bojaźnią y żalem solicite badaiącychsię de realitate odg. osu
jem z Prowincyi WXL listow gdym do przytomney mi
dawno ad aures JMści P. MM Pana Podskarbiego WXL
y samego Umśći Pana uszłyśc o gruntowną w tym Informacyą
twierdzące de inexistentia podobney Myśli od mnie odebra
tem upewnienia y zaraz aureri calamo conturbatus doło-
nie ómierzkiałem z niemniey wdziecznym w domyśleniu
niedostatkiem, o zupełnieyszey coraz zdrowia y Sił JMści Pana
reintegracyi; im zaś większy odbieram Honor z łaski
JMści P. MM. który mię w trey Okoliczności przez Umści Pa
chce mieć Consultum, tym się z swoią in publico oświad-
czyć Intencyą, tym arctius żeby Umści Panu, fide dla Prowin-
cyey Swoiey, y Prawom tey Strinaer, abym szczerze, rzetelnie,
y w wolności nieprzełamane proiektu tego trudności, y
szkodliwe wyraził Consequentiae; a naprzod wiadomo
Um. Panu iako y dawnieyszym czasow, a Circa procatricem
Rządzoney Statum; Najdawniey za Panowania N. Kroła Imci
Pana VIII. summo fervore et conatu Prowincya WXL
tantam Corporis Reipublicae constituens partem inter
cardinalia zawsze osad wolstkowych zostawała Puncta;
y tandem otrzymała od innych Prowincyi słusznosią
kontinuowaniu, aby trzeci Seym w Grodnie się odpra-
wował, chociaż y agituiącasię na ten czas Woyna Szwedzka
bliższey Granic Rady zdałasię za sobą pociągać utili-
tatem, gdy zaś mile to, a tak mocno y słusznie Szczęśliwy
Litewskiemu utwierdzone Prawo przy ostatnich rewolu
cyach za panowania JMści Pana musiało być mocą
interruptum, a na Seymie traktatowym R. Pañ 1717
Recepta reintegracyą zaniedbanych Praw Swoich
y zamieszanego Porządku Stanowiła z tąż iako Antecessor
owie nasi gorliwością, y podobnym że usiłowaniem
Prowincya WXL iako naymocniey sobie obwaro
wała Grodzienskiey Kadencyi Securitatem a nawet
przy ostatniey żalimitowanego Seymu rewasum
piiy, ktorą z Faworu innych Prowincyi, także w
Grodnie miała sobie pozwoloną obawiaiącsię aby
zgąd niemogł wyniknąć pretext przeniesienia

gdzie indziey

gdzie indziey następujący Kadencyi, wyraźnie to znowu w Konstytucyey pod Tytułem (Securitas Seymow walnych) sobie precavit aby in manu tensione dawnieyszego Prawa w Grodnie a niegdzie indziey następujący Seymikie odprawowan. Zatym tedy z tey Historyczney Dedukcyi JKM Pan altissimo judicio suo uznać może, tak żywa zawsze była y iest gorliwość WXLo pro manu tensione tey Kadencyi swoiey, nie tylko y w oddaniu Seymu, ale y miejsca determinacyi, y z iak wielkim żalem y ultra pieniem iey, takowe tyż iaty przerosiny, ile kiedy rożnie pozorna ich racya Słabość nieoszacowanego Zdrowia iey, osobliwszy nad nami Prowidencyi Boskiey codziennie dorosciło, y przez sześcio miesięczny iuszcze odpoczynek z przymnożenia doskonalszych sił y wigoru pożądany Su[...] latiorum nieomylnie sobie amans populus obiecuie multiplikacyi, a przy tak wielkiey natenczas radości zyczliwych Panu y Oyczyznie Synow z przywitania y przypatrzenia się JKM Panu w czerstwym y długoletnim iakoś się spodziewany Zdrowiu, mogłyby malevolnis liver złośliwe wznieciec Suspicye, że inne pod tym Pretextem zawierałyby się skryte, a tym samym straszące Suspicacem Populum Taiemnice, które infractionem tak mocno obwarowaney, a droższey y ulubioney Ligstum Litewskiemu caverunt Prawa dociey gdy y rożne tak wielkiey konsyderacyi na Seym następujący przypadaią okoliczności: Jako to Interess Kurok cum appendice et causa sua, o ktorey mi WmPan w powtornym Liscie którym tego momentu odbieram confidenter, namieniać raczysz, w czym y inne nie pośledniey konsyderacyi y czuiości godne wiem że WmPanstwo macie, iako y nam się słyszeć dostaią wieści. 2do Interess Dobr Neyburskich który dawno vivide, a teraz podobno vividius agitować się będzie. 3tio Approbacya przez Seym tak chwalebnie y pożyteczne pro praesenti et futuro posta nowionych przez Kommissyą Skarbu Kwarty dyspozycyi. 4to Rozsiano in Populo przez tych że złośliwych

pod czas

podczas wizyty Krola Pruskiego w Dreznie, alienis Prejudicij Rzplitey metus, lubo tak fałszywie iednak ex natura one tuentium zawsze do Suspicyi skłonney u mnie przeniknięcych, lub zło informowanych, iezeli nie zupełną uwagę to iednak iaką mogłaby causare wątpliwość, iże gdy regiusz Krola Imci JMM przed Załatwieniem differencyi naszych z tym Dworem, y przy Żywey Rzplitey rezoluciey w ostatniey Konstytucyey in casum denegatae satisfactionis postanowioney, podobnymże złośliwym tym bardziey podległe będzie Interpretacyom gdy tedy tak walne to y inne publiczne y prywatne na Seym następuiące złe: raiące Cyrkumstancye nie płonnie by się obawiać można, aby ci którzy consilio et ope destitutam pragną widziec Oyczyznę naszę, chcąc in turbido piscari, szkodzących intencyey swoich, pozornym, y tak popularnym pokrywać nie chcieli pretextem, że Secularis Solicitudinis fructu orbatur Xięstwo Litewskie, a przy doskonałym na ten czas Zdrowiu Panskim, rzecz bez racyi, y mimo całey Rzplitey mocno y kilkakrotnie obwarowanie Sancitum, Verendum nawet, aby iaka wznieczona fakcya, choć części Posłow do Grodna nie zabrała mimo Uniwersały JMM SWMM niby positive inhaerendo tegi, z których lub z innych namienionych racyi, mogło nastąpić Seymu zerwanie, lub Rozeyscie się cum summo zawsze Rzplitey damno et periculo, y wielką broń Boże przeto JMM inwidyą. Juz tedy z tych wszystkich racyi y refleksyi pro Jurata fide, honore et Conscientia, inaczey radzić nie mogę, iedno aby JMM in discrimen takowey Propozycyi nie wdawać omni ex parte trudney y niebezpieczney ale satius odstąpiwszy iey, iakoby nec in mento extitisset, po dawnemu składać ten odgłos super Segnacis fama inexistentiam, Tymczas smieley Candidum w tym wyrażam sensum, że Interessow wygod y dyspozycyi moich Domowych okoliczności, powinnyby mię do Seymowania w Warszawie pociągać, że zas takie prawdziwe iednak życzliwe żądania moie ad trutinam et examen doskonałey Umysłu dyscernencyi

poddaię

podaię, tudzież czekaiąc decyzyi y roskazow WM̃ci PMM, iako sobie w tym mam dáley postąpić Zostaię

Manifest Woysk Skonfederowanych z Rzplitą WXL° podczas Konfederacyi Tarnogrodzkiey w Roku 1716.

Niech się sili iako chce fatorum czyli factorum malignitas, niech censura ktora zwykła virtutem pro crimine sądzić z roznych Interpretacyi formuie konsequencye, ędąc tego nie może, że przykładem Woyska Naiasnieyszey Rzpltey Koronney Woysko WXL° znalazło sposob salvandae Reipublicae, ktory in obsequium Rzpltey Skonfederowaney przy wierze Maiestacie y wolnosci swoie in mille discrimina mortis niesie fida pectora, było tego rozumienia WXL Woysko, że pretium inaestimabilis sanguinis miało być szafowane na obronę Rzpltey, spodziewało się że ex ultimo iamie asse wypłacone podatki miały cedere na zapłatę Woysku in ustroy zawiedzione supposite, bo ani Rycerstwo do pokazania Staropolskich Rezolucyi, quid valeant humeri znało Wodza, ani do zapłaty sprawiedliwego Dyspensatora, wszystkie tylko przywłaszczone sobie studia Władzy JW̃ JmPana Ludwika Pocieia Hetmana W. WXL° Kasztelana Wileńskiego na to były obrocone iakoby elidere et allidere Rempublicam, zniszczyć Woysko, zabrać in privatos usus, nie tylko postronne Offerencye, ale nawet same Rzpltey wypłacone Milliony, y co naywiększa lucru Populi szarpaniem, Pieniędzmi Ludzkim płaczem w niepewney Monecie, cum dedecore całego Narodu w postronnych Kraiach, że aż o sam Maiestat Exterarum Potentiarum (co samo było dowodem w Inkarceracyi Żyda Nochima,) obiiął się ex postulationes dobrze zasłużonego Woyska frustrata stipendia. Znało Woysko WXL° w Wodzu nad sobą [illegible], y za tego niebezpieczeństwie zamawiało się y doprasszało Generalnego Koła, żeby wzenie inclinatis in lapsum rebus, etiam ruentibus na Rzplitę zabieżeć mogło; Na co z się przydaią Chwalebne intencye, kiedy primus in ordine Rycerstwa WXL°, wszystkie conatus y korrespondencye z Nieprzyiacielem

Rzpltey

Rzplitey nato obrocił, iako by destitutam Consilio Rempublicam destituerit Auxilio. Więc gdyż 22 July Anni praesentis J. W. Imć Pan Kasztelan Wileński Hetman W. W. X. L.° niepamiętaiąc na przysięgę Corporaliter wypełnioną, pro tuendo Sacro Confoederationis Vinculo, y owszem Dominam Gentium Rzplitą usiłuiąc ostatnim wypełnić nieszczęściem sam osobą swoią adhaesit hostibus Patriae, samo Tylko Woysko W. X. L.° przy poprzysiężoney Konfederacyi, znaiąc nad sobą dependencyą od Rzplitey firmissime pozostało propositu sub eo gradire y w Zapłacie ukrzywdzone, biorąc sobie za maxymę: Nemo potest felicius quam pro Patria mori. Wiadome są całey Rzplitey machinacye, iako Collusies Narodów wprowadzona wyniszczyła Rzplitę, że prawie horrida per vacuos splenduerunt vestigia Campos, iako wydanych assygnacyi Karyggacya zabrane in privatum Commodum remonstruie Milliony, iako importancya Czopowego e Szelężnego per Dictaturam prywatnym osobom rozdana, którą by powinna in publicos cedere usus iako Nieprzyiaciel Grodna (: na którego sam wprzody całe W. X. L. y Woysko animował et convocavit y tym samym przeświętnym Wszem Koronnym dodał z Wielkiem natenczas zawodem publicznych Interessow Stimulum, nulli bono parti fidus :) cum spolijs z wielkiey całego narodu konfuzyi przez konwencyą wypuszczony. Czego niemogąc z mieysc teyże Oyczyzny Synowie wziewszy na pomoc Pana Boga per quem Reges regnant, et justa decernunt Legum Conditores opuszczono od Wodza przedsię wzięto saluberrimas cogitationes, przy Składzie Konfederacyi Koronney iść in obsequium Rzeplitey zdymaią manifestuiąc, a przy wierze S. Katolickiey Rzymskiey przy Maiestacie Króla J. M. przy prawach Rzplitey y tey Ochronie stawuiąc, niewprzód powroci do Granic swoich aż Nieprzyiaciel ad sua limina wyprowadzony y eliminowany będzie, przeszłe zawody odwaga Woyska W. X. L.° przezorney powierzona Władzy J. W. Imć Stanisława na ten czas Potok Brahiłowskie y Sartalowic Potockiego Strażnika W. W. X. L.° H. R. U. B. I. E. S. Z. O. W. S. Kiiewskiego

Etc. Starosty

(9)

Starosty, Marszałka Trybu. W. X. L. Konfederowanych. aż Rzplita do dawnych przywrócona swobod y publicznego ubespieczenia wypadłe exorbita legum Prawa ad suum przywiedzie rigorem, oświadczywszy Zatym przed całym Swiatem że nullo innovandarum rerum Studio, ale prosto na utrzymaniu dostoieństwa JKMści Augusta II. Praw y swobod nayprzuntowniejszych y naypierwszych nadwerężonych firmam manutenentiam oraz Imienia Towarzyskiego, do tego przystąpiliśmy, Związku tak jurata fide obligowaliśmy się z JWJmćPanem Marszałkiem naszym wzaiemnie posty innhuc noxu zostawać, poki Rzplita non dijudicabit krzywd na szych, których od Butawy teraźnieyszey ponosili, y oraz na Seymie juxta jura et leges non resolvet sune Gordium.

Mowa na Pogrzebowym Akcie JWo Jmci Pa Woiewody Inowrocławskiego Generała Wielko Polskiego, Jmci Pana Kaspra Modlibowskiego miana przez JmćPana Kaspra Modlibowskiego w Kościele OO. Jezuitów Poznań. D. 23. 9bris 1728.

Kto Łaskaw na żyiących, niech niema żalowi za złe, że nieprzestaie się na doczesną śmiertelnych kreatur Kondycyą zwyktt sensibiliter ubolewać y uskarżać. Zniknione Przyiaciel życie, non tolerant rationis impe rium lachrimae. Wiem że to prożna passya nieakcepto wać cierpliwie Prowidencyi y dyspozycyi absolutnego nad nami Pana, Singultus et suspiria latentis animi statum sensusq rebelles explicant, ale jakże wyper swadować te nieukontentowanie, ktemu się cemu swoie własny affikcyi Pacyentowi. Niema żal uwagi, intumax et terminari nescius, niewie że rigore Kontraktu o Pos sessyi Życia inter Creatorem et Creaturam postano wionego co moment to expiracyą czasu, co chwila to expulsya bez reindukcyi, co punkt to oczekiwanie między śmiercią a życiem być może. Ma doloris sensus zawsze głos wolny, Lubo libertatem vetandi niema,

ma dym

ma tym większe do kompunkcyi racye, im cięższe do krzywdy okazye imperat planctus Jacturæ magnitudo, ile awulsyi ukontentowania, tylo konwulsyi serca, ile ozłużyi w nadzieiach tylo kollizyi liczemy w affektach,

Trudno y JWWWW. Panom przytomnym y nalożącym ad hoc doloris Sacrum viso amici tumulo nie tarknąć, trudno nie approbować Sprawiedliwych do Żalu pretensyi. venit ecce sagitta in Jugulum Stridens. Tenci to ostatni termin na ktorym relacye Domow, przyiazni osob, obligacye Stanow, z winną życzliwych kompassyi stawać powinni konfederacyi; Iusię użalić tu wszystkiego, sic cineres reliquos dispergunt Ludibrio venti; vestros coacta inventos congregant suspiria. Życzyliście sobie JWWWW. Panowie w przeswietnym JW. Jchmw. PP. Radomickich Polu widzieć obfitą zawsze in flore pomyslnych Sukcessow korzenny Zaiewodzt wota życzliwe Dorossł. En frumentum Electorum in Culmis et aristis jacet, Szerzy się w tym Polu smiertelna Kosa, pełno w tey Ziemi mogił y Grobow, powstał w tey mi-tey Rujnie fatalny ab occasu Aquilo, y zasypuie mowygą-tym nigdy wszelkich Ludzi Popiołem oczy, a iakże nieszczęście! Demoliuje ruinuiąca Parki ręka pierwsze in hoc fundo Rzpltey kolumny, rowna z Ziemią wyniosłe Honorow Struktury Odes pacis et Consilii, Praw y wolności Domicilia, znosi ozdobną Woiewodztw naszych Facyatę, y wprowadza obraca, Concessa pergama Fatis in Cineres quaerimur. Owo zgoła całe pole smiertelnym otwarte inkursyom terræ motus czyni, wszelkiego Status ewersyą, upada mierny szczęscia publicznego fundament, Jacet in Campo Latium. Coż ieden za Proceß o te Pretensyą formować zamyslasz, do Smierci Coffuse in lachrimas dolor, iakią konwinkować będziesz, kiedy od tey Juryzdykcyi, appelacyi nie masz Praejudicatum przed oczema. En tumuli lugubre decus Senator y Marszałek Przeswietnego Trybunału koronnego, nie mogł etiam e Stanto Functione liberari à termino, padł Dekret wyroku Boskich, azeby oddał laskę, złożył in manus Regias Honor, odstąpił obszerney Substancyi Lemmata Vanitatum, pożegnał Swiat, y przeniosł się ad immortalitatis Possessionem, wykonał to wszystko; Niedał to wszystko dictamen Juris

Iuris Virgas Arbitrariæ Potestati Naywyższego Sędziego.
Uspokoj y ty zatym Żale swoie sentiens examinatione
et merorem cała uniwersalność Załterowanych, sint tibi
tanto Jove, Authore Ruinæ. Przyimi iuż od tego ostatnią
Walendyktę, ktory sublatus ex oculis ad felicionis Fortunæ
Complexum, niema in hac terrena y głosu y mieysca
do personalnego podziękowania, widzieć się nieda, po-
wrocić niemoże. Żegnaćie naypierwiey ktory Dywor-
cyant JWMSPani Woiewodzina Inowrocławska Genera-
łowa Wielko Polska naymilszy w Życiu Przyiaciela naybliż-
szy po Śmierci Duszy koligacie Thalami Tumulig Comor-
Kontent z pożycia y kochaiących do ostatniego Punktu
chęci twoich, kwituiecie iuż dnia dzisieyszego z dożywot-
nich obligacyi y roborowanych Ślubem Sponsyi, nie
sobie więcey niereserwuiąc, nad iedne expostulacyą
abyś Dekret wieczney Separacyi akkomoduiącym się
woli Boskiey przyięła Sercem. Dziękuiąc JWMściDobro-
dzieiowi Żyiącemu Małżeńsky, teraz nieśmiertelnemu Chrze-
ściansky świadczysz miłość ordynuiąc tak mocny Sukkurs
SS. Ofiar y niezliczonych Instancyi, Salwuiącemu się
pierwszy w tobie nadzieią expektantowi. Niemasz teraz
y w Pańskim Osieroceniu gdzie skłonić głowy swoiey,
Staraisię oto twoy Amant przed Bogiem będzie, abyś
wynosząc z miłego y spokoynego Pola pierwszego Fortunę
ukontentowania żadną niepomyslnością nigdy nieza-
intrygowała Przeswietney więkiaucy głowy, a iezeli ie-
dno Serce którcie będzie nieuspokoiona dwoiakiey
Straty pamięć y z ową Troiańską Hekubą exagierować
zechcesz et Conjunx et Mater eram, nunc orba exacto
nuila, viro Gemino didici contendere planctu, masz
w konsolacyę dwie gracye, prawdziwe żywey miłosci abrysy,
kontentuy tym Portretem, zgubę oryginału, masz kwit-
nące obiecanego Pola Latorośle, reprezentuy sobie
po okazałney Wiosnie nieplonne w nich nadzieie, re-
szto daruy wyrokom, a słuchay iescze głosu wołaią-
cego na Puszczy Jana. Żegnaćie JWM Krolu qui
turus in Honorum Monte Senator, z naymnieyszey Pańskiey
elewacyi recognicyę, iuż nie przed Tronem twoim Pa-
mie

Panie, ale przed Maiestatem Boskim, quidquid nocivi vide=
rit opponowac się będzie ut sint Augusti sine nube Dies
et sine Cruce Corona. Żegna cię Naiasnieyszy Krolewicu
Princeps Gratiarum, pamiętny w Sercu Panskim Rzym=
skich y Wiedenskich Urzyt assystent, a teraz relegowana
in Regionem longinquam Kreatura twoia. Dziękuiee
Miłościwy Panie za łaskawą na doczesny Honor promocyą,
iuż wyzszego z łaski twoiey ascensu mieć niemoże,
nad ten z ktorego teraz zięzy; Vive cunctis optentibus
Regum Priorum Epilogus, futurorum exordium. Żegna
Cię JO Senacie Ucha Inowracławski, Przeswietny Pro
winciey Wielko Polskiey Jenerał, Mantua Virgilius, Verona
Catullus. Żegna cię Przeswietny Trybunale Koronny Mar
szałek Legum Arbiter dziękuie characteralibus votis za
Honor Dyrekcyi, directe zawsze przy Sprawiedliwości s. de
terminuiące tyże, życzył sobie dossynowane ustudze Pu=
bliczney kończyc Sessye, ale że krotszy czas Życia, niz
Funkcyi, składa non expleto dignitatis cursu y laskę
y Charakter, Fasces in funere eversos vide: Jest to
prawda przeswietny Trybunale, Powagi y Prorogatywy
twoiey palmans iniuria, że śmierć interpretuiący
Curiatas Leges Aktor podatci Subrogatywę vocanda
Aeternitatis negotium, samemu Marszałkowi intentuiący,
iest to ewokacyia, ale że ad Forum competens perpe
tuum być musi silentium. Żegna Cię JW Mci Panie
(Serdecznie Kochaiący Synowice) Kasztelanic Poznanski
amplexum in luctum solvens zosię oddala y ustępuie
z Przeswietnego Pola twoiego za Granicę Życia y ustęp
dziękuiące vadens in pastos saeculi, że odbiera na
drogę szczęśliwey wiecznosci Comitantia Stryiowskie
Vota twoie czynic cessyą Lat niedoprzedzonych ut Col=
liges fructum Senii w Przeswietnym Polu twoim. Rezy=
gnuie y Wam walediktuiący Brat WW Mci Panie Sta
rosto Bdo. anowski, Mci Panie Kasztelanicu Poznański
Horatij nominis Heredes, wszytkie zatrzymane w Kołu
Fortuny, nadzieie, życzę uprzeymie, Vos Semus Astrum,
in seros dies

in seros dies et Summa reservet. Zaynaciu JW Mci Panie Ułło Haliski z całym przeswietnym Domem twoim bliski ser= cem y Relacyą Brat dziękuie umiżenie że (ad navigandum) Noe (wszytkim) Pelagus stawa faventibus velis Przes: Nawi= kacia y transportuie oddalaiącey się Duszy z Ciała in terram promissionis. Nie pływay w Trach Nawo że Kotwic: Ubywa, nie nurzaysie w Żalach że brzeg ten podrywa: Continuus Ordo Fatorum, Tuetusq; inevitabiles, przy którym naymniey zawsze było obarkowac Fortunam publicam, y cwa= szem Zastanay y daley contra Procellas ząd ten, z którego masz na tamtym Swiecie negocyanta interesuie cogoście ut sit in omni felix tua Cymba profundo oddawa, ostatnią walotę y tobie crescens in altas maternae Curas dolor Domu czona żami JW Szarkowskich Nałęcza Fascia ligans; sed non sanans vulnera, y wam do tego Stratnych Konsolencyi Pana Jezu saiągąiącesię alto sanguine Divum Zdesli gdowanych Domów Linije a przy żałosnym Cœmu, niezliczone ongdy wielkich Imion Konjunkcyie cognata do Dente superstitos. Dziękuię Honorabnie wszytkim JW WMWMM Pom y Braci y afektem że Pane Justus necessitatem obli= gowanym, że po solenney na wysokie Generalstwa Wielko Polskiego stopień Introdukcyey nieprzestaygowam y teraz fessum ab itineribus aeternitatis wprowadzaie przyto; Honni Konduktu Chrześciańskiego do tey mety; w którey om: nes Desideriorum nostrorum motus conquiescunt. Dzię= kuię Presos Justitiae y Wielm. Senatorom Pom Oficiom Ziemskim in Officijs Subalternom, Grodzkim, y Jurysdykcyom, longa e Tribunum proscriptione w Kotwiczów Polu ugruntowa= nym, za życzliwą Imieniowi swemu przychylność. Skończył święto Janskie Sędy swoie ante vigiliam umikaiąc ży Zawsze Rosiekt in Crastinum vigilantissimus Joannes. Urzędów y tego że na odgłos Śmierci Generała swego Rihistis Zamknięta Acta Wielko polskie. Vix clavibus Regni reserando.

Juzci się tedy JW Mści Panie Ułło pożegnał z Swiatem, Ciebie tylko iodem Stan Duchowny że gdy Genus Sanctum, Gens electa, y od krzyża trakt do Szczęśliwey pokazuie wieczności, odbiera to

naypierwsze

nayprzerwsze, bo Pasterskie Błogosławieństwo od ciebie Dnia dzisieyszego JWMści Xiężę Biskupie Poznański przytczona ex Coetu Viventium Owczarnia twoia, Reparuie skarb twoy Topor ruinę Śmiertelną Oyczyznosci; Granicza tata z Potem naszym, recedunt latia ad Signa Securos, y zastawiasz się o Grunt swoy, bo do twoiey Inkorporowany Dyecezyi: Dalej kiedy za tę Protekcyą JMści Xiężę Biskupie exterminatus z Pola swego Heros, żyiąc aby postanowiony na wysokie z budowania Pańskiego Domu twego Topor, vim et acumen nigdy o śmiertelny nie tracił kamień. Należysz y ty ad Societatem wdzięczności y podziękowania Wielebne PP. Collegium przyświecasz stola Lucida iasną świątobliwością eluctanti ad lumen Gloriae ex tenebris abjectionis Duszy, palisz Ogniem ogarniaiącym całe niebo płomieniem, vestales flammas Odorifico solantes Sidera fumo, wystawiasz zasłużoney w życiu Koronie, pamiątkę y po śmierci Kolosy, Fundujesz w tey S. Bazylice Gubernatorowi naszemu erectum montis mausoleum, do ktorego nie tylko osierociona Antonimiza, ale y my wszyscy składamy Serca, tę y na grobowym Marmurze rysuię Impressyą. <u>Hic noster sub rigida rupe quiescit Amor.</u>

Mowa JWmś Pana Potockiego Marszałka WK. na Senatus Consilium po zerwanym Seymie, w Grodnie 1729.

Naiaśnieyszy KPNM. Pospolicie Seymy nasze nazywać się mogą żeglugą, et per liquida freti marmora nawigacyą odprawować powinny, vocantur iedni ad remos gnari szukać profundum, drudzy ad extendenda vela ipsis favonis Zephyrisq. pares, inni w ręku Kotwice maią, y są Status Statores. WKMć NPNM cum assistrice Sapientia ad clavum siedzisz et hinc una salus, a tak armata et ornata navis powinnaby szczęśliwy port et Insulas Fortunatas sobie obiecywać, że zaś często in abditas Syrtes, wpada to od wieku nie nowina. Ipse etiam Jupiter, a Creta solvens vi tempestatis in devia abreptus esse creditur, y ten iest rerum humanarum Status, ut vicissitudini stabiliantur adversis eventibus trahantur ad prospera. Więc y to praesens Seymowania Statum Oyczowskiego WKMci PNM Serca nie rani, ani a solicitudine o tuż to Dobra Pospolitego miedzi=bia, discessum est a Concilio non ab aristarcho, dosc będzie
mała

miała profitu Rzplita, że Postowie de visu tostes Krain w Do 2
mach, zostałym upragnioną miłą y pożądaną zawiozą no=
winę o szczęśliwym zupełnym a day Boże długo urzędnym Zabo=
wiu WXMci PMM et Traianum vivere fortunatior fama
credebatur, quam si audiretur. Petas et Transgetas, contios pro 2
fligasse; że zas zamieszona przeciwko Seymowi temu Bolorzalya
zaszła, et censura contra Senatus Consilium iest barzo ...
sibi; iednak że się to stało expurgativa libertatis ktora
pod szczęśliwym WXMci PMM Panowaniem illaesa zostaie.
Zaczym nec argui, nec corrigi potest.

Kopia Listu JWo Imci Pa Poniatowskiego Pisarza Polnego WXL y Regimentarza Wojsk Koronnych do JO. Xięcia Imci Prymasa Korony Pol. y WXL.

Uczyniona mi przestroga in antecessum od WXMci przez nieodezwanie się do samego WXMci causarorat trudność u Imci Xiędza Komisarza Archi dyecezyi Gnieznien skiey względem niewypłacenia Hyberny w przeszłym Roku na pensyę Buławy Koronney należącey, daie mi motivum do prezentowania naprzód powinney WXMciu Dobrodz wenerancyi; ktora odemnie debetur, y iest zawsze impressa menti Primatiali WXMci dignitati; a potym do komunikowania per annexas Paginas z własnego Oryginału słowo w słowo sumptas, dyspozycyi IKM PMM tak względem solidacyey moiey, na Regimentarstwie Wk Generalnym, iakoteż razione pozwolenia y naznaczenia mi pro impensis Studyis w Usługach całey Rzplitey Publicznych, non sine meritosa Zdrowia y Substancyey dominatione, Pensyi obudwuch Buław usum; Co znaymiszy remonstrowawszy subm te się niewątpię iż z łasku WXMci Dobr. subsequet partykularne zalecenie, także Imci X. Komisarzowi Archidyecezalnemu, aby y przeszłe zatrzymanie rossituitatis Hyberny nemu, aby y przeszłe zatrzymania zasłużonych w Woysku y Rzplitey doszło assygnataryuszów y teraznieysza Hyberna do rąk deputowanego odemnie z kwitem realiter et effective była wypłacona, iako nay uniżeniey upraszam WXMci Dobrodz. azę z okazuriony publicznych nie mam nic godnego do oznaymienia WXMci Dobrodzi

Dobrodzieiowi, oprocz że Porta temi dniami Baszę Chocim-
skiego odmieniła, y inszego nowego przysłała ad Gubernium
do Rządzenia Pogranicznego kraju, nieomieszkiwam donie-
ść Wmśći Dobrodzieiowi, ktorego nieodmienney zdaw-
nego czasu łasce Wmśći Dobrodzieia nayspilniey zale-
ciwszy się, Jestem z nieustaiącym głębokim respektem
y Submissyą Wmśći Dobrodzieia

Respons na ten List od JO. Xięcia Imści Prymasa
Korony Polskiey y WXL° Potockiego do JW. Imć Pana
Podskarbiego WXL° y Regimentarza Anno
eodem 1729.

Szczere moie ku Wmuim Panu estymacye y prawdzi=
we nietayne przed nikim ex præsenti iego w tey Rzpli=
tey Prac recognicye, przenoszą we mnie mensuras Szacun=
kow y nagrod dla niego. Z Archidyecezyi mojey należąca,
in nomen Wmuim Buławy według Taryfy Pensya mała
bardzo wiecya bez ktorey necessitates et expensa Wmw:
mPana obeydą się tym czasem, nim secundum indubitatas
spes suas zostaniecie Hetmanem, y ktora upominam że
go in integro doyzela. Jazas poniewaz Prawo pozwa=
laiące per Constitutionem Regimentarza, nic mena=
mienia o pensyi dla niego Buławom przyzwoitey, ani
nawet na zadnym potym Senatus Consilium niciest otym
Concertatum et resultatum, będę wolny od iakiego Grzechu
contra Statum, ktorego indemnitatem scrupulosissime
dogłądać należy Primatiali speculo. Zaczym Ostro w
tym Wmuim Pana veniam et patientiam, oraz za
domoszenie mi occurentiam ab origine dziękuię. Y
Jestem Veteri et nunquam desinenti tenacitudine
Wmuim Dum

Kopia Listu JW Imści Xiędza Rupniewskiego
Biskupa Łuckiego do JO. Xięcia Imści Wiśnio=
wieckiego Kanclerza wWXL, czyniąc kondolencyą
Smierci Xiężnyc Jeymści z Xiążąt Czartoryskich
Kanclerzyney WWXL° Małżonki A°. 1728.

Stanowszy post diversa viarum lu; bi Miatem in
votis

vobis, orientem Annum WXMści powinszować, ale kiedy circa ortum eius, fatalis occasus magnae Lucis swietnych ozdob wszelkich Cnot y przymiotow amicięLuminis oczu WXMści zatrzymał, zadumiało ad tantum Caliginem piwo ingentem Luctum, w tym feralnym zaćmieniu nakazuiące się zięcliwy applauz w smutek y żal nieograniczony za mieniaiąc, subsistit hac violentia fati, et obticuit z Pio; rem Ręka y Serce, tak ciężki y niespodziewaną y nie opłakaną nigdy zmieszane nieszczęśliwością, samymi szczegulnie stillat et prorat Lachrymis, y nato kartę mietak sepia literaria, iako Luctus squallorem induit ubolewaiąc nad wielką WXMści Stratą, ktorey daley wy wodzić niechcę, nieprzydaiąc rozrzewnionomu Sercu vulnera et Cicatrices. &c.

List JOXięcia Jmści Poteckiego Prymasa Korony Polskiey y WXLo pisany do JOXięcia Jmści Michała Wiśniowieckiego Kanclerza WWXL y Regimentarza Woysk Generalnego post decessum obri Hetmanem WXL. winszuiąc mu obięcia tey władzy. z Skiernieuicz. d. 15. Januarij 1730.

JO Mścia Xiąże Kanclerzu WWXLo. mnie wielce Mśc. P. y Bracie.

O post fata Ducum acerba w tey Rzplitey nunquam praeticata dostała się WXMści, z wyboru nader sprawiedliwego Patris Legionum JKMści PNM, niepodobna nato westerey niewyrażnie myśli, y ukontentowanego perfectissimis dolatys nie wynurzyć Serca. Tak w tym nieszczęśliwym razie naczało publica sorti tak chcier mnie siały communia vota, a moia tak invincibiliter obiecowała nadzieja między wielą sago et Thoga, wielkiemi y godnemi, nay bardziey distinguens et praeligens WXMści. Wracaiąc piękniey y nadgradza Prowincyi WXLo Litwa, gdy iey fortitudo et decus pożądaney Sukcessyi dostaiesz, amori et honori Jey w WXMści alito nitenti; tago dziś się y uspakaia dobrze żal militis, atoraz Orphani Populi po wodzach swoich, gdy ich moc y władza in tanto locatur Heroe, y własnie dedunt Suo arma Achilli. Ja ex munere meo winszuię WXMści y Życzę

+

y życzę aby innate w nim [illegible] ad bellifaseos capacitati był zawsze teraz ku sekundzie y radzie do szczęśliwych nimi Rządów Dominus potens et fortis in praelio y JKMść cuius cor in manu eius. W tym dla WXMści utwierdził, abyś z łaski iego w tey Rzplitey był z[illegible] Prawem y Imieniem Dux Hector et Ajax, a przez to niezbyło Zasługi nie przeliczone WXMści aequa mercede uwielbił, ale też oddał mu dawno obiecane, y iuż w Rzbu optima Gloria zamierzane ministerium. W tym y tałum odezwaniu się mim do siebie iestem WXMści quo animo et cultu Jestem.

WXMści

w Skierniewicach

Kopia Listu JKMci do Oyca S. z Warszawy D. 30 Martij A. 1727.

Post oscula pedum Sanctitatis Vestrae. Regni ac Dominiorum meorum humillimam commendationem. Cum ad literas meas post Comitia Generalia Grodnensia feliciter cum ingenti solatio totius Regni conclusa, laetiori spe à Sanctitate Vestra Consolatoria praestolater Responsoria non absq' sensibili amaritudine mea, accepi bina Brevia complectentia peculiarem Constanti animi Sanctitatis Vestrae displicentiam, eo dolentius quod illam non tam veritas Delatorum, quam secus repraesentatae cum Injuria mea Ordinumq' Reipublicae, informationes praepostere causaverint. Nihil enim antiquius et fortius Gens Polona ex innata pietate circa firmandas suas Leges consveuit tueri ac propugnare, quam Religionem Orthodoxam, Vicariamq' Xsti potestatem, Parem profecto ac Incontestabilem Zelum, demonstravit quoq' in praedictis Comitijs postquam suplices preces unanimi assensu per magnum Legatum cum Filiali devotione ac respectu Sanctitati Vestrae, tanquam Patri Communi exponenda decrevit, Neq' quidpiam temere aut perperam circa constitutionem sive executionem huius Legis, Contra Authoritatem Pontificiam Sanctitatis Vestrae. Illiusq' Tribunal Apostolicum vi tuum egerit sed non nisi practicatae toties in hoc Regno et apud alias Catholicas Potentias exemplo Contra intolerabiles abusus, indemnitati solummodo Jurium

Sacrorum

+

Sacrum adinterim prospexerit, donec per Paternam Sancti=tatis Vestrae Vigilantiam ijsdem restabiliendis, integreq̃ servandis provisum fuerit, tum ne facile satis dju gravia praeju=dicia liberae Nationi tolerans, graviora adhuc praescriberem, et nec anteriores dissimulando injurias, novas viderer invitare. Non dubito longe Iustiores Ministrorum Status Regni mei remonstrationes ad benignissimas aures Sancti=tatis Vestrae jam pervenisse, ex quibus sicut affectata Sanctitatis nostrarum Relationum gravitas, Ista Gemina Consiliorum Reipublicae restitutio plusquam claro elucescere debuerunt, Insuper etiam praesens Reverentia ac felicitas mea circa relaxationem interdictionis nuper intimatae procerto comprobarunt, quam promptam deferentiam Sanctitatis Vestrae desiderio gerere cupiam, infiducia nihil=ominus impetranda ex Justitia Sanctitatis Vestrae deside=rata á me, et ordinibus Reipublicae satisfactionis in Praefatis Literis Ovatae datis expositae, nec non recuperandae existimationis priscae, quam Regnum Poloniae inexpugnabile Christianitatis Antemurale apud Praedecessores Suos, tot tantisq̃ Victorijs ac dispendijs, Contra hostes Ecclesiae sibi promeruit, mereriq̃ nunquam desistet, una mecum qui Apostolicam Benedictionem implorando reverentissime maneo. Dabantur.

Kopia Listu JO Xiążęcia Jmści Wiśniowieckiego Kanclerza WW. X. L.go Zapraszaiąc Przyiaciol po Smierci Zony Swoiey S.p: JO Xiężney Jeymści z Xiążąt Dolskich Wiśniowieckiey. A.o 1725. in Ianuario Zmarłey.

Podobałosię Panu Bogu po 28 Leciech słodkiego z ukochanym dożywotnym Przyiacielem pożycia naprzemię Amaritudine Żalu, z ukontentowania w Utrapienie, z Pociech zanurzyć in Oceano Lachrimarum: Wolitoiego Swiętey (ktorey się niet sprzeciwić niemoże) Dzięło niedo wyrostu ktory każdego czeka exekwuią spraw= wiennego wyrostu ktory każdego czeka exekwuia Spra= wita Ilicody mi dimidium animae szczegulne Zycia odeb= brata ukontentowanie przez Smierć S.P. Małżonki moiey, ktorey gdy ostatnią czynić umysliłem usługę, złożywszy Dzień Pogrzebu pro 26 Iunij, Umumpana iako dawnego Przyiaciela mego uniżenie upraszam, abyś mi miłego Serdecznego Żalu dopomogł, aby wsadź cięższey był Solatio

Żałobie

Załobie, niewątpię że z miłości Chrześciańskiey y osobliwego ku mnie affektu, ktorym się zawsze zaszczycam, uczynisz to Wmść Pan. Za co Ja wzaiemnie obligowany będę. Jakem y iest Wmść Pana

Kopia Listu JO Xiążęcia Jmści Prymasa do JO Xiążęcia Jmści Kanclerza Wo WXL pisanego z Łyszowa d. 16 April. 1731. winszuiące urodzonego Syna.

Smutną y Crebriori fato Ludzi wielkich troskliwą Rzplitą uweselił szczęśliwie Solatiorum Pater, dawszy iey pożądanego Syna de Tribu WXM. Zagęszczone oraz w wielu Domach a osobliwie w moim Załoby zdiął dobrotliwie Spuściwszy w nie aurorum velut de cœlo z iego Domu w ktorym nay przednieysze Lumina et Sidera bo z Krolow zabrane skąd y maią suam Stationem, Za co iako dziękuię Dijs Propitijs, tak ad perfectionem tego Szczęścia proszę, azeby quem dare dignati, conservare velint w iak nay dłuższe czasy. WXMsci zas życzę azebyś patrzyć na wzrost tanti Superstitis y komunikuiące tych desuper Darow, ktore magnifico et Hæroico należałyby iego pectori doczekał się w nim Nomen Patris et Avi; nietylko dla ukontentowania swego, ale też dla rozszerzenia Jagiellonici Sanguinis we dwoch Wmm Panach nietylko dotąd promicantis z Bratem y nie spokoyno się w obu, abyś się przez długość czasu y wielu mieza stanowiły illa vià, ktoremi wychodzić y wypadać miałyby onego Fausta et digna pro tuoia; mam Ja w Bogu nadzieię że in hoc WXMćl Adolescentulo wzruszą się aquemultæ, et Populi multi, Dla tego aby nie ustawały w nie=mu iego Jostos Coronę, ktorą w nim starożytność widziała, Idea Clave, ktorey honorificam Possessionem w Rku WXMsci præsens gratulatur et miratur Sæculum, ale y w nim iuszcze samym obiecuiec nami sita amænus Vigor, ktory aby w uiszczeniu się swoim y pomnażaniu do utrog digno Parente pożądanych pociech durent, et perennet, wszytkie Serca moiego niosę na to Instynkta tak dla Dobra pospolitego, azeby crescentur et crescant mu z takiey Kruifulera, iako też dla awantażu Domu moiego per Propaginem WXMćl z nim zkolligowanego

magis

magis nitrat et splendeat. Cieszę się WXMci y z Xiężny Jeymością, (której rehabilitationem Zdrowia y Sił życzę: spraw mieysz tym Błogosławieństwem Pana Boga, którego tym chętniey winszuię, im gorcey y uprzeymie życzyłem Kocha iąc WXMść y szacuiąc sumbos iego super omnia. A Ja oto com wyrazić wyżey modlić się będę sam pragnąc oba czyć Filios nati Filij; czym gdybymię Bog uszczęśliwił obaczyłbyś WXMść że rownie dzieliłbym y na niego amorem meum; a teraz proszę abyś wcześnie mu ten Inspirare raczył ku mnie affekt, którego w sercu WXMci spodziewam się; y którego kaźesz mi teraz dowod, dawszy mi nieodwłocznie participationem Solatij Swoj. Zaco iako dzięki, tak in infinito cultu przyięło. w życzliwi całk 6. Aprilis 1731.

Kopia Listu JmPana Massalskiego Pisarza Litewskiego do JO Xięcia Jmści Kanclerza WWXL° y JW. Regimentarza w Repli 16 Aprilis 1731.

Nietylko partykularny nas przywiązanych życzliwością w skutku widzimy z wielkim ukontentowaniem nadzieje ale całey Oyczyzny magnis pożądana votis wypełniła się expectatio przez publiczną wiadomość którą fama canit per orbem że non desinit Jllo Sangvis ab alto, Kiedy in solatium serca WXMści Dobrodzieia na zaszczyt Rzpltey następuiącey da Bog longo ordine potomności na nieprzerwaną serem Wielkiego Jmienia nieustumpa rowaney Godności, Domu y personalnych WXM prace et bello zasług non ultimum Xiężna Jeymość na świat wydała Heredem, czego iako prawdziwym winszuię sercem, tak plenus spoy iestem, że to Sidus które no stris illuxit oris, nietylko in plenum maturości Glo rid solem, ale świat cały napełni splendoribus sławy y nieśmiertelnych czynow, a sam z powinną weneraiąc przyzna. WXMści Dobrod. nayniższym sługą w Repli 16 Apri. 1731

Kopia Listu JmPana Jabłonowskiego Starosty Białocer kiewskiego do JO Xięcia Jmści Wiśniowieckiego Kanclerza WWXL 6 9bris 1727 czyniącego kondolencyą po śmierci syna z martwego Xiężny Jeymości z Xiążąt Ozarto

Czartoryskiey Wsmowielkiey Kanclerzy
ney WWXL spłodzoney.

Poskonczoney moiey kurracyi prima cura fuit nayniższą
WXMći Dobrodzieiowi oddać weneracyą, y przypomnieć się
iego łasce, oraz resuscitare nademną iego attencyą, ia
w prawdziwie sercem kochaiący osobę WXMći Dobrodzieia
aż kiedy nie zastawszy go, a co mi nayniezno śnieysza
że tylko zastaię żal obiiaiący się in his anfractibus rozży
dliwy WXMći straty nieporownaney, z tą tylko nadzieią
że od łaski Boskiey zawsze nadgrodzoney, Juz daley im
persumować go w takiey pozycyi nie śmiem; nie szerzę się
supra casum, bo y WXMć nie chcę renovare, y sam te-
skom nim napełniony, że y to lekkie pisze; konso-
luię się WXMći Dobrodzieiu par animo suo że Bog se-
men iusti non derelinquet nec eradicabit, y że ież-
cze nietylko in recompensam odbierzesz konsolacyą
nową, ale y wnukow in circuitu mensæ z radością
swoią, a publicznym wzrostom obaczysz, czego iako nay
prawdziwszy ex intimis serca mojego życzę siebie na
całe życie piszę przy nogach WXMći Dobrodzieia

Kopia Listu JO. Xiążęcia Jmści Wsmowielkiego Kancle-
rza Wo WXL y Generalnego Woysk Regimentarza
przed Seymem pisanego do Woiewodztwy Powia-
tow ratione promotionis do Buławy Wielkiey WXL
in Anno 1730.

Z dawną y nieodmienną Braterską propensyą y z tym
affektem, ktory we mnie ku przeswietnemu Wda
twu Woiewodztwu teneris conceptus crevit ab annis
stawam in gremio teraznieyszego Zgromadzenia, nio-
sąc iako wszytkim in universum, tak też in particulari
każdemu z WMMPanow uniżoną weneracyą, życzę
aby wielkie WMMPanow zdania y consilia, ktore zaw-
sze przynosiły całey Rzpltey salubria media, cedant
y teraz in publica commoda, a nadewszytko do utrzyma
nia

dło utrzymania przyszłego Seymu, od ktorego tot emolumenta Rzpltey dependent. Wyrazi to WWmm Panom superwaca: neum co Dobroć JOMści PMm, y prawdziwa Oycowska ku Dobru Pospolitemu Sollicitudo w Panstwach Swoich donosi Inclurbiyach. Mnie kiedy JOMść PMm dawszy w niewdolne przed tym Ręce Legum Custodiam, powierzył święto aquilas et Legiones, Stawam in hoc Stallo Zzym przed WWmm Pany oświadczeniem, że iakom w podobney usłudze nieszukał nigdy privata, tylko commoda Publica tak y teraz tutamen Praw Oyczystych et observantiam Legum, za nayiwiększy Zakładam Fundament. Dawne Zasługi moie nadkładone na usługach Rzpltey y zruyno: waną Fortunę, ałeałwo redivivam ex Cineribus, azardo wane na Szane et in mille pericula Martis Życie y Zdrowie przy obronie Oyczyzny, niechcę exponere WWmm Panom, abymsię niedał szukać walom prozbie mercy, ktorą szczególnie plena fiducia składam ad amica WWmm Panow pectora, azebyście ad distribu: tivam JOMści Justitiam przez rekkomendacye swoie ore JOMści Synowi Postęp do Buławy Wielkiey WXL° zalecić mię raczyli; Dodaie WWmm Panowie większe reszcie tym do usług swych y publicznych invitamen: tum, obowiązęcie tym maiem vinculo tego, ktory nazawsze obowiązany Jestem. WWmm Panow

Mowa, ktorą miał mowić Xiążę JMść Wiśniowiecki Kanclerz WWXL, y Regimentarz Generalny Woysk na Pogrzebie Sp. JmPana Denhoffa Woiewody Po: tockiego, Hetmana Polnego Litew. gdyby mogł był zjechać.

Y także nieszczęśliwa y okrutna Fortuno z młodych Lat nieroztęczonemu Przyiacielowi, quos mutuus con: jundit Amor z Antenatow y świeżo, luboć żal. Fata meminisse acerba złączonemu kolligacyą, każesz mi dzisia na tym Feralnym Akcie ferales zawodzić nenias. Y takze nieśmiertelnego Boga nieuchronna Wyroli

od Panskiego

od Panskiego JchMsci Pana MM. Serca Oycowskiey Kompassyi
et intimi doloris przymuszaią się bydź tłumaczem. O dura fata
et nullis aequa virtutibus tamuie cię Języku, mięsza cię
Styl, odeymuie ci słowa, mutos facitis ad verba dolores.
Y kiedy tak nieudolnym słow niestaie ustom, kiedy men-
tem verba dolentem destituunt, same się y bez nich Oycow
skie JchMsciMM. Serce zranione tanti fato Civis, Dzi-
sia wysłowa w żalo y kompassyę, in amaros lumina sol-
vens fletus. Dzisia przy tym fatalnym katafalku Oyciec ko-
chanego Syna, Pan wiernego Sługę, Król doświadczonego
w Radzie, Pater Legionum, walecznego swego opłakuje
Hetmana, Osobie mniey słodkiey y nieśmiertelney u wszyt
kich pamięci JW Denhoffie Woiewodu Połockim qui
Martem Scenia aequasti Hetmanie Polny Litewski. Płakał
niegdyś wielki Alexander swoiego Ephestiona. Augustus
Agryppę y Mecenata Rzym cały, Ulubionego Tryumfalnego
Germanika, większym dzisia y słuszniejszym prosequit
cię żalem Król Pan twoy, y Oyczyzna, wielki Maiesta
tu Królewskiego Assystencie Dziesięcioletny przy Maiesta
cie Panskim, przy Oyczyźnie, przy Swobodach Konfoederacyi
Sendomirskiey Marszałku. Tkwią y tkwić zawsze będą
w Oycowskim JchMsci Sercu wielkie Zasługi twoie nie
poruszona ullis adversitatibus Cnota Którey w zamie-
szanych czasach y nieszczęśliwych Rzplitey Czasiech
przy dostoienstwie Panskim y przy Oyczyźnie pokazał.
Nieodwiodły cię od nich żadne rewolucye nieustraszyły
nieprzyiacielskie bronie, ani Cineres Fortun twoich;
Szedłeś bezpiecznie quo belli fata vocabant. Szedłeś
odważnie na zaszczyt y obronę nudum ad vulnera pe-
ctus. O bodaybyś był nigdy w śmiertelne nie zapadł
Cienie, wielki Sarmackiego Swiatu Luminarzu: aut
nunquam nasci, aut nunquam mori debuisses. Ale da
remne Vota, daremne Suspiria mors tenet, quidquid
abstulit, nieuchronna to Fatorum Decyzya, Fata nos
ducunt, et quantum cuique restat, prima nascentium hora
disposuit nieuchybiony mortalitatis Dekret quidquid
coepit et desinit. Lecz nadewszystko wola to y Dyspo

zyzya

y Dyspozycya nieśmiertelnego Pana sprawiła, pod ktore y same Nayjaśnieysze podlegaią Maiestaty, same ukoronowane słuchać muszą Głowy. Tota cum Regibus Regna, Populi cum Gentibus subere fatum suum. Y toć tą nieśmiertelnego Pana wolą, tą decyzyą konsuluię, naprzod JKMci P. MM. po utracie wielkiey swoiey, y Oyczyzny Straty Oycowskie Serce swoie, Obraca go potym do Ciebie nieutulona w Żalu violenta Luctu et nescia tolerandi. Cnot wszelkich y doskonałości Zbiorze, Pożycia Małżeńskiego iedyny przykładzie femina magnorum titulis Insignis Swoim JW Mćia Pani Woiewodzino Potocka, Hetmanowa Polna Litewska. Widzi to z Serdecznym JKMci PM Za: lem, że Ci iedyne Życia ukontentowanie Szczegul ne Serca delitium abstulit atra dies, et funere mersit acerbo, przyznaie że słusznie łzami wielkiemu swemu mężowi, albowiem quod dolor illud amasti: Szczęśliwa wasz była w pięknej parze wola Pana Boga Palladem cum Marte gradivo iunxere Superi; Taż sama wola Boska rozłączyła. Łączy JKMść Łzy swoie z twoiemi, et lachrimas miscere iuvat łączy y cała Oyczyzna, ale przecie mowią do Ciebie, parcamus Lachrimis nihil proficientibus. Prze: stań płakać JW Woiewodzino otoc JKMć P.M.M. niegodnemi ustami moiemi daie tę konsolacyą, że Żyie ieszcze wielki twoy Mąż, Żyie w Sercu JKMci Oycowskim, Żyie w Sercu całey Oyczyzny, Żyie y Żyć będzie, poki Polska Polską, ktorą Sławą y zasługami napełnił: Vivet et a nullo tenebris damnabitur Ævo.

Naycięższy dotyczy Oycowskiey JKMci P.M.M.o kondolen cyi Cnot Rodzicielskich iedyna Dziedziczko Ubrog Iovem de Sanguine ducem, Wielmo Mćia Panno Woiewodzianko Potocka, sięga y do Ciebie JKMści Oycowska Ręka, podaie ci ią Spongiam lachrimis Łaskę Pańską, Umarł wielki twoy Oyciec, albo raczey Cælo genitus, Cæloq rece: ptus. Oto JKMść powszechney Oyczyzny et Orphanorum Pater daie ci się za Oyca. Est tibi in Rege Pater. Mieyże ciężkiego Żalu twego ulgę, że uno avulso non deficit alter, Miey y tę konsolacyą, że masz w Osobie JW Wo

iewodziny

Woiewodziny y Matkę y Oyca y Dobrodzieię. A na koniec Com muni konkluyę fato, Si defunctum Parentem deflet eius temporis quo natus est Crimen est.
Przezacny Denhoffowski Domie, Stirpe genus clarum, Caeloq affinis origo, a osobliwie wielki w tey Oyczyznie imago et Soga Wetoranie Wielmożny Mości Panie Podkomorzy Litewski, Cuius non docios pulchros Fortesq Camillos praetulerim, Nauie y Uy Słusznego Żalu wielkiey przyczynę, upadła Do mu waszego podpora, ale też upadła y Maiestatu y Oy czyzny Korunna: Cecidit Columen Patriae moestaferum. Nieszczęście wasze iest złączone z nieszczęściem publicz nym: Mieyciesz grande solatium cum universo pati. Bądź cie tego pewni, że tak wielkiego Domu waszego merita zafarbowane krwią Przodkow waszych Inflantskie, Pogra niczne, Chocimskie y niedawno Wiedenskie Sola przyty czone Ottona Denhoffa przez Inflanty, a nadewszystko wiel kie JW Woiewody Zasługi w żywey chowa pamięci, tak y was z Respektow swoich nie wypuści. Obraca y do was żałosny Głos swoy cognatae z wielkim Domem Domus, Fascibus insignes, et Regum Culmine fultae. A osobliwie do Ciebie virtutum vera Imago I O Mości Xiążę Pryma sie Żal twoy musi bydź wielki, albowiem quod a teneris dileximus Annis, acerbius deflemus; Kochałeś z mło dości Lat wielkiego Srestrzenia swoiego, iako go za życia miłości, takim post funera prosequeris żalem, Mensura doloris Amor. Żal twoy iest communis z Żalem Domu z Żalem całey Oyczyzny, a zatym levius te communia tangant.
Przeswietny Senacie y Stanie Rycerski Kołłęga swego y tylu Lat wolnych moderatora głosow opłakuiący y do was JK.M. L.M.M. Oycowskim mowi Sercem: Sopiit Res publica qualem habuit utrum similem sit habitura nescit. Ale tamuycie Łzy, tamuycie Lamenta cogitando Jucundissimum esse quod habuistis, humanum quod perdi distis. Woysko Oboyga narodow y wam Oycow sky Pater Legionum daie Konsolacyą, wspominaiąc żyło za wielkie Wodza waszego Zasługi, y niedawno chwa lebnie odprawioną Kurlandzką Kommissyą, Jako sławnie y chwalebnie

y chwalebnie umarł. Będziecie mieli żalu waszego ulgę: Vestor Epaminondas Commilitones Lodio nascitur, quia Sic moritur. A na Koniec Zgromadzeni Przyiaciele magni fletus Comites et Junonis Atri umnurza y wam JWW. JMM. z Oycowskiego Serca Słowa: Lugere desinite meminisse perseverate.

Kopia Listu Jmści Xiędza Stanisława Konarskiego Biskupa Poznańskiego do iednego z Panów przeciw Fundacyom Zakonnym powstaiącego.

Jeszcze w prawdzie tyle sit effrenata malevolentia wywieraé niemoże, czyli nieważy się, aby po Seymikach, Seymach tu Duchowne z Dobr Świeckich Fundacye publica imprietate miała invehi; bo by to iuż takie Sepulchrum patens gettur Katolickiey Swiętey wierze nowo requiem; iednak często Słyszeé muszę, et lugubri suspirio słoszkuę, że przy prywatnych Kongressach żadna częściey materya Chrześciańskich Katać niezwykła rozmow, iako potępione z Genewenskiey albo Lutrwalskiey Akademiy Axiomata: Nie potrzebne Duchownym y nienależyto tak wielkie Dochody y Fundacye. Przez Boga proszę, niechay swey wierze taka Szkoda więcey w Bezy ciemnieyszą obawy nad Zydowską niewiernosć, ktorey vela mon Supra faciem połozone, głupszą być uzna nad Bałwochwalską pobożną niezbożnosć. Niedotrwała Kapitolinskich Jowiszow, y tak wielu w Rzymie Bałwochwalnie drania, wszech całego Swiata Spolia tryumfalna tu Bogow składała adoracya. Tureckie w szalonych Superstycye, trzecią część Prowentow, ktore z Zawoiowanych idą Krolestw tym oddaią, ktorzy Coeci et Duces Caecorum, ossop trzy prawie części Swiata do nieszczęsliwey prowadzą przepasci, y tak drogo tym płacą, ktorzy głupiemi baykami noctem adspergunt przyrodzonemu Swiatłu; a otworzywszy Pisma Swiętego Sacraria Cala tribus levi Bogu poswięcona kilkanascie Tysięcy Ludzi więcey za wyrokiem Boskim nakazaney miała Intraty, niż cosię między inne pokolenia funiculo Haereditatis podzieliło. takze prawie terra lacte et melle fluens Boskich Sług torrente voluptatis napawała; a Politicus Regni Status mamillam tylko et alvearo w Ręku trzymał. Słusznie na Sukienią nay wyzszemu Kapłanowi cały Swiat Bog obrocił, in veste poderis descriptus erat universus orbis terrarum

Terrarum. Drzwesię y służyć Interessom Kościelnym powi-
nien, ani się mogł bespieczniey konserwować tak na kapłań-
skich barkach gdy ic pokrywał, ani krolom y Dziedzicom bo-
gacić się udzielać, iak gdy dobro zamkniony zostawał pod Ko-
ścielnym Kluczem. Wiara nas powszechna uczy, że Chrystu-
sa przedwieczny Ociec constituit Hæredem Universorum.
Ktore Prawo Zbawiciel nad zmiłowanym Ziemskich Fortun tak
drogo, bo życiem kupił: si esurierit non dicet tibi. Więc też
Prawo na Duchowne legitima transfusione przelał Stany mo-
wiąc: Nolite solliciti fieri &c. Poccitosq Plenipotentiarij
od Boga naznaczem; odbieraią Dobra Iure Hæreditario Iemu
należące; ci Legitimi Successores wchodzą do substancyi
ktora vel Titulo Creationis pod Niebieskie podpada Dominium.
Z Zatem tu wspomnieć muszę a raczey do zgrzybiałych y po
częsci zruinowanych odsyłam nagrobkow, Facyat Kościel-
nych, Tablic miedzianych albo marmurowych, tam się Staro-
polska nieżliczonych Fundatorow hoyność ku Bogu przedy-
taé, et degeneres saltem imitari obsiać może; Pokiśmy Biskup-
stwa, Kościoły, Klasztory, fertili planta po Krolewstwie roz-
szerzali, Krolewstwa granice niemiały granic, Za kilka
Wiosek albo Miasteczek Dominus Exercituum całe Prowin-
cye Państwo, albo Korożyom wydarszy, na zamian centu-
plum pro grano dawał. A nadto proszę co z tąd za szkodę
co za Detrimentum ponosi Rzplita? Co kolwiek na łę
Chrystusa opolę hoyna rzuci Ręka, żaden cię tam nie-
utrzyma ciężar. Ktęczy się in convalles y nazad ad dan-
tem wrocić musi. A zaś Stan Duchowny Słowa świata
wreiost? Stan Swiecki tylko ramieniem albo Ręką? tą się
tedy ozdobą cała tsni Struktura, ktora okoła wszędży.
Nieben każdy niech rozumie konsekrowane Nieba same:
ie, im więcey Chmur z Ziemskich wyciągną mineratow,
tym obficiey na ochłosię niwy wylewaią: Reddit quod
accipit Æthor. Wydartoć w prawdzie pograniczne
Dyssydentow Swiętokradztwo, Wydarto Bogu tak wiele
Biskupstw, Opactw, y Klasztorow, fiscum napełnili, bez
bozne Bogactwa: ale coż? przeklęto nabyte Maiętności
na Kuchnie, Psiarnie, y Rękawiczki obrocono. I tylko
tyle emolumenti Sąsiedzi nasi maią. Że Zmocnieni

Monarchowie

Monarchowie, kaydany z kruszcowego złota y dochodow liberis olim Regnis ukowali: Boć tam polityczna Wolność integra Majestate panować niemoże, kędy suppressa potestate niewolę prawdziwy cierpi Kościoł. Powyganiawszy Biskupow y Zakonnych Ludzi z Swiętych Dzierżaw, nie na ich mieysce wprowadzono genus insatiabile belli, Regimenty y Pułki Zołnierskie y iuż się Sąsiedzkich Łez aż do uprzykrzenia nasłuchamy, cięzey im teraz bębnow hałas, niżli przedtym Dzwonow echo uszy przerażało. Ani przyłączono do publicznego Skarbu Boskie Fortuny y Duchowne Dobra iako in tributorum more alleviacyi Obywatelom uczyniły. Nieszczęśliwi Baltazarowie in luxum et Popularum luctum, in meretricantium dierum detrimenta et lamenta, one tak drogie Oblubienice Chrystusowych spendują oprawy. Niechże tedy nikt piekielnego appetytu na tę pinguedinem et adipes Altari consecratos sobie nie ostrzy; iuż to być Sacer musi, ktory Duchownym profanus żyć takmie Chlebem. Smiertelna to Krolestwom y Familiom Domiecą, gdy woskiem z przybytkow Boskich y z Zakrystyi wziętym Dzień sobie zapalać pragną. Uchoway iednak Boże, abym insuspicionem facti WmPana tali dissvasione chciał apud Posteros trahere: insignem pietate Virum zawsze adoravi: iego hoyności ku Bogu stant Documenta palam. To tylko hac mente wyraziłem, abym w utrzymaniu Dobr Chrystusowych mogł mieć WmPana contra malevolos Apostolum. Heterogo.

Suplement Responsu od osoby Swieckiey do rozmowy z Duchownym o Podatkach z Dobr Duchowieństwa mianey przydany.

Niespodziewałem się MMci Xięże aby moy dyskurs nudae simplicitatis w Warszawie z WmPanem o podatkach z Dobr Duchownych miany miał się był pocić w prasie Drukarskiey, aliści za powrotem moim ztamtąd po Limitowanym Seymie do Domu razem z konstytucyami, przez Pocztę odbieram tanquam Volumen Legum drukowaną rozmowę naszę. Zaprawdę zkonfundowałem się in hac luce publica w prywatnym y prostym kroju y stroiu, tam gdzieś WmPan phaleris et philacteriis utriusque Scientiae Sacrae et profanae przyozdobił głowę.

przy ozdobił głowę. I barzom żałosny na WmPana, że bez Censora Librorum, et per consequens bez Korrekty idiotismi mej contra hunc Atticismum puściłeś mię WmPan gołego na prosięta tanym in Gymnico Ludo; Dlatego szukaiąc tu y owdzie, z tądby dobrać Ornatum rerum et verborum, y zaciągnąć więcey Materyi in Emulationem z WmPanem, wszędzie ich wymawiaią z tey przyczyny nasi Universitates, Collegia, Canonistae, Juris utriusq' Doctores maią swoie włości, wiosku wolą applaudować WmPanu. Więc in hoc defectu udałem się do porady Xiędza Plena mego, który gdzieś apud mendicantes słuchaiąc Theologij, et jus Canonicum więcey się napił do zelo Apostolskiego Życia, a niżeli tey wol nosci Dobr y osob Duchownych, sam też na ubogiey Plebanij curam animarum piastuiąc, a z samey tylko Dziesięciny ży iąc, żadnych inszych Xsiężow niema tylko co u pasa nosi od ubogiey Komory swoiey. Na Podatki nie narzeka dziękuiąc Bogu że w tak głowney potrzebie Oyczyzny nie płaci pogłownego. Nie żali się na exakcye po składach Urzędnych bo nie szumiące rozley, nalewy, ani częstuiące po Kapitułach w Konkurrencyi, albo o Deputacye Trybunalskie, a Nie posyła do Węgier po Wino chyba gdzie po kwartę na Mszą S. do bliższego Miasta. o Wybór nie nie mowi bo gdy ta na Woysko dochodzi, y iemu się z niey okrawa na Mszą od przeiazdzaiącego Towarzystwa na Licencyą Żołnierską nieskarżyć y nie boi się, żeby mu kto z Woyskowych nie wyprzągł w drodze podjezdka, którego do Chorego iadąc od brony do kolasy zakłada. Nie dokucza ią mu Konsystencye Woyskowe, bo w szczupłey Izdebce ledwo się y sam z Brewiarzem zmieści. Ten tedy poczciwy Kapłan prze czytawszy to moie z WmPanem drukowaną rozmowę. Dał takie o nas Judicium że WmPan nazbyt pro hac immu nitate Zelant, a Ja mniey niżeli należało pro Interesse et juribus Rzpltey, iżem tylko potakiwał, iakoby ów Para situs in milite Plauti. Zatym obruszony zawołał na mnie przykładem Celiusza Oratora. Contra Clientem dic aliquid contra, z konfundowanemu Daresowi podał Chypow contra Entellum. Etc. Etc. Etc.

Kopia Listu JO Xięcia Jmści Prymasa, do JO Xięcia Jmści Kanclerza W. X. L. y Generalnego Woysk. Re gimentarza w Warszawie d. 14 Febr. 1733.

Im barziey pragnę łaski y zupełney WXMści poufałości, tym więcey liczę w sobie pociech, że mię sam zaskarbiwiesz Listem swoim z Pragi na pożegnanie pisanym. Upewniam wzaiemnie WXMści że tey którą z dawna mam ku niemu propensyi nigdy nieodmienię, wielbiąc zas w nim magnifica attributa, y Oyczyznie zawsze utilia, y Przyiaciołom chara, będę się zawsze starał brać z niey normam et lumen do wzaiemnego iey służenia, y dobrze czynienia. Wiem bowiem że iako w nie abundas łaską, tak ich udzielać nikomu nieodmówisz largè. Czego gdy się mnie y Ja spodziewam, nigdy myślić o tym nie będę, ażebym miał kiedy diversum z sobą WXcia Mści, do którego wspaniałego serca iest y to adjunctum ażeby constans w Przyiaźni; Na którą zarabiać sobie będę optimis Artibus, nie mogąc czynić sine vastissimo WXci Mści Consilio, które wszędzie bywało, y zawsze pro Oraculo et prodigio. Jak tedy gdy ad unum się zabraliśmy, nieomieszkam WXMści Kommunikować, cośmy tu na wczorayszym Senatus Consilio postanowili ad Desideria Jchmw Braci, przy Granicach Pruskich ex utraque gente mieszkaiących. Upraszam nomine Communi WXMści, ażebyś raczył providere Bezpieczeństwo iakowe, y naznaczyć co Ludzi ad reprehendendas irruptiones et insolentias, Co także uczyni ex parte sua Imć Pan Regimentarz Koronny. Ale od Skarbu Litewskiego Zaszła tu Querymonia iż niektórzy Jchmść nieuważaiąc na Prawo Podskarbiego pozaieżdżali Dobra Ekonomiczne, y z nich ustępować niechcą. Więc insistendo pierwszemu naszemu in Senatus Consilio ieszcze ad praesentiam WXMści postanowieniu, in illo tenore iako ex Copia patebit upraszam nomine wszystkich Jchmw PP Senatorów WXMści, abyś temu zabieżeć raczył, y ktoby się intrudit w Dobra, salve evacuare Je raczył. Co iako tenet munus Jego bellicum, tak nie wątpię że wszystko uczynisz, aby porządek był internè zachowany, y aby nikt privata nie czynić nieważył się potestate. Czekam interim poufałych WXMści de occurrentiis w Litwie uwiadomienia, gdzie aby mu dobre zdrowie pro salute Oyczyzny służyło, serdecznie Życzę; y Jestem WXMści MMM Pana uprzeymie Życzliwy Brat y uniżony Sługa.

Respons od JO Xiążęcia Imści Kanclerza W. W. X. L.o y Generalnego Woysk Regimentarza do JO Xiążęcia Imści Prymasa. w Grodnie 18 Febr. 1733.

Przy powszechnym na całą Oyczyznę fato publico rozciągłym
smutku, to partykularne Serce moie uczuło konsolacyą,
żem miał szczęście pożegnać w Warszawie W. X. Mci Dobro-
dzieja vividum et incolumem. Dałby Bog witać go iak
znowu w tym że samym zdrowiu y czerstwości diuturnum
et à fatis longe remotum, a to dla Oyczyzny naszey, ktora
po Stracie Krola Imści wiekami nieodżałowaney cuncta curarum
reiecit do W. X. Mci, y na nim iednym, iako na mocnym y
warownym filarze składa y wspiera negotiorum mo-
lem, tego będąc rozumienia, że Prymacyalna Jego władza
y ręka, quidquid tuendum non suscipiet, periturum
videretur. Masz tedy W. X. Mść obszerny y otwarty Plac
celsarum około całości tey Rzpltey cogitationum, z kto-
remi y Ja pragnę zawsze łączyć tenues sensus meos,
y zaraz uważaiąc maturè pożyteczne krokiom Dobra
Pospolitego W. X. Mci refleksye, powziętym y wszelkiey ta-
kowości pełnym wyrażone piorem, słucham ich pilnie
tanquam sacri oracula vatis. Z tym się przed W. X. Mcią Dobro-
dzieiem oświadczaiąc, że iakom miał w młodszym ieszcze
bo dopiero dwudziestym wtorym Roku wieku mego przy
oddaney mi na ów czas fascium militarium władzy pilne
y nie zaspane ad quaevis pericula oko, tak y teraz contrac-
tum iuż habitum nie potrafił bym odmieniać in senio,
y poprzysięgam zaraz W. X. Mci że quibus moribus
consenui, iisdem mori cupio. Gotow zawsze będąc ex bel-
lico Ministerio zmacniać y ubespieczać podeyrzane
granice / quà interest malis / non neglecto subsidio. Que-
rymonia Skarbu Litewskiego o zaiazdy Dobr Ekonomicznych,
iako iest sensibilis et iusta tak defensionem wielce indigà.
Będę Ja tu ile możności bronił y utrzymywał Iura Ma-
iestatica, ale co komu mimo Prawo wzięto, a ten to tylko
szczegulnie repetit quod suum ante fuit, przytrudniey go
z własnych nog spychać, nie officij hoc reor esse mei.
[illegible] wspaniałego, a przytym sprawiedliwego
rozsądku W. X. Mci poddaiąc Scrutinio kończę nie skoń-
czone uznanie, ktorem iest na każdym mieyscu z nieporuszo-
nym sercem respektem y uszanowaniem W. X. Mci Dobrodzieja

Mowa JmPana Podkomorzego Sochaczewskiego donoszą(ca) Izbie Poselskiey Acta Regia.

Izba Poselska cudendarum Officinas Legum niecierpi pondus Activitatis inutile, przecież suave Libertatis onus na sobie dźwigaiące, mnie dirae sortis arbitrum et nuntium do exaudycyi swoiey przypuście raczy. Stawam feralis Nuntius J.O. Xiążęcia Jmści Prymasa dirae sortis Minister Nayiaśnieyszego Króla Jmści Augusta, któremu nonsaecula parem, nec fata majorem dać mogą, triste funus ogłaszaiące, takie podobało temu, któremu aequa lege sortiri supernos et imos absolutney iest władzy: Owoż niezwyciężony Monarcha August II. Oyczyźnie naszey Secundus wielkich Monarchów Polskich Piastów, Jagiellonów, y Innych Praedecessorów poszedł w komput wieczności, y kiedy cecidit Corona de Capite nostro, słusznie Xiążę Jmści Prymas Coronandorum Coronator, y wieku naszego Princeps Pacis Umierałego Sanum me Nuntio głosi Interregnum, wybawić Prima entia Korony Polskiey y WXL.º ex alto głębokich wyników wynikaiącey Dyspozycyi nieuchybnym skutkiem, bo temu który Suprema Lex Rex est godzi się być naywyższym Prawem tey Izbie, w którey aeternae Deitatis Decreto Bog y Człowiek, Majestat y Szlachcic paribus se legibus ambo invicti aeterna in foedere mittunt. Dałby mi to Bóg Liberi Arbitrii Arbiter abym pełnym Respektem uszanował Umum Panow ut Lenditeris Legum, ale gdy placitum aeternum Króla zabrało, Supremam Salutem Principis vitam zniosło. Adwenie Xże Jmści Prymas sancita Horum et Electoribus Futurorum Regum Przeszłego Króla iuż nam niepanuiącego donosi katafalk. Leży na tym funebralnym Suggestu Europae Splendoribus Illustre Decus, Ottonum vetusta Propago. Z tey prześwietney Izby Seminarii Ducum Regumque bez głosu Król sistit Activitatem. Day Boże aby vocale Augusti funus, obiwszy się oto wspaniałe wolności Theatrum, è Cineribus Patriis wskrzesiło nowego Phoenixa, Populi Communem salutis. Jego Xiążę Jmści Prymas J.O.O. Jmw. Umm SS ex Statione Sua cordicitus życzy, et me omnis sui Interprete donosi Interregnum.

Kopia Listu J.O. Xiącia Jmści Prymasa, do Jmści Pana Woiewody Krakowskiego pisaney.

Gdybym nie tak dowodnie od wieku Jmw byt ([illegible]) ...

Gdybym nie tak dowodnie od wieku Jmw. był stanem świadomy...

Konienkowany otym, co UmsPan czyniż facto zaiechawszy z tąd do Krakowa, y Czym wszytkich poruszyłeś przez sobie ad Sensum et Zelum sprowadziwszy własne swoie Praesidium, y na rozszerzenie onego werbuiesz Ludzi; Opisawszy ImćPana Generała Mira, nie privato mieszczanina, ale dependenter od ImćPana Regimentarza Koronnego, pod ktorego kommendą z całym woyskiem zostaie, napomniawszy Officyerow Iego, aby na UmćPana iako Wodza Woiewodztwa Krakowskiego zapatrywali się, sprasząiąc Conavos et vicinos na Radę do siebie, Ledwieby mi dać wiarę przyszło, nietylko przez Przyiazń moią ku UmćPanu serdeczną y ultra Opiniones praesentes zawsze statczną, ale też przez Estymacyą wielkich UmwumćPa y przykładnych in hanc Rempublicam Sentymentow. Dziś na Kongressie naszym Senatorskim Iestem obligowany pisać do UmćPana, y wyrazić mu pro munere meo verba veritatis. Postanowienie w Krakowie Praesidij bez wiadomości nas Senatu Iest to privatus Actus, Zadnym Prawem non permissus. Werbunek Ludzi, ten iest Całey Rzplitey szkodliwy, Cy nie kwadruie się cum manutentione Spokoynosci Domowey, ktora należy ad Senatorium UmćPana Characterem, gdyż nie iedn odważyłby się na niego, y nie ochybnie zgromadzałby turbentem Populum na iaki kolwiek swoy nie smak. Opisanie ImćPana Generała Mira na Honor sobie zasługuiącego, y z kąd iest Iego cum peccato contra Proximum, y z Ujmą władzy tey, ktora iakom namienił, extendet się nad nim; od ImćPana Regimentarza cum peccato contra Statum. Napomnienie zaś Officyerow iest to passus do pomieszania Ich in Obedientia et Articulis militaribus. Coż dopiero przyznanie sobie Tytułu Wodza przed czasem, bo go dopiero Seym Convocationis obmyśla, postanawia y oddaie primis Senatoribus na Pospolite Ruszenie ad Electionem Krola. Zwoływanie Concivium et Consilium, y formowanie niby aliciujus Conventiculi, co Inculcat Prawo umieiącym, nie wyrażam UmćPu Prawo penetranti. Dość że te wszytkie progressus nie mogą tylko terrere Rempublicam Teraz osobliwie pod te smutne Czasy Interregnum pavidam et scrupulosam. Wszyscy chwała Bogu trzymamy się w przeznaczoney sobie Iedności, mieszać myśl ut avellatur quis, a quo, bo to naywiększym iest dziś rozrywać zupełną, cum dicta się Rzplita nieszczęśliwum, y to iż rozrywać zupełna, cum divertere a se videntur, qui consulere tenentur. UmćPan Ieden ale z Cnot y godności swoiey pro mille censendus odłączasz się a Gremio Unitorum, y kiedy powinienes Sposobow swoich barzo Zatwych, tak ex magnitudine Imienia swego, iako też

ex ampli

Amplitudine Darow w sobie zacnych desuper pozwolonych Zażywać ad solamen Oyczyzny; wtedy iż niemi czynisz anxiam et solicitam. Ale w Ludziach wielkich tak rozeznanych y tak sprawiedliwych, iak Um Pan niemasz nic takiego, coby w nich niemiało immutare plurium perswasio, do ktorey, proszę mnie iest uproszony tak Xiążę Imć Biskup, iakoteż Xiążę Imć Kasztelan Krakowsky MWM Panowie. Że zas natalie rzeczy trzeba się mieć prowide rzecz ktorey na takowey Suspicyi podległą, y aliquo documento grożącą tłumić in herba, ma sobie commendatum Um Pan Regimentarz Koronny MWUm Pan, azeby utrzymywał quam validissime Spokoyność wewnętrzną, y nie dał Ludziom żadnym przeciwko Prawu, ani zasiadywać się między, ani wkraczać in viscera Polskiey. Co niewątpię że sam Um Pan podpisałbyś, y Iako Angelus Pacis, y Iako tey Rzplitey Praecipuus Stator, Staropolskiey oraz ku niey Życzliwości Icon et Idea, gdybyś się tu znaydował. Weźże tedy Um Pan przed się to y uważ, quod nos fata manerent, Gdyby broń Boże nie miałoś mutare hoc consilium in aliud. Wyprowadź Ludzi swoich z Krakowa, day dobre słowo Um Panu Generałowi Mirowi; Czyń wszytko ze wszytkiemi, z ktoremi na wet errare melius, quam soli sapere, Zostaw rady prywatne do Convocationis Seymu, ktory iest ultimum Remedium do Domowego Porządku, y do ułożenia wszelkich Pretensyi, ieżeli między kim znayduią się. Uczyń też y to Um Pan, ażebyś niego kazał circa Privatum bonum Suum większego affektu super publicum. przez co tym barziey wielkie y wspaniałe serce Um Pana coło babitur; A Ja Idtabor nimis, że mię żadna Konjunktura non separabit à Charitate Um Pana, ktorą mu y teraz spondendo zostawam cum debito Cultu. W Warszawie d. 19 Februarij Anno Dni 1733.

List pewnego Posła do Przyiaciela swego pisany.

X Nie wątpię że już w kray tameczny praecurrere musiała vox Fama Rerum, y uwiadomiła Um Pana de Actis tutyszey Konwokatyi; Ja ad praesens wyszłe z pod prasy Konstytucye Sey posyłam Umwm Panu, przez ktore teraźnieyszy nasz Inter Rex zdaie się do nas mowić, co niegdyś Paweł S. do Neofitow swoich obracał: Dolo vos cepi. wszytko musię udało favore Francuzkiey Fakcyi: Bo żeby Cudzoziemca exkludował, ale Fakcye tę za swoię Domową przyiął a to tego tylko, ktorego się naybar Xięcy obawiał Krolewicza Augusta wyrzec się y wyprzysięc kazał, żeby et magnis qualitatibus et novo Rerum Kandy

Kandydata Francuskiego nie przypisał.
Jeżeli WmPan nie wierzysz particularitates ziałkiemi stawały te Konstytucye, tedy krociuteńko namienię. Na Obraniu Marszałka strawiliśmy dwie Niedzieli, gdzie się Exclusive Domowey Familiy passowały. Trzeci Tydzień obrócony na Fabrykę tey Machyny, która się w Konstytucyach prezentuie. Albo ten Ziazd był niby Seymem, bo sobie Posłowie warowali Libertatem, et eius vocis vetandi, niby Konfederacya, bo chciano per pluralitatem stanowić Prawa, iednak norma consultandi niebyła ani wedle drugiego Zwyczaiu, kiedy mówić y explikować, gdy nay bardziey należało nie do przyzwolono. Zaś wszytko Secretioris receßus iest ukrzemanie na Tronie Stanisława, dlatego że iest Bykiem Królowey Francuskiey, y ta iedna Prerogatywa czyni go teraz Capacem Korony, którego Rzplita niedawno tak wielą Konstytucyami od niey exclusorat, a dawnieysze ieszcze za Zygmunta III. prorsus drogę do niey zagrodziły. Jako WmPan znaydziesz w Konstytucyach Ao 1593. / 1607. et subsequenter fit warunek wolney Elekcyi:

a) Lubo niektorzy ex Magnatibus chcieliby się też pożywić, et cum Gallo degustare Imperium, układaiąc sobie że Polaka obierać mamy in aequalitate żyiącego, ale się ta Clausula całe Prymasowskiey Partyi nie podobaia, et eius dextre pretendentes szczerzy y Polaky non innovati Jure, non proscripti Legibus, y podobno Kapitaires regnandi niż Stary Kandydat Francuski. A choćiaż Xiążę Jmść Prymas cum Associis suis miał omnem circumspectionem, ne quid obesse posßit Stanisławowi ad regreßum do Korony przeyrzał, Jednak niektorych punktow, czyli przeszłych memoriy, Legum antiquarum cardinalium praescripta, że sobie Stany Rzpltey w brew rozerwały Libertatem Electionis, co y paßim na podpisach znaydziesz WmPan pro tunc, custoditum Salva libera electione. Ale et in Contextu teraz nieyszych Konstytucyi uczytasz WmPan, osobliwie sub No 17mo Punkt takowy. Warujemy sobie to, y osobliwym Sposobem Konfederujemy się wszyscy sub fide, Honore et Conscientiis nostris, Iż ieżeliby ktory dalszych ex externis Principibus, lub ex Civibus tey Rzpltey przez Ligi et illicita media in Praejudicium Praw y wolności naszych, o wolne Elekcye postanowionych, nobis invitis śmiał per Potentiam na Tron Kraju, lub siebie samego wprowadzać &c. &c.

Ja rozumiem

Ja Rozumiem, y wielu ze mną toż trzymaią że ta Clausula przez
Ligi et illicita media in Praejudicium Praw y wolnosci naszych &c.
o wolne Elekcye postanowionych Nobis in vitijs Smiało per
Zbijać powinna konkurrencyą Stanisława wowsky, tak
ex Capite Ligi Francuskiey, Jako et propter Praejudicium Praw
wyżey wspomnianych o warunku wolney Elekcyi Item N° 18.
Na każdego tedy Gwałtownika Praw y wolnosci tak dawnych
ktore wszytkie reassumuiemy) Jako y teraznieyszey naszey
Konfederacyi postanowionych, wszyscy powstaniemy. &c. &c.
Jeżeli tedy na gwałtownika Praw y wolnosci, ktore wszytkie
reassumuntur powstać obowiązuiemy się, a Jakoż temu kto
tego Prawa proscripserunt Koronie, tanquam in praemium
meritorum opponere możemy. Item N° 20. Invitantur wszyst
kie Stany Rzpltey ad Actum Electionis exceptis Jure Orbitis,
to żaden Krola obierać niebędzie mogł ktory iest Prawem
condemnatus, a Jakoż na Tron takiego obierać mamy, ktorego
Rzplita przed tym uznawszy protestio, et Foederato hostis
Patriae, y za uzurpatora alieni Throni osądziwszy, repe-
titis Constitutionibus na kilku zjazdach proscripsit et con-
demnavit! Niewiem tedy Jakowa explikacya ex parte kandydata
Francuskiego, tym że samym Punktom dana być może. Jeżeli Elektor
Populus circa exactam observantiam tych Praw y wolnosci
swoich, iako należy, obstalować zechce. Naybarziey teraz Xiędzmości
Prymas wojuie y woiować chce przysięgą, ktorą volentes nolen-
tes tak Senatorowie iako y Posłowie wykonać musieli, y żeby to
Francuskiey drogi tym nie zatamowano.
Rzy expunxit Posłaka in aequalitate żyiącego, aby Oycu Krolowskie
Ałeć Unum Pan wiedzieć już musisz, iakie około tey
przysięgi zachodziły trudnosci, w Senacie groźby kuiczkami
kiwaniem, szarpaniem, et comminatione wyrzucenia okrem
przymuszano remitentes ani mowić ani explikować się nie
dano: I mało być ta Przysięga Filar wolnosci y wolney Elekcyi:
Y mało być utrzymanie dawnych Praw y wolnego Głosu? Lub
na pozor włożono że wszytkie te Prawa reassumuntur.
Y to Considerandum że wprzod przysięgę kazano, niżeli Proz
iekta do Konstytucyi przeczytano, tak daleko że siła z Posłow
znaleźli aliam Rerum Faciem, y inne opisanie, aniżeli Ich
mens była, tak iż się mowić może, że inną intencyą nie tą
ktora się w Konstytucyach odkryła przysięgali, a gdyby domo-
wić y explikować chcieli, byli e converso inni namowieni

Ktorzy Głosy

Ktorzy Głosy tamowali, y tumultowość Zahałali; y ta fakcya Francuska per Organum Inter Regis nostri dolo nos cepit.
Co też proszę trzymasz Umć Pan o tey naszey Przysiędze, iest ci ona tak iako y exkluzya Cudzoziemca, naybardziey nato ułożona aby Królewicza Augusta teraźnieyszego Elektora Saskiego oddalić y odstrącić absolute od Korony, bo Francuska fakcya tego tylko iednego ma w Apprehensyi, że się on tylko oprzeć iey efficaciter może. Inni zaś Domowi Kandydaci, albo niebędą tak mocni w praktykach y Sposobach iako Francya, albo się sami między sobą niezgodzą. Elector zaś Saski Pan omni exceptione major Pobożny potężny, Pieniężny, y na którego nic złego wynaleść nie mogą, ten sam mógłby się oprzeć y przewinąć przez nogę Kandydata Francuskiego, a tak expediebat inducere dolo wszystkich do przysięgi, aby się go wyprzysięgli y wyrzekli, nieuważaiąc co z tąd emergere może ani reflexyi czyniąc że vicina Potentia, iakoż iuż z tym Kataryną, cierpieć niechcą na Tronie Polskim Klienta Francuskiego Federata Szwedzkiego y Tureckiego, y wolą nas praevenire Clarigatione Belli, ani żeby wpuszczać Jeża do Jamy, ktoryby z Kolligatami swemi iednym Spiculis wedle Insynuacyi y Praktyk Francuskich Drugim avulsa reverenda Italiey, sub Assystencyą swoią do pomocy mogł, a co mówią że Królowie nasi nic niemogą czynić bez Seymow, y takby należało: ale alboż to niemasz Sposobow zaczepić sub manu Sąsiada gwałt iaki kazać zrobić, a potym excitare respalia y tak volentem nolentem Rempublicam Woynę iuż niby in defensionem naturalem wciągnąć, do czego zawsze suppeditare może radę y Sposoby, ferax inventionum Francya, y tak to iest Intryga ktorey się Cesarz Moskwa y Prusak obawia, y ktorym zabiegać chcą in verba. Teraz tedy pytam Umć Pana co w takowych Cyrkumstancyach czynić ma na Elekcyi Elector Populus, zagradzaią nam drogę przysięgą do obrania Królewicza Augusta ktory solus et unicus mogłby modum ponere tym zamachom y nieszczęśliwosciom naszym na ktore się zanosi, bo nietylko że nie iest obnoxius viciniis nostris, ale przy tym ma tylo Sił, pieniędzy y Sposobow, żeby siebie y nas mogł czynić considerabiles, Stanisława excludunt od Korony y dawnieysze y świeże Prawa, a do tego y Sequela niepomyślna za tym idzie, że ieżeli Prawa złamawszy weźmiem go na Tron to pewnie y inni pyidą, choć Exemplo pernicioso, y tym że sposobem pnąc się na Tron będą postarawszy się zawczasu o Protekcyą mocną iakiey Potencyi nam albo wolnosciom naszym zazdrosney, a niby nas to iuvaret, chocbyśmy teraz

Dali

dali iak naywiększe pozory nowey Stanisława Elekcyi, in aequalitate nieznayduiemy, ktoryby nas mogł zastąpić, a przynamniey ktorego Panowaniu integra et illibata deferentia moglibysmy ciebesse. Coż tu mowię w tych okolicznosciach czynić? Ja oddalony od wszelkiego przywiązania, samo tylko szczęscie lub nieszczęscie nasze uważaiące wszytkim prawdziwie nad takowemi chimerami, ktore specie Dobra publicznego wiążą nam wolność do ratunku naszego, y każdy tylko sequi Ideas praeconceptas, do ktorych albo Sanguine albo Interessem są przywiązani. Jeżeli mię WMPan z dawney swey łaski dignaberis uslani Respontem y zdaniem swoim, będę miał wielką obligacyę, z ktorą się piszę.

WMMWM Pana.

X Respons Przyiaciela na List Polski.

Utyskowałem w prawdzie na stałe zdrowie, ktore mi nie pozwoliło przybyć na Konwokacyę, ale teraz mamsię za szczęsliwego żem niepatrzył na tę Scenę ktorąsie tam WM Panowie odprawili (niech wybaczcie że wolną prawdę wyrażę) cum summo praejudicio wolnosci biorąc ią prawie za garło in depressionem wolnego głosu.

De Particularitatibus o ktorych mi WMPan w Liscie swoim z dawnego ku mnie afektu namieniasz, miałem Ja tu rożne od rożnych z Warszawy powracaiących relacye, nawet y od tych ktorzy za przysięgą y exkluzyą zelabant, wszyscy iako widzę gdysię Ich zaktna na Rzetelność fatentur, że nie było potym, tak po exkluzyi iako y po przysiędze, y że z niąprecipitavit Prymas, utinam non praecipitet Potrojn y swobod naszych. Pytałem się też Ich, Dla Boga czemusię przecie kto nieznalazł, ktoryby był medicus stanoł przy Prawach y wolnosciach, y oparł się violentae impositioni tych Konstytucyi ktore im sprzeciwiały. Wszak Przodkowie nasi w takowych Okolicznosciach niechcialisię mieść Zdrowia własnego in periculo? ale mi na to dwie dali racye.

Pierwsza że exkluzya Cudzoziemca zdawałoby się teraz tak Populi, zesmysię prawie bali powracać do Braci na Seymiki nieprzyiowszy albo sprzeciwie wszyscysię temu Punktowi.

Druga zesmy prawie byli upewnieni że przysięga będzie tylko proponowana dla utrzymania Jednosci, żebysię nierozrywać in Sessiones, y to tylko miała bydź na Konwokacyi napisana. a zas in Campo Electo

a Zas in Campo Electorali si videbitur Woiewodztwom wykonana
ale votum nie iedna przerobita, że ci ktorzy się Jey opponowali,
y Xiąże Prymas będąc pewien Ich milczenia pierwszy ultro za
czoł Ją, za nim Jnni iedni sponte, drudzy inducti y prozbą y
grozbą, osobliwie zechciano poenitentes pro Perduellibus pro
Hostibus Patriae pro Vindicacii libus Capitibus deklarować,
przysięgę wykonać musieli. J wiaże że ta ich Relacya collimat
z tym co mi Um Pan na większym Liście swoim nammenites. Dolo
bos Casy, ale Intencya Ś. Sawła była daleko rozna od teraz
nieyszey, bo ten tam Dolus był ex Zelo Zbawienia Ludzkiego
tu zas ex Zelo prywatnych Passyi y wystawienia Interessow
Swoich cum periculo Pokoju y Dobra Oyczystego; wszystko to
ieszcze iako takowiek uyjść by było mogło, ale do przysięgi taki sko:
ro bez dołożenia się Braci, ktorzy wam nato niedali zlecenia
y ktorych wprzod należało obiasnić do Circumstantiis Intra et
ab extra occurrentibus przystępowac niegodziło się, y kto do
niey induxit dolo vel arte, Panu Bogu wprzod rachunek, a
potym Oyczyznie swego czasu dać będzie musiał.
Dolendum wprawdzie że się to stało że Jmienia Panskiego in va
num wzywano, et verendum żeby nas nie karał za te zuchwa:
łosć, przy ktorey s przysięgi szczerey odięta fide et fiducia w Pro:
widenyji y dyspozycyi Bozkiey. Ale iuoz kuwiek już się to stało
mnie y wielu idem sentientibus zdasię, że takowa Przysięga
de futuro contingenti quod adesse vel abesse potest, aliter
succedentibus rerum et temporum circumstantiis; Przysięga
mowię ktora pro Basi et Fundamento Fakcyi Prymacyalney, a
iako ią Um Pan zowiesz Francuskiey służy, nic wiązać nie
powinna, a to z tych Racyi: Naprzod że Przysięga powinna
być Actus voluntatis nieprzymuszona, niewymierziona,
grozbą lub pódeyściem 2do. Powinna być spojona et voto
de meliori bono. 3tio Powinna być de re certa non acci
dentali, non perplexa. 4to. Nie powinna być cum praejudi:
cio Juris et Justitiae nakazywana. 5to. Nie powinna
involvere Contradictiones. 6to. Nie powinna być subrepticya.
Wierz mi Um Pan że im barziey uważam tey Przysięgi
modus, tym większe pokazuią się absurda. Juz to patet ex
supra allegatis że ta przysięga niebyła Actus boni voluntatis,
kiedy cum tantis comminationibus y z założeniem Poena
rum Perduellionis wymuszona była, nie iest też spontio et
votum de meliori bono, bo quis sponsor że obrawszy kan:
dydata Francuskiego lub innego, obawiać się trzeba żeby taki

Sama

Sama przysięga, nie wzbudziła na nas postronnych Potencyi
iakoś się na to zanosi; po tym nie iest de re certa, ale acci-
dentali et perplexa, bo się na to sprzysięgali, co ma dopiero
evenire, y co według Koniunktur zachodzących z postronnemi
Interessow miarkować należy, iest in Praejudicium Praw Spra
wiedliwosci, to iest Praw Swobod y wolnosci naszych Spra=
wiedliwie Serwią nabytych, ktorych Summe praejudicamus,
gdy wolność Elekcyi, tak restringimus et circumscribimus
albowiem Exkluzya iest to iuz pars Electionis, gdy się dla
Utrzymania Kandydata Francuskiego podaiemy in periculum
et offensam Sąsiedzkich circum circa Intryg y Machinacyi,
Jakoś to UmPan prudenter w Liście swoim dotknął, po tym
involvit w sobie contradictiones, bo iako wraz przysięgać się
możemy simul et semel y na exkluzyę y na manutencyą
Praw libere et intaminatae Electionis, bo ią sobie przez
takowe Juris Jurandi vinculum coarctamus sami zapo
mniawszy Statutow o warunku wiecznym wolney Elekcyi,
a iaśniey rzekę chcą tę przysięgę utrzymać na Tronie Kandy
data Francuskiego wbrew Prawom na niego ferowanym tak
dawnym iako y swieższym contradictorie na manutencyą
tychże Praw (ktore wszytkie reassumuntur) iest subrep
tycya, bo iako mogliście wkładać y zabierać ten ciężar tem
ciężar Summienny na Braci w domach pozostały iako ta
obligować sub carentia vocis activae et suffragiorum, a ieszcze
barziey sub poena et declaratione takich pro Perduellibus
et Hostibus Patriae, nie maiąc żadnego na to od nich zlecenia
Subreptycyi w tym zeście wprzod wprowadzeni do Przysięgi,
a trzeci Proiekta włożone y przyięte były, a do tego przysię
galiście z osobliwszą iakąś restrykcyą, takiego Rotha obie
rał iaki miał być w Konfederacyi opisany. Dlatego też nie
ktore Punkta przydano, nie ktore odmieniono w Przysiędze.
Dla Boga nie iest że to dospotissimus, iakiego nigdy przed tym
pod Zygicemi Krolami Zmrose nie mogł libertatis Amor, ale
Kiedyś Spomina o przysiędze. Przypominam też sobie owe
przysięgi, ktorą na Konfederacyi Sędomirskiey przy Krolu
J.P.: zeszłym wykonali, tak Prymas teraźnieyszy, iako y tak
wiela innych, ktorych teraz znayduię bez Skrupułu Prze
ciwną cale obowiązanym, a postaremu przysięgli Krolowie
y Oyczyźnie, żeby zas UmPan wiedział na co, y iako na on
czas przysięgali, posyłam to w przydanym tu Excerpcie y py

tam wzaiemnie

wzaiemnie Umſci Pana, ktorą tez przysięgę rozumiesz byc sprawie-
dliwszą, y ktora bardziey Ligarę powinna czy terazniey sza, ktora
tot defectibus (iako patet) vitiatur, czyli Sendomirska, ktora
petnili sponte do tey ze Konfederacyi Sendomirskiey accedentes
et in maius Robur podpisami Rąk swoich stwierdzili iakom iuz
namienił, mamsię za szczęśliwego zemsię tam zwami nieznaydował,
y tu ile mogę odradzam Braci naszey, aby się tey Przy-
sięgi nie chwytali, aby nad nią maturas Reflexiones wprzod
czynili, a sami sobie Praw y wolności non iugulent. Masz
tedy Umſci Pan Sensum meum, ktory takze absq ulla Partialitate
wyrazam, proszęc contrito Corde Pana Boga aby zatrzymał
rozgę swoią, boday nieuchronną, ktorą provocamus peccatis
in Caelum clamantibus. Piszę się zatym w dawney powolności

Umſci Pana

Kopia Listu JO Xiążęcia Imsci Wisniowieckiego Hetm. WXL
y Generalnego Wysch WXL Regimentarza do JW Imsci Pana
Kasztelana Połockiego.

O Dobrym Affekcie Umſci Pana tenet me firma fides
że iest stateczny et gravis vicissitudine rerum nieporu-
szony, ktoremu innixus powolny do Umſci Pana zawszę prozbę
azebys w takich ktokolwiek exitiosi częstokroć na Oyczyznę Jn-
terregni Okkurencyach ten Pokoy wktorym nas nowa
S.P. JKMſci ręka ugruntowała y zostawiła, raczył nietylko
ex munere Senatorio utrzymywać y promowować inter
Cives, ale tez ex vi officij Militaris pilno y przezornie
mieć oko na wszytkie Strony y Szlaki, zeby by mogły być
arcenda a limine mala (y iako iezeliby wkroczyć miały:)
extirpanda et eliminanda. Aze to iest rozgłoszony Nun-
cius o iakowey s Pnu Orszanskiego Impreze zaiachania
niewiem quo iure Oekonomiy Mohilewskiey, ktorą tutelam
et defensionem rekommendował mi przeszły Roczny Xże Jmſci
Prymas Mnie Pan, Więc y wtym samym iezelibys Umſci Pan
uznał narrata pro compertis potrzebna iest nader ostroz-
ności iego, azeby to szkodliwe Fisco Publico attentatum
zawsze, y na przyszłym da Bog szczesliwym Seymie
querulandi locum mieć mogące niewzruszyło domowego
pokoiu y nierozszerzyło Incendium ex talibus często
kroć Scintillis oriturum. Potrafi wto Powaga y persua

zya

y perswazya UmPana, znaczną w tym Powiecie część Fortuny swoiey, et popularem sui amorem maiącego, którego acrior tak iako bespiecznie sinister, tak proszę ieszcze y obstastę UmPana, ażebyś Listy na Ręce Jego ordynowane przyszłym na Seymi ante Konwokacyjne Ziazdem podać y insynuować raczył; a Ja będę zato in onere wszelkiey obligacyi z którą piszę się.

Kopia Listu JO. Xiążęcia Jmści Wiśniowieckiego Hetmana Wielkiego W. X. L. Regimentarza W. y Generalnego Woysk W. X. L. Regimentarza do JO. Xcia Jmci Potockiego Prymasa Korony Polskiey y W. X. L. d. 18. July 1733. z Lubieszowa

Monseygneur.

Dwa List WXMści Dobrodzieia pisane w Warszawie sub 25. elapsi et sub 6ta: presentis, doszły mię w iednym tygodniu in loco Stationis mea w Kraju Litewskim, które dały mi innumera motiva, ażebym uyznał wprzod nieskończoną obligacyą moią pro continua łaski WXMści y świeżey zawsze na mnie pamięci dignatione, a potym sprzymienio Responsu mego Justyfikować inordinatu Poczty Cursu et Dispositione dla różnych tu y owdzie przeiażdżek y przenosin moich. Samo tylko mieysce odmieniam: sięcich ale nie serce in Cultibus WXMści statecznie y nieporuszone. Wczym lubośmy WXMści (iako mocno dufam teneri) studium Jego. I miał mię sufficienter excusatum, przecież Ja dla większego Dowodu non neglecti Studij w nadgłaszaniu się WXMści y częstszym Jego łasce przypominaniu zażywam umyślney okazyi wyprawiwszy z tąd Cursarium do Warszawy, ażeby hanc Sessoram sola vota ferentem ad Deos Penates WXMści złożył na Ręce Jego, w których wyczytasz WXMść Suspiria Cordis, nie tylko mej in Particulari, ale też y Prowincyi Litewskiey in universali, o długoletnie ad Superos WXMści Zdrowie którzemu ex Concivibus użyteczne y Oyczyznie naszey wielce potrzebne. Quis pro Troia Stabit: Si Suus desit Apollo. Prymacyalna zas WXMści osoba wielkiego, wszędzie etiam sub extero Sole swoy Kredyt maiąca, możesię przez żywe Praw y wolności naszych remonstracye, samem Zawziętych Stawić, y zuzyskey żarliwości swoiey obicero murum, nie tylko pro Domo Izrael, ale też pro Fortalitio David.

Elekcya przyszła nowego Regnanta, lubo żałosną utraą Anshio rum et Armorum potrzebowie virz, iako WXMść w Liście swoim do Woiewództw y Powiatow pisanym proide et opportune namieniasz

namieniasz zaleycaige wszytkich do gotowosci in casum strzeż Boże jakowego na wolność Staropolską zamachu, przecież w tych myslach y troskach naszych assekuruie nas potentior Altissimi Dextera, że niewinność naszę, et animorum candorem obroci in Hostium Pavorem, o ktorych Imprezie, a osobliwie à Borea flante żadney iszcze od Regimentarzow pogranicznych nie mamy wiadomości ktora po zaleceniu mojm nieodwłocznego od nich, tak do WXMści iako y do mnie samego, odzywaniasię, pewnieby iuż przyszło była dawno veloci passu, gdyby tameczne confinia, in pacato et tranquillo nie zostawały stanu, albo przynamniey wrzkiały fulgurationes aliquas, maiorum od tamtey strony fulminum prodromas et ante signanas.

Co do drugiego Listu wielką w nim Pan Steynhauser sczycić się powinien WXMści Protekcyą, podaiesz mu WXMść Rękę nietylko do wydźwignienia, ale też do uszczęśliwienia Improspere sortis et Condiciomis Iego, nie uczynię dla Powagi WXMści za nim się Interessuiącey, y dla tych wyrożonych in favorem Iego prolixiori calamo reflexyi iako we mnie non pateretur antiquior cum charitate fides w godney Osobie WXMści radicitus wszczepiona, tak ochotnie pozwalaiąc nawszytko, quae svades et perversa Iubes, zdaięsię y z Żoną moią na samego WXMści, ktory będziesz mnieć niewątpie tyle względu na sprawiedliwą do pomienionego Pana Steynhauzera pretensyą naszę że go inaczey uwolnić nie każesz, tylko praevia od niego assecuratione Poręką drugich gdy można commode będzie obfirmata ze naypierwiey dług do Żony moiey sciągaiącyże uspokoi, stąd iako deklaruie. Co aczeby stałosię efficatius potrzebna wszędy gdzie się tylko obroci na osobę Iego animadwersya. To WXMść zalecaiąc komu będziesz rozumiał. Iako iestem spej non ambiguus tak zawszeście tąk iego Dowody obligationum tenax, w ktorych cum non desituro cultu piszę się

WXMści Dobrodzieia

Copia Listu Xiążęcia Imści Wołłowicza Kancl. Wo
y Generalnego Woysk WXLo Regimentarza do Woie
wodztw y Powiatow pisanego.

Znaiąc nad sobą Supremam Ichmość PMMo Potestatem chciałem
być zawsze obediens Filius Imperio et Regimini Pań
skich Iego we wszystkim Dyspozycyi, y kiedy sortes mea
nutu Majestatis tak przeznaczone, abym à Sago ad Togam
przeniosszy się Starał, Lubom z młodych Lat moich całe
Zycie moie Zwykł impendere labori et Armis, przecież
niechcąc wzruszać ugruntowaney, y iuż włożoney inter
Concives post tot interna odia, bella et cedes narmo
niey przyiętym tacitus Ministerium Pieczęci wielkiey
WXLo z łasku y osobliwego Ichmści PMMo Respektu
mnie konferowane bez żadney iednak rezygnacyi, a inter
publico Edicto abjudikacyi / bo nemo innocens accusari
może / od pierwszego Honoru Ministerij Buławy Polney
WoXLo, na ktory miałem pierwszy y mam Przywiley
Solo eo intuitu, abym się w tym Woli IKMści nie zdał
Sobie suffragarius. Teraz zas doczekawszy na to sposobnego
czasu, salva omni reverentia et dependentia od Woli
y roskazu IKMści, odzywam się Notus inter Amicos
do WMWMPanow dawnych Przyiaciół, poufałych kon
fidentow, Socios Laborum et periculorum, quos puto
nullo posse crimine Laesos, z tą prozbą y poufałością,
abyscie tu gdzie naybardziey potrzeba votis et favoribus
Succurrere raczyli, zaleciwszy w Instrukcyach Ichmm
PPm Posłom swoim na teraznieyszy Seym obranym, abym
jure merito za Przywileiem y teraz IKMści od tegoż
Ministerium Buławy Polney WXLo oddalony nie był;
Ze WMWMPanowie chęci Bratersкie upewniam się
o dawnych dotąd nieodmiennych Affektow y poufa
łości obowiązkach, dadzą oraz przykład, iako ie y daley
będę miał poważać y estymować, et inviolabili nexu
we wszytkich publicznych Cyrcumstancyach zachowuiąc
y utrzymuiąc aequalitatem Zycie dalsze usque ad ultimum
punctum

punctum wtym przedsięwzięciu prowadzić, Z tym się Kłaniąc gdyż Jestem immutabili voto.

WMMW M Panow

Copia Listu JW Jmci Pana Poniatowskiego Woiewody Mazowieckiego do JW. Jmci Pana Sedlnickiego Podskarbiego WWXL ze Gdańska pisaney.

Wiem że musi bydź WmPanu wiadoma Sytuacya moia kiedy odpadszy od wszelkiey u Dworu Polskiego Konfidencyi y przystępu, iednakowoż y od Dworu Rossyiskiego uznaię Diffidencyą, który zawsze persistit, abym dwoch moich Synow dał w Zastaw. iezeli chce bydź wolnym, y zeby mi ufano, przecież extra suspicionem interessowanego domicil przyiwią zamia... moie reprezentacye powinnyby znaleść mieysce et aliquam considerationem które ledwie ex interesse boni publici et Amore Patriae teraznieyszym moim trzecim Listem powtarzam WmW M Panu y pytam się o fundament, naczym moie Kochane Państwo swoie zasadzaie nadzieię, Widziecie WmPanie w cudzych Kraiu Krola Jmci Stanisława osobliwym Cudem Salwowanego, bez Sukkursu do tego czasu Zostawionego z wieczną hańbą ode Dworu Francuskiego opuszczonego; Widzieliście WmWM Panowie Azard Życia y Fortun naszych w Ręku będących tandem dla tego Pana y wolności naszey, J gdyby ten że Krol Jmci Stanisław wiedział, iaką utrzymamy się nadzieią, pewnieby był suos progressus z Kurlandia obrocił do Kraiu Polskiego a po cudzych nieobszernieyszych Kraiach, z których iako wynidzie czas Całe podobno dla nas niezbawienny pokaże. Widzicie WmWM Panowie impossibilitatem przez odległość Kraiu Posiłkow Francuskich dalszych, wiadomo WmPanu bydź musi neutralitas Szwecyi, doznaliśmy wszyscy że nas tą Potencyą łudził tak długo zrazu JmPan Poseł Francuski magnalia Zawsze bez naymnieyszego fundamentu tak Ztamtąd, iako y z Francyi obiecuiąc, To wszystko skoń:czyłoby się na ruin trzeciu dystyncyi przystanych Ludzi z wieczną tego Miasta mizernego y nas wszystkich Ruiną. Jezeli

we Wtorzek

Włoszech et in Imperio Progressa Francuskie ioszcze zaciemdaią
UmPanom oczy, czas że przestrzec, bo to Polszcze żadney
nieprzyniosą Solatium, o inszych myślą teraz fortorach
nad którymi całą Kompanią Staią, Wcale do Polskie Woy
ska Francuskiemu przebraiąsię upewniam niepodobne.
A Dato non concesso żeby y otym Zamyślali Zwaz UmPan
prosze, ieżeli to naturalnie być może, żeby y naywiększa
potęga mogłasię o 200 mil od swego kraju oddalić,
Zostawiwszy w Tyle całe Niemieckie Państwa in Armis, wszyst
ko było trzeba zawoiować w przody, czego Potencye Sher
skie nigdy niedopuszczaią. Dla tego Zważcie UmPanowie
prosze y Woyska Rossyiskie, których ieżeli 70m aktu
alnie w Polszcze będących niedosyć, tyle drugie ieże
liby to niewystarczyły zapewne nam obiecuią, które
iaką w Oyczyznie uczynią dezolacyą, tak o Konjekturo
wać; Chwalebna w prawdzie Rezolucya Woysk Koronnych
y WXLt.o et universi Populi iako UmPan przesz y
natosię Zapatruiesz, ale zważywszy siły nasze, et artem
bellandi ieżeli congruum spuszczaiąsię nato, życzęsię
reflektować co za Awantaże do tych czas przyniosły
te Woyska, tylko do ostatniey Rzpltey przyprowadziły
Ruiny, sami przyznaią że Regularnemu Woysku oprzeć
się niemogą, czego per tristem doznawamy experientiam,
a Im dłużey w tey prewencyi nieszczęśliwey Zostawać
będzie; My tym prędzey y pewniey do szczętu zginiemy,
czy niełepieyże nam z teraźnieyszych publicznych
Zachodzących profitować deklaracyi, że zaraz wszyst
kie Woyska ex visceribus Oyczyzny wynidą, et in
toto Circa Iura et Libertates zostaniemy, bez nayniniey
szey za Unkoszta Woienne do Polskiey Pretensyi, niżeli
że tak mówię chymeryczną cieszyćsię iakowąś nadzieią,
której żaden cale z nas powiąc niemoże. Wiecie UmPa
nowie y wierzycie żesię Porta cale klarygowała do
Interessow Polskich niemieszać cale, na którey pewnie
nam się zasadzać nietrzeba, ani iest in Statu, choćby
też y chciała dać nam nayinnieyszych Posiłków, którzyby
więcey detrymentu, aniżeli Utilitatis przyniosły. Wyrazi

Wyraziłem w przeszłych Listach moich, że się tam na Ugra-niczu dobrze przygotowano na mię, Rozumiem że y Król Jmść Stanisław zapatruiąc się nato wszytko, y znaiąc dobroć Serca Jego, szczęśliwszym się osądzi y osądził żyć w Pokoju w Stamburmie, niżeli nad Popiołami (bo musię nigdy Pokoju od Sąsiadów spodziewać nie trzeba) Panować y ustawicznie na Płacz Ludzi y dezolacye patrzać. Zaczym nie widząc ani mogąc poiąć naczym WmPanowie zasadzać się możecie. Życzę każdemu z WmPanów iako nayprędzey pacatiora wziąć przedsię media, ieżeli chcecie od ostatniey y niechybney zguby salvare y siebie y Oyczyznę. Xiąże Jmść Prymas zważywszy pilno te wszytkie konsequencye pisał iuż kilka Listow do Dworu uznaiąc Króla Jmści Augusta III. za Pana, obiecuiąc szczerze pracować y starać się o iak nayprędsze uspokoienie y Generalne ad recognitionem Sensuum przyprowadzenie, każdy z Nas życzliwy Syn Oyczyzny myślić szczyrze powinien, et adhibere manum do tak zbawiennego Dzieła. To iest moie prawdziwe zdanie, y inszego sposobu nie widzę ad Salutem nostram. Możesz zas WmPan zupełnie być upersuadowanym, że nie interessowany, bo się za żadnych Honorow, ani żadnego awantażu nie spodziewam, ani starać się myślę, sola tranquillitate et conservatione saluey Wolności, którą Nam in futurum zupełną obiecuią, kontentuiąc się iedynie, Candide wszytko wyraziwszy Braterskiey nieodmienney WmMWmPana rekommenduię się łasce y konfidencyi będąc in prosperis et adversis zawsze

WmMWmPana

Copia Listu JO Xiącia Jmści Prymasa Korony Polskiey, y WXL do Woiewodztw y Powiatow pisaney d. 17 Julij A° 1735.

Jaśnie WW. WWm Mści PP. y Bracia.

Nie trzeba ani wyrażać ani wyliczać dotąd nieszczę-

śliwych

nieszczęśliwych czasow naszych, Sestesony wszyscy intra Conti=
nuas Lachrimas et querelas że nam dogrywie wraz cięzey
aestus et furor belli, który tym barziey w Sercu idzie y rośnie,
im z rozerwania Serc y myśli naszych suaviora są dla niego
alimenta, czego Ja teraz penetratiori animo dociekszy, y
prawie codzienną Experyencyą doswiadczywszy, Stałomsię wszyt-
kim WWMMWM Panom Braci Moim, z których Naród
nasz Polski y Jego Honor gignitur et componitur Exem=
plum et Prototypon wziowszy przedsię mocną y Stałą
rezolucyą, pisyć do tego Pana y Krola, który Aktualnemi
Cnotami wspiera y utrzymuie ante Secula prawie obie=
caną sobie desuper Koronę, y którego Zapędom Sam
Bóg largiter munerum y Supremus Królow Elektor
zdaie się tak szczęścić, że iedwo palcem nam go nie
wytyka esse Regem, a wnim Adoratorium et amorum
objectum nostrorum. Poszedłem tedy nie obtecte aliqua
lub amara attendentiey moiey momenta które przez Rok
. um passus, ale ob rationem Status, że dłuższe moie
cunctationes, byłyby to Ruinae non medicina Rzplitey, po-
niewaź illo ab Austro z kąd nam affulgebant nadzieie
w cale nie pokazywał się, y dotąd nie pokazał propitius Deus,
przyszedszy Zas in plena libertate z łaski Nayaśnieyszey
Monarchini Rossyiskiey za Skuteczną Regina Intercesso-
nis interpozycyą, Rekognoskowałem Nayaśnieysz Augusta
M. za Krola y Pana, w którym zastałem cardinem Rei et
Regni vere solidum, Rex Catholicus esto, bo Religione
pietate et bonitate ieżeli non Superat innych Monarchow,
pewnie ich adaequat, do tego Prawom y Swobodom naszym
tak acclivem et propensum, iako per Diplomata publi=
ca deklarował, y iakom się sam oswiadczył ustnie, że
wszystkie swoie teraz Dni, które miedzy nami trawi ?
trawi in moderamine iusto iakby to ustanowić y ułożyć,
co być powinno z Satysfakcyą pieszczoney naszey wol=
nosci. Na co wydał sua providentia et cura Seym walny
wiedząc, Wiedząc Iż w Razach takowych w iakich Iesteśmy,
z niego tylko sumuntur remedia (ad publicam Salutem,
et consolationem, przed którym ogłaszaiąc y naznacza-
iąc Universałami swoiemi, Seymiki ogłosił wyrażai

iąc

Uwrazaiąc Intencyę swoię Swiętobliwą y dobrotliwe in rem et favorem nostrum; zkąd nie chybnie urośnie pociecha w każdego Sercu WWMMWM Panow, Sprawiedliwa nadzieia predzey zamienić ferrei in aureum Seculi, iako y sam Paternis tego Krola ku Krolestwu swemu affektowany affectibus obiecywać się mogę WM Panom, Byłebyście zgodę iedność y prawdziwą sine minimo scrupulu miłość ku niemu caetero raczyli, y teraz na swoim Kongressie na ktorym każdego z WM Panow ino time et Submissie veneror pokazali się in effectu, do czego per amorem Oyczyzny inter aerumnas et Cruciatus załopioney wzywam et obtestor WM Panow. Widzicie bowiem oczewiście, iż to naszę oddagamiaszę, y iako są offensiones Vicinorum, tak przeciw nam fomites Bellorum; Przyrzekła nam Pańską y łaskawą swoią deklaracyą, Naiaśnieysza Monarchini Rossyyska Woysk swoich evacuationem, Liberi Veto Praw restitutionem przyrzekła, minimam do nas y, do Krajow naszych niemieć, ani nikomu dopuszczać praetensionem, byleby u nas, y w nas obaczyła internam pacificationem; Wola teraz y prowadzi nas Regiis Viis do Renowowania Traktatow Wieczystych z sobą, y z Państwy swoiemi, na znak: Iż miła Iey nasza Przyiaźń y miłe Sąsiedztwo, zaraz by teraz niewzięcie za Ręce, y onych nie podnosić do Boga na podziękowanie, iż ukarawszy nas otwiera nam znowu dobrotliwie Pole ad eluctationem dalszey gniewu swego. Reflektuycież się tedy WWMMWM Panowie, Y w ktorych zostaie Gentis Togatae decus, nad tym desudetis usilnie y mocno ut bono Sit Patriae, ktorey Dobroć y Szczęśliwość iako z iedności velut ex semine in agrum proiecto wynika y rośnie, Iak pokazaciesię teraz w Obradach swoich Seymikowych y w Obraniu na Seym Posłow, aby Recognitionem Naiaśnieyszego Krola Imci Augusta Ius in ante expletam poparli y

roztropnie pokoy

y rosstropnie Pokoy Uniwersalny robili. Na ktorą robotę ostatnie w Wieku Starym y zmartwionym Siły moie ofiaruię, jeszcze y ta Cyrkumstancya moiey chcąc z tą do Grobu pojść Konsolacyą nayporządańszą: Pacem relinquo vobis. W czym aby nam Bog wszego dobrego Author pobło gosławił, y dopomagał modlić się będę ustawicznie. A teraz Braterskim WMMWMPanow Zasecinszy affektom, Zostawam

WMMWMPanow
Zyczliwy Brat y Niski
Sługa.

Theodor Potocki Arcybiskup Gniezn.

kopia
Responsunalist od pewnego JmłI deklamuięcy wszystkim czasie wypłacenia długu.

Wiem że przedłożone długu oczekiwanie, czekaiącemu iest uprzykrzone, mnię zaś itdnak zadawniały, ktora ich starsza tym trwalsza, odmieniać u ludziach y płakać niepowinno, zwłaszcza kiedy tuż sama wypłacenia się przewłoka, non sponte nobis sed fato accidat, czyniąc przez racyą niesłyszney naszey indiktans z sobą kommunikacyi, ozgłię ob legalitates wszych iaiek znacznie venam mitrat pilnie żnych wernhit exsicantes, a że żadne by nayspra wiedliwsze racye przez się długu niepłacą, zaczym niezostawiaiące się finitis, za zbliżeniem się da Bog circa festum S. Jana wszelkie, z przeproszeniem pro indultis patientiae iak naypunktualniey, et quod est debiti wypłacę WPanu et quod est amoris cordi reponam, trzymie u siebie dre solidius, auro pretiosius, taskę y przyiaźnie, ktorym się oddaię na zawsze.

